

LANDDISTRIKTERNE

- ændrede vilkår

ex. 2

BILAG

*Publikationen kan købes hos
boghandleren eller hos*

STATENS INFORMATION

**Postboks 1103
1009 København K**

TH. 33 37 92 28 (9-16)

Fax 33 37 92 99

ISBN 87-601-3517-4 (bilag)
ISBN 87-601-3516-6 (bet.)
ISBN 87-601-3515-8 (kpl.)
Stougaard Jensen/København
In 00-390-bet.

Forord.

Dette bilag til betænkningen "Landdistrikterne - ændrede vilkår" indeholder en beskrivelse af regelgrundlaget mv. for forskellige ordninger af betydning for udviklingen i landdistrikterne. Desuden er der optrykt visse af de bidrag, som udvalget har modtaget fra forskellige organisationer mv. Endelig er der i afsnit 3 vist de kommunale økonomiske konsekvenser af en eventuel ændring af tilskudsordningen for kommuner med svagt beskatningsgrundlag.

INDHOLDSFORTEGNELSE:

side

1. BESKRIVELSE AT NUVÆRENDE ORDNINGER AT BETYDNING FOR UDVIKLINGEN	
I LANDDISTRIKTERNE	7
1.1. Planloven, formål og virkemidler.....	8
1.2. Landzonebestemmelser vedr. erhverv.....	12
1.3. Landzonebestemmelser vedr. boliger.....	18
1.4. Anvendelse af byggestøtte-/byfornyelsesmidler.....	20
1.4.1. Lov om boligbyggeri	20
1.4.2. Byfornyelse mv.....	24
1.5. Turistfremmemidlerne.....	25
1.6. EF,S regionale støtteordninger.....	27
1.6.1. Landbrugsfnden.....	32
1.6.2. Regionalfonden.....	33
1.6.3. Den Europæiske Socialfond	35
1.7. Gennemførte forsøgsprojekter af betydning for land- distrikterne.....	36
1.7.1. Landsbyforsøgene.....	36
1.7.2. SUM-forsøgene	37
1.7.3. Frikommuneforsøgene.....	39
1.7.4. Folkeskolens udviklingsprogram	43
1.7.5. Forsøg indenfor kommunikationsområdet.....	43
1.8. Skatter og landdistrikter.....	46
1.9. Regler og forhold i øvrigt af betydning for tilvejebrin- gelse af privat service i landdistrikterne.....	51
1.10. Regler af betydning for tilvejebringelse af offentlig ser- vice i landdistrikterne.....	54
1.10.1. Børn og unge.....	55
1.10.2. Offentlig service for ældre.....	65
1.10.3. uddannelsesinstitutioner med betydning for er- hvervsudviklingen.....	67
1.10.4. Folkeoplysning.....	71
1.10.5. Frie kostskoler.....	75
1.11. Arbejdsmarkedsuddannelserne samt puljer til »riig ind- sats mod strukturproblemer på arbejdsmarkedet.....	79
1.12. Trafik og kommunikation.....	81
1.12.1. Trafik	81
1.12.2. Kommunikation.....	87

2. MODTAGNE BIDRAG	93
2.1. Forslag fra De Danske Landboforeninger.	95
2.2. Forslag fra Komiteen for Landsbyer og Landdistrikter	117
2.3. Forslag fra Landforeningen af Landsbysamfund.	127
2.4. Forslag fra Liberalt Oplysnings Forbund - LOF.	145
2.5. Forslag fra Landforeningen for Landboturisme.	149
2.6. Forslag fra Foreningen Bofællesskaber for ældre.	157
2.7. Forslag fra Ø-foreningen.	161
2.8. Forslag fra "Fyn-tour".	167
2.9. Henvendelse fra Løgstør Kommune vedrørende lukkelov. . . .	171
 3. TABELAFSNIT	 175
3.1. Kommunaløkonomisk konsekvens af en forhøjelse af tilskud til kommuner med særligt svagt beskatningsgrundlag. . . .	177

AFSNIT 1

BESKRIVELSE AF NUVÆRENDE ORDNINGER AF BETYDNING FOR UDVIKLINGEN I LANDDISTRIKTERNE

1.1. Planloven/ formål og virkemidler.

Planloven, der trådte i kraft den 1. januar **1992**, har til formål at sikre, at den sammenfattende fysiske planlægning forener de samfundsmæssige interesser i arealanvendelsen.

Loven skal særligt sikre, at udviklingen sker ud fra en planmæssig og samfundsøkonomisk helhedsvurdering, hvor værdifulde bebyggelser, bymiljøer og landskaber skabes og bevares, og forurening forebygges. Det er i denne sammenhæng en national interesse, at der ikke inddrages for meget jord til byformål, såsom erhverv, boliger, offentlige formål osv.

Princippet i planlovgivningen om tilvejebringelse af planer forud for større eller mindre indgribende arealdispositioner bæres af følgende hovedhensyn:

Rammestyingsprincippet, hvorefter der skal være overensstemmelse med planerne på de forskellige administrationsniveauer: stat, amt og kommune.

Inddragelse af myndigheder, hvis interesser berøres af planlægningsarbejdet forud for planernes vedtagelse.

Fremlæggelse af planforslagene for offentligheden med henblik på en debat som grundlag for den politiske beslutning i amtskommuner og kommuner.

Den overordnede politik med hensyn til placering af boliger, virksomheder og erhverv, service mv. fastlægges gennem region- og kommuneplanlægningen under hensyn til statslige udmeldinger.

Det er således amtskommunerne og kommunerne, der afgør, hvorledes de overordnede rammer for planlægningen skal udmøntes i henholdsvis regionplanlægningen og kommune- og lokalplanlægningen.

Regionplanen.

Regionplanerne indeholder retningslinier for interesseafvejningen i det åbne land, for selve afgrænsningen af byzoner og sommerhusområder, for visse "kommunegrænseoverskridende forhold" f.eks. trafik anlæg o.lign, samt for realisering af bindende statslige udmeldinger (landsplandirektiver).

Selve boligpolitikken, herunder reglerne for det sociale boligbyggeris fordeling og placering, reguleres gennem boliglovgivningen, medens den overordnede politik med hensyn til placering af boligbyggeri fastlægges gennem region- og kommuneplanlægningen.

Regionplanens retningslinier for afgrænsningen af byzoner og sommerhusområder skal fastsættes ud fra overvejelser om det samlede arealforbrug i planperioden til byformål og byvækstens fordeling mellem kommunerne. Bymønstret i amtskommunen indgår i grundlaget for afgrænsningen af byzonerne.

Regionplanerne indeholder endvidere retningslinier for beliggenhed af virksomhed mv., hvortil der af hensyn til forebyggelse af forurening må stilles særlige beliggenhedskrav, samt retningslinier for beliggenhed og udformning af større enkeltanlæg, der må antages at påvirke miljøet i væsentlig grad.

Kommuneplanen.

For hver kommune udarbejdes der en kommuneplan. Kommuneplanen består af to hoveddele. En hovedstruktur for hele kommunen og en rammedel, der fastlægger rammer for lokalplaners indhold i de enkelte dele af kommunen.

Hovedstrukturen angiver de overordnede mål for udviklingen og arealanvendelsen i kommunen, herunder udbygning med boliger og arbejdspladser, trafikbetjening, serviceforsyning og rekreative områder.

Det er i kommuneplanens **hovedstruktur**, det kommunale bymønster fastlægges. Udpegningen af centerbyer - kommunecenter og lokalcentre - sker bl.a. under hensyntagen til ønsket om at sikre en rimelig serviceforsyning af alle kommunens landområder. I lokalcentrene søger kommunerne således at sikre en vis offentlig og privat service. Det drejer sig om folkeskole, kollektive trafikforbindelser, børnepasning, dagligvareforretning mv.

I kommuneplanens hovedstruktur kan der endvidere foretages en afgrænsning af landsbyer. Når denne afgrænsning er entydig, har kommunalbestyrelsen kompetence til at meddele landzone**tilladelse**.

Lokalplanen.

Der tilvejebringes lokalplaner, før der **gennemføres** større udstykninger, bygge- og anlægsarbejder, som eksempelvis et nyt boligområde, tæt-lav boligbyggeri, erhvervsbebyggelse, anlæg til omfartsveje i byzone eller bygninger til offentlige formål. I lokalplanen kan der bl.a. optages bestemmelser om områdets anvendelse, ejendommens størrelse og afgrænsning, vej- og stiforhold, bygningers beliggenhed på grundene, bebyggelsers omfang og udformning, anvendelsen af de enkelte bygninger, anlæg af fællesanlæg og foretagelse af afskærmningsforanstaltninger mv.

Kystnære områder.

Inden for kystnærhedsafgrænsningen skal planlægningen **samt** administrationen af landzonebestemmelserne endvidere være i overensstemmelse med bestemmelserne i cirkulære om planlægning og administration af kystområderne. Herefter forudsætter placering af anlæg i kystzonen en særlig planlægningsmæssig eller funktionel begrundelse.

Landzonebestemmelserne.

Danmarks arealer er idag opdelt i byzone, sommerhusområder og landzone.

Landzonebestemmelserne sikrer bl.a., at bolig- og erhvervsbyggeriet sker i overensstemmelse med en planlægning, der tager hensyn til ønsket om at styrke landsbyerne. Retningslinier for landsbyernes udvikling, bebyggelse og bevaring findes efterhånden i de fleste region- og kommuneplaner, og mange landsbyer er endvidere omfattet af lokalplaner.

Alle byer undtagen de mindre landsbyer er byzone, og det er i byzonen, at størstedelen af boligerne og virksomhederne skal placeres ifølge planlægningen. Herved sikres - i overensstemmelse med planlovens formål - at arealanvendelsen sker med optimalt udbytte af foretagne investeringer i bebyggelse, infrastruktur, kloakering, kollektiv trafik, nærhed til handel og service, herunder offentlig service osv. og til mindst mulig gene for omgivelserne.

Landzonen, d.v.s. det åbne land og de mindre landsbyer skal fortrinvis anvendes til landbrug, skovbrug og fiskerierhverv.

De tilvejebragte region-, kommune- og lokalplaner danner grundlag for administrationen af landzonebestemmelserne i planloven.

Som hovedregel er det amtsrådet, der er landzonemyndighed. I landsbyer, der er entydigt afgrænset i en kommuneplan eller omfattet af en offentligt bekendtgjort lokalplan er det dog kommunalbestyrelsen, der er landzonemyndighed.

Efter planloven kan en lokalplan for et område, der skal forblive i landzone indeholde bestemmelser om, at lokalplanen erstatter de tilladelser efter S 35, stk. 1 (landzonetilladelser), som er nødvendige for lokalplanens virkeliggørelse. Bestemmelsen, der er ny, giver hjemmel til den såkaldte bonusvirkning af lokalplaner for så vidt angår landzonetilladelser.

1.2. Landzonebestemmelserne vedrørende erhverv.

Hovedreglen er, at der kræves landzonetilladelse til udstykning, opførelse af nyt byggeri, samt ændring i anvendelsen af bestående bebyggelse og ubebyggede arealer, jf. lov om planlægning S 35, stk. 1.

Der er således som udgangspunkt et krav om forudgående **landzonetilladelse** til enhver form for etablering af virksomheder i landzone.

Opførelse af byggeri til brug for industri, håndværk, kontor, liberale erhverv, hotel, kroer, restauration, ferielejligheder, samt udstykning og opførelse af bebyggelse til hytter, vandrerhjem o.lign. kræver tilladelse fra landzonemyndigheden.

Det samme gælder nyindretning af ferielejligheder på landbrugsejendomme og andre ejendomme i landzone.

Også opstilling af vindmøller, anlæg af kunstige søer, større transformeranlæg, rensningsanlæg mv. forudsætter landzonetilladelse.

Undtaget fra tilladelseskravet er en række forhold i lovens S 36, stk. 1 samt erhvervsvirksomheder omfattet af lovens S 37.

Undtagelserne i planlovens S 36, stk. 1 omfatter:

visse udstykninger,

opførelse og ibrugtagning af bygninger og arealer, der er erhvervsmæssigt nødvendige i tilknytning til en landbrug- eller **skovbrugsejendom** eller fiskeri,

forhold, der i en lokalplan udtrykkeligt er fritaget for landzonetilladelse,

råstofudgravning,

byggeri, der i bygningsreglement for småhuse er fritaget for krav om byggetilladelse og som ikke medfører oprettelse af en ny bolig.

byggeri, som i bygningsreglementet er fritaget for kravet om byggetilladelse, og som etableres til brug for offentlige trafik- og forsynings- eller varslingsanlæg eller radio- og tv-modtagelse,

til- og ombygning af helårshus, hvorved husets samlede bruttoetageareal ikke overstiger 250 m².

helårshus overgang til fritidsbolig.

Stalde, gødningstanke, siloer mv. til brug for en ejendoms drift som landbrugsejendom kan således opføres uden landzonetilladelse. Det gælder også specialiseret virksomhed af jordbrugsmæssig karakter, såsom pelsdyravl, hønseri, kyllingefarm, anderi, svinefarm, hestestutteri, biavl, dambrug, ålebrug og lignende, dersom denne indgår som et erhvervsmæssigt nødvendigt element i driften af en landbrugsejendom. Det er dog en forudsætning, at der er et rimeligt forhold mellem ejendommens størrelse og den specialiserede udnyttelse.

Derimod kræves der tilladelse fra landzonemyndigheden, for så vidt angår opførelse af driftsbygninger med tilknytning til flere landbrugsejendomme, f.eks. fællesstalde eller fælles anlæg for behandling og forarbejdning af korn, foderstoffer, lucerne, grøntpiller, halm mv., samt opførelse af bygninger mv. til virksomheder af ikke-jordbrugsmæssig karakter som f.eks. rideskole, ridehal, hestepension, dyrehospital, dyrepension, hundekennel mv.

Visse virksomhedstyper er undtaget fra kravet om landzonetilladelse, når de etableres i overflødiggjorte landbrugsbygninger, jf. planlovens S 37.

Efter denne bestemmelse skal virksomhedsetableringen blot anmeldes til kommunen, der skal påse om betingelserne er opfyldt. Hvis kommunen ikke gør indsigelse inden 2 uger, kan bygningerne tages i brug til det ønskede formål.

Bestemmelsen omfatter håndværks- og industriformål, samt lager og kontorformål, herunder f.eks. elektronikvirksomhed, konsulentfirmaer, andre liberale erhverv, samt forenings- og fritidsformål, som kan etableres i overflødiggjorte landbrugsbygninger på betingelse af:

at virksomheden etableres i bestående bygninger, der ikke om- eller tilbygges i væsentligt omfang og

at bygningen ikke er opført indenfor de seneste 5 år.

Der vil endvidere kunne etableres et mindre ikke skæmmende oplag efter kommunalbestyrelsens nærmere bestemmelse.

Kravet om, at der ikke må foretages væsentlige om- eller tilbygninger, hindrer ikke, at der kan foretages alle de for erhvervsetableringen nødvendige indre ombygninger, herunder ombygninger til opfyldelse af krav, der stilles af myndighederne som betingelse for etableringen. Der kan endvidere foretages mindre udvendige om- eller tilbygninger.

Der kan etableres flere virksomheder i en eller flere bygninger på sammen ejendom efter reglerne i S 37, forudsat at betingelserne i øvrigt er opfyldt.

Hotel- og restaurationsvirksomhed, detailhandel og beboelse er ikke omfattet af bestemmelserne i § 37.

S 37 omfatter såvel overflødiggjorte bygninger på en eksisterende landbrugsejendom, som bygninger på et nedlagt landbrugs restparcel, såfremt bygningerne ikke varigt er overgået til anden anvendelse.

Praksis vedrørende erhverv i landzone.

Landzonebestemmelsernes hovedformål går som nævnt ud på at undgå byspredning og modgå de samfundsmæssige og landskabelige omkostninger ved en tilfældig spredning af bebyggelse, der ikke er begrundet i landbrug, skovbrug eller fiskeri.

Hovedreglen er derfor, at erhvervsbyggeri bør henvises til byzone, og at der bør udvises tilbageholdenhed med tilladelse til opførelse eller udvidelser af erhvervsvirksomheder i landzone.

Praksis med hensyn til erhvervsbyggeri og ændret anvendelse af bygninger til erhverv er dog relativt imødekommende, hvilket bl.a. dokumenteres i Planstyrelsens rapport fra 1989 "Zonelovsforhold 1987-1988". Heraf fremgår, at over 80 pct. af samtliche zoneansøgninger blev imødekommet. I dette gennemsnit indgår også en forholdsvis stor gruppe af ansøgninger med stor afslagsprocent, nemlig nybyggeri af boliger i det åbne land.

Tilladelsesprocenten varierer en del fra amt til amt afhængig af de politiske krav og ønsker for udviklingen. Generelt er indtrykket, at erhvervsmæssige ansøgninger fremmes i stort omfang. Iøvrigt bemærkes, at det kan spille en rolle, i hvor høj grad kommunalbestyrelserne udøver "forcensur" ved at standse håbløse ansøgninger, inden de fremsendes til behandling efter landzonebestemmelserne.

For så vidt angår klagesager har Miljøankenævnet (nu Naturklagenævnet) ofte udvist tilbageholdenhed med hensyn til etablering af erhverv i det åbne land. Ca. 7-8 pct. af samtlige landzonesager bliver påklaget ifølge ovennævnte undersøgelse.

Virksomheder, som har en sådan størrelse og karakter, at de ikke hører hjemme i det åbne land, henvises til planlagte erhvervsområder i byzone, ligesom der gives afslag, dersom virksomhedens art og karakter ikke kan indpasses i de stedli-

ge forhold. Det drejer sig f.eks. om detailforretninger og udstillingsvirksomheder, der i særlig grad kan virke trafikskabende. Landzonomyndighederne har her en forpligtelse til at sikre forsvarlige trafikale adgangsforhold.

Hvad angår planlovens S 37 er betingelserne blevet yderligere lempet i forbindelse med planloven, idet begrænsningen i antal ansatte (max. 5 ansatte) er bortfaldet, og det er nu også muligt at foretage mindre tilbygninger uden landzonetilladelse.

For så vidt angår landboturisme, kræves der som ovenfor anført tilladelse til nyindretning af ferielejligheder, men der er i vejledningen til planloven åbnet op for en mere lempelig praksis i forbindelse med opdeling af eksisterende overflødiggjorte landbrugsbygninger i et mindre antal ferielejligheder.

Derimod kræves der ikke landzonetilladelse til bondegårdsferie, hvor familien "rykker sammen" og enkelte værelser udlejes, ligesom ibrugtagning af tiloversblevne boliger til feriebolig, f. eks. medarbejderboliger som ovenfor anført er undtaget fra tilladelseskravet.

Det bemærkes, at benyttelse af boliger udelukkende til udlejning som ferielejligheder kræver tilladelse efter **sommerhusloven**. Ifølge denne lov kan der meddeles tilladelse til udlejning af op til 10 ferielejligheder/værelser i tiloversblevne bygninger på landet. Det er normalt en forudsætning, at ejeren bor på ejendommen.

Sammenfatning.

Hovedreglen er, at der bør udvises tilbageholdenhed med at give landzonetilladelse til nybyggeri til brug for erhverv. Generelt er indtrykket dog, at erhvervsmæssige landzoneansøgninger søges fremmet i stort omfang.

I forbindelse med planlovens nylige vedtagelse og **udsendelse** af vejledning hertil er der gennemført væsentlige **lempelser i** landzonebestemmelserne for bl.a. etablering af virksomheder i landzonen.

Et gennemgående træk i denne forbindelse er, at **lempelserne** knytter an til udnyttelse af den eksisterende **bygningsmasse**. Dette er i tråd med ønskerne i landsplanperspektivet "Danmark på vej mod år 2018", hvoraf det fremgår, at mere spredt bebyggelse i det åbne land udenfor byer og bymæssig bebyggelse, ønskes undgået.

løvrigt indeholder plansystemet via region- og kommuneplanlægningen en række muligheder for de decentrale myndigheder til at tilvejebringe en planlægning, der åbner yderligere op for landzonetilladelser til virksomheders etablering i landzone under skyldig hensyntagen til nationale og regionale interesser.

Det er imidlertid op til de respektive amts- og kommunalpolitikere, om de i højere grad end hidtil vil tilvejebringe en sådan planlægning.

1.3. Landzonebestemmelserne vedrørende boliger.

Der kræves landzonetilladelse til **udstykning**, opførelse og ibrugtagning af bygninger til beboelse, medmindre der **er tale** om erhvervsmæssigt nødvendig beboelse i tilknytning til **landbrug**, skovbrug eller fiskeri, jf. planlovens § 35, stk. 1 og § 36, stk. 1 nr. 3 og 4.

Der er dog flere undtagelser fra tilladelseskravet, jf. lovens § 36, stk. 1 nr. 5, 7 og 9. Det drejer sig om:

opførelse og ibrugtagning af boligbyggeri, der er tilladt efter en lokalplan, der udtrykkeligt fritager det pågældende byggeri fra kravet om en landzonetilladelse

byggeri, der efter bygningsreglementet for småhuse er fritaget for krav om byggetilladelse, og som ikke medfører oprettelse af en ny bolig, samt

om- og tilbygning af et helårshus, hvorved husets **samlede** bruttoetageareal ikke overstiger 250 m².

Praksis vedrørende boligbyggeri i landzone.

Landzonebestemmelsernes hovedformål går ud på at undgå byspredning og modgå de samfundsmæssige og landskabelige omkostninger ved en tilfældig spredning af bebyggelse, der ikke er begrundet i landbrug, skovbrug eller fiskeri.

Der gives som hovedregel ikke tilladelse til opførelse af enligt beliggende enfamiliehuse i det åbne land eller omkring eksisterende byzoner. Det gælder ikke mindst inden for kystzonen.

For så vidt angår boligbyggeri i landsbyer og mindre bysamfund, træffes afgørelsen efter en samlet afvejning af alle hensyn, herunder hensynet til en styrkelse af landsbyernes udviklingsmuligheder og de bevaringsmæssige hensyn. Retnings-

linier herfor findes efterhånden i de fleste region- og kommuneplaner.

Under planlovens behandling tilkendegav miljøministeren at ville **åbne** op for større imødekommenhed for **etablering** af flere boliger i tomme stuehuse m.m. Det er sket i den endelige vejledning til planloven.

løvrigt er praksis med hensyn til opdeling af boliger til flere boliger og anvendelse af driftsbygninger til boligformål restriktiv.

På de små øer er praksis dog mere lempelig, idet man her er mere imødekommende ved ansøgning om erhverv og helårsbeboelse grundet af de særlige vilkår på øerne, når blot det ansøgte ikke strider mod planlægningen.

Sammenfatning.

Praksis vedrørende boligbyggeri i selve det åbne land er restriktiv - i overensstemmelse med planlovens formål og ønskerne om at undgå mere spredt bebyggelse i det åbne land udenfor byer og bymæssige bebyggelse. Der er dog gennemført lempelser i relation til eksisterende boliger.

I øvrigt indeholder plansystemet rige muligheder for de lokale myndigheder til at tilvejebringe en planlægning, der **åbner** op for yderligere boligbyggeri under skyldig hensyntagen til nationale og regionale interesser.

Det betyder, at det i vidt omfang er op til de regionale og lokale myndigheder, om der ønskes en planlægning, der **kan** danne grundlag for flere landzonetilladelser til boligbyggeri, specielt i tilknytning til landsbyer og bymæssig bebyggelse.

1.4. Anvendelse af byggestøtte-/byfornyelsesmidler.

1.4.1. Lov om boligbyggeri.

Boligtyper.

I medfør af boligbyggeriloven kan der med støtte opføres tre forskellige former for boligbyggeri: almennyttige boliger, private andelsboliger og ungdomsboliger.

Bygherrekreds.

For almennyttige boliger er bygherrekredsen begrænset til almennyttige boligselskaber, dvs. selskaber der i medfør af boligbyggeriloven er godkendt til at udøve almennyttig boligvirksomhed på grundlag af reglerne i loven.

For private andelsboliger kan enhver være bygherre i den udstrækning anden lovgivning ikke er til hinder herfor. Bygherrekredsen omfatter således andelsboligforeninger, der er dannet med henblik på opførelse af boliger til foreningens medlemmer samt personer, selskaber, institutioner, fonde og lignende, som ønsker at opføre boliger med henblik på overdragelse til en andelsboligforening.

Bygherrekredsen for ungdomsboliger kan være en afdeling af et almennyttigt boligselskab eller en selvejende institution.

Bevillingsprogram.

Bygge- og Boligstyrelsen udmelder en tilsagnsramme (**boligkvote**) til kommunerne tidligt på tilsagnsåret (finansåret). Udmeldingen sker på grundlag af kommunalbestyrelsens ønsker, der indberettes i slutningen af året forud for tilsagnsåret. Bygge- og Boligstyrelsen indkalder ønsker fra kommunalbestyrelsen ved en særlig skrivelse herom.

Landskvoten udgør i 1992 4.000 almennyttige boliger, 3.000 private andelsboliger og 2.500 ungdomsboliger.

Kommunalbestyrelsen skal i forbindelse med indberetning af ønsker om støttet byggeri nøje vurdere den lokale boligssituation og behovet for nybyggeri, herunder særligt behovet for støttet byggeri. Er der udløjningsvanskeligheder i det eksisterende støttede byggeri, må kommunalbestyrelsen overveje, hvorledes man kan komme disse til livs, eller hvorvidt dette bør give anledning til ændringer i kommunens udbygningsplaner. Det forudsættes således, at kommunalbestyrelsen nøje vurderer det lokale boligbehov, herunder hvilke boligtyper og hvilke boligstørrelser der er behov for, før der træffes beslutning om igangsætning af nyt støttet byggeri.

Kommunalbestyrelsernes ønsker om boligkvote holdes herefter op mod nogle kriterier, der består af for det første en række objektive forhold som f.eks. den enkelte kommunes befolkningstal, prognoser over befolkningstilvæksten og regionens erhvervstilvækst. For det andet nogle særlige hensyn, i det omfang de objektive kriterier ikke er i stand til at opfange et konstateret boligbehov, og for det tredje et planlægningshensyn, hvorefter det støttede boligbyggeri skal medvirke aktivt til en realisering af den regionale planlægning.

Den enkelte kommunalbestyrelse kan ikke give tilsagn om støtte, før der er udmeldt tilsagnsramme til kommunen. Får kommunen ikke udmeldt nogen ramme, kan kommunalbestyrelsen ikke give tilsagn om støtte, men må afvente eventuel tildeling af rammen på et senere tidspunkt.

Inden for den udmeldte tilsagnsramme kan kommunalbestyrelsen give tilsagn om støtte til de projekter, der ønskes gennemført det pågældende år. Kommunalbestyrelsen kan ligeledes give tilsagn om projektudvidelser, men kun inden for den tildelte ramme.

Kommunalbestyrelsen giver tilsagn om offentlig støtte til boliger, der opføres eller indrettes ved ombygning i henhold til boligbyggeriloven. Kommunalbestyrelsen giver således tilsagn om støtte både på egne og statens vegne.

Generelle krav til byggeriet.

Det støttede byggeri skal have en tilfredsstillende udformning i planmæssig og teknisk henseende. Desuden skal boligerne udføres for det lavest mulige beløb under hensyntagen til kvalitet, udstyr og beliggenhed.

Et andelsboligprojekt skal indrettes med mindst 8 boliger. Opføres et andelsboligbyggeri i landsbyer med indtil 600 indbyggere, kan antallet af boliger nedsættes til 6. Da andels-tanken bygger på ideen om et vist fællesskab, er det et krav, at boligerne ligger samlet. Der kan således ikke oprettes en andelsboligforening med f.eks. 5 boliger ét sted i byen og 4 et andet sted. Kommunalbestyrelsen kan ikke dispensere fra disse bestemmelser.

Ungdomsboliger kan ikke integreres i et privat andelsboligbyggeri, men kan fysisk placeres i den samme bebyggelse. Dette indebærer, at der skal ske en matrikulær udstykning eller en ejerlejlighedsopdeling.

Ungdomsboliger kan opføres som nybyggeri eller ombygning af eksisterende ejendomme, eller ved integration i almennyttigt boligbyggeri.

Forhold til byggelovgivningen.

For nybyggeri og ombygninger som helhed gælder byggelovgivningen, herunder bestemmelserne i bygningsreglementet. Bygningsreglementet for småhuse gælder for enfamiliehuse, dobbelthuse, rækkehuse, kædehuse, gruppehuse og lignende. Det øvrige bygningsreglement gælder for etageboligbyggeri, herunder tofamiliehuse, dvs. huse med vandret lejlighedsskel.

Kan et ombygningsprojekt ikke opfylde alle byggelovgivningens krav, må forholdet nærmere afklares med de kommunale bygningsmyndigheder.

Det er kommunalbestyrelsen som bygningsmyndighed, der i henhold til byggelovgivningen i det enkelte tilfælde må afgøre, om der kan dispenseres fra bygningsreglementernes bestemmelser.

Planlægningsforhold.

Kommunalbestyrelsen skal påse, at de planlægningsmæssige forudsætninger for det påtænkte byggeri er i orden. Kommunalbestyrelsen kan ikke give tilsagn til et projekt, hvis det fornødne plangrundlag i form af kommune- og lokalplaner ikke er til stede.

Øvrigt bemærkninger.

Ud over reglen om små andelsboligprojekter på 6 boliger (dispensation ved landsbyer op til 600 indbyggere) er der ikke regler i lovgivningen, der særligt favoriserer (eller disfavoriserer) landdistrikterne.

Der har ofte været problemer med udlejning af ungdomsboliger i landdistrikterne, hvorfor Boligministeriet normalt ikke kan anbefale nybyggeri, medmindre byggeri sker i nærheden af uddannelsesinstitutioner.

For så vidt angår almennyttige projekter i landdistrikterne, har man fra Boligministeriets side af hensyn til økonomien i den løbende drift anbefalet, at mindre bebyggelser sammenlægges med andre tilsvarende små bebyggelser i kommunen til én afdeling. Dette er blevet praksis i almennyttige boligselskaber.

1.4.2. Byfornyelse mv.

Byfornyelsesloven er en decentral lov, hvilket **indebærer**, at det er den enkelte kommunalbestyrelse, der beslutter, hvor i kommunen, i hvilket omfang samt med hvilken prioritering den pågældende kommunes tildelte ramme af **byfornyelsesmidler** skal anvendes. I afgrænsningen heraf anlægger kommunalbestyrelsen normalt et skøn med hensyn til antallet af utidssvarende boliger og disses placering i kommunen, herunder placeringen i kommunens eventuelle bymæssige bebyggelse eller i landdistrikter henholdsvis landsbyer.

Fordelingen af den landsdækkende ramme på 2,6 mia. kr. til byfornyelse og boligforbedring mellem de enkelte kommuner foregår på grundlag af en objektiv fordelingsnøgle, baseret på hver enkelt kommunes relative andel af det i 1990 opgjorte byfornyelsesbehov fra hele landet. I henhold til denne opgørelse omfatter gruppen af øvrige kommuner (dvs. andre kommuner end Københavns Kommune, **magistratskommunerne** samt de 25 største bykommuner) et samlet byfornyelsesbehov, der med betydelig usikkerhed anslås at udgøre i størrelsesordenen 20 mia. kr., svarende til 20 pct. af landsbehovet.

Ved rammeudmeldingen for 1991 udmeldtes til disse kommuner en samlet ramme på ca. 540 mio. kr., svarende til 21 pct. af totaludmeldingen. Kommunerne i denne gruppe anvendte under ét ca. 380 mio. kr. i 1991, dvs. ca. 70 pct. af den udmeldte ramme. Ved den i februar 1992 foretagne udmelding er der til denne gruppe kommuner meldt i alt ca. 625 mio. kr., svarende til 22 pct. af totaludmeldingen. Det forventes, at kommunernes forbrug i 1992 vil andrage 400-500 mio. kr.

Det kan ikke på det foreliggende grundlag oplyses, hvor stor en andel af de samlede byfornyelsesmidler der anvendes i egentlige landdistrikter, men alene hvor stor en del af den samlede byfornyelsesindsats der foregår i de "øvrige kommuner", dvs. andre kommuner end de, der normalt betegnes som større bykommuner, magistratskommuner med flere, jf. ovenfor.

1.5. Turistfremmemidlerne.

Offentlige nationale midler.

Der er på finansloven inden for Industriministeriets område afsat midler til fremme af turismen indenfor og til Danmark. Der er dels en bevilling til Danmarks Turistråd (basisbevillingen) og dels en bevilling til Det Turistpolitiske Handlingsprogram.

Tabel 1.1. Omfanget af finans lovemidlerne til turistfremme:

Finanslov (mio. kr.)	Turistpoli- tisk« hand- lingsprogram	Danmarks Turistråd
1986		69,9
1987	23,0	72,8
1988	40,0	77,23
1989	65,0	102,7
1990	55,0	101,7
1991	65,0	105,5
1992	65,0	107,0

Ud over disse offentlige midler kan lægges ret store beløb fra private turistvirksomheder. For Danmarks Turistråds markedsføringskampagner gælder det nemlig, at disse suppleres med beløb fra private interessenter. De private bidrag ligger på typisk 40-75 pct. afhængig af kampagnens art.

EF-midler.

På EF's Turistministerrådsmøde den 4. juni 1992 blev en handlingsplan til fremme af turismen i medlemslandene vedtaget. Et blandt mange tiltag er opbygning eller styrkelse af turismen i landdistrikter/ særligt gennem iværksættelse af pilotprojekter. De til formålet afsatte midler er dog meget begrænsede og skal snarere opfattes som et igangsætningsinitiativ end en effektiv støttemulighed.

Det må antages, at forslaget i særlig grad vil kunne komme tilbagestående landområder i de sydeuropæiske medlemslande til gode, men det kan ikke udelukkes, at også en region som Bornholm vil kunne komme i betragtning netop på grund af behovet for etablering af nye eller alternative industrier.

1.6. EF's regionale støtteordninger.

EF's strukturfonde omfatter Regionalfonden, Socialfonden og Landbrugsfonden. Der er i den følgende fremstilling lagt vægt på de støtteordninger, der vedrører landdistrikterne.

Landbrugs fonden har sit udgangspunkt i artikel 42 i traktaten om Det Europæiske Økonomiske Fællesskab, hvori det bl.a. er anført, at der kan gives støtte med henblik på at beskytte bedrifter, der er ugunstigt stillede som følge af strukturelle eller naturbetingede forhold.

Socialfonden er oprettet i henhold til traktatens artikel 123 og har til opgave at lette arbejdskraftens adgang til beskæftigelse og fremme dens geografiske og faglige bevægelighed inden for Fællesskabet.

Med vedtagelsen af Den Europæiske Fælles Akt i 1986 blev grundlaget for Regionalfondens aktiviteter traktatfastsat, jf. artikel 130 C. Fondens formål er at bidrage til at udligne de største regionale skævheder i Fællesskabet ved at deltage i udviklingen af de områder, der er tilbagestående i udvikling, og i omstilling af de industriområder, der er i tilbagegang.

Siden etableringen af fondene er der løbende sket justeringer i regelgrundlaget. I juni 1988 blev der således foretaget en gennemgribende reform inden for området. Det centrale ved reformen var dels, at indsatsen målrettes mod de mest underudviklede områder inden for EF, dels at strukturfondenes indsats i højere grad skulle koordineres.

Regionalfondens tilskud har hovedsageligt karakter af produktions fremmende investeringer inden for industri og turisme, tilskud til etablering og modernisering af infrastrukturer samt tilskud til forskellige serviceforanstaltninger over for virksomheder med det formål at bidrage til udvikling i de berørte regioner.

Socialfondens tilskud er primært rettet mod bekæmpelse af langtidsledighed og fremme af integrering af unge under 25 år på arbejdsmarkedet. Endvidere kan Socialfonden yde tilskud til opretholdelse eller skabelse af nye beskæftigelsesmuligheder, uddannelse mv.

Landbrugs fondens aktiviteter sigter primært mod en styrkelse og reorganisering af landbrugsstrukturerne, omstilling af landbrugsproduktionen, sikring af landbrugsindkomsterne og en styrkelse af udviklingen af de sociale strukturer i landdistrikterne.

Danmark har løbende modtaget tilskud fra alle tre fonde. I tabel 1.2 er de tilskud, Danmark i perioden 1986-1990 har modtaget fra EF, opført. Det fremgår af tabellen, at Danmark i perioden har modtaget ca. 2,9 mld. kr.

Det fremgår endvidere, at tilskuddene fra Socialfonden har udgjort ca. halvdelen af de samlede tilskud, Danmark har modtaget i denne periode.

Danmark har i perioden 1986-89 i gennemsnit modtaget 1,1 pct. af samtlige udbetalte midler fra EF's strukturfonde.

Tabel 1.2. Modtagne tilskud fra EF's strukturfonde i perioden 1986-1990 i 1.000 kr.

	Regionalfonden	Socialfonden	Landbrugsfonden	I alt
1986	115.896	498.377	162.713	776.986
1987	124.116	336.660	152.929	613.705
1988	72.005	130.580	165.951	368.536
1989	124.626	236.131	161.368	522.125
1990	143.206	314.986	167.929	626.121
Total	579.849	1.516.734	810.890	2.907.473

Kildet Statsrevisorerne's beretning om EF's strukturfonde 6/90.

EF's strukturfundsreform.

I 1988 blev der som nævnt gennemført en reform af EF's strukturfonde. Hensigten var bl.a. at integrere indsatsen fra de tre strukturfonde (Regionalfonden, Socialfonden, Landbrugsfonden/Udviklingssektoren). Det overordnede sigte med reformen er at styrke den økonomiske og politiske samhørighed i Fællesskabet. En stabil samfundsudvikling i hele Fællesskabet anses for at være en vigtig forudsætning for gennemførelsen af Det Indre Marked.

I Rådets forordning nr. 2052/88 blev der opstillet fem højt-prioriterede mål for strukturfondenes samlede indsats:

- 1) Fremme udviklingen og strukturtilpasningen i de tilbagestående regioner.
- 2) Omstilling i de regioner eller dele heraf, der er ramt af industriel tilbagegang.
- 3) Bekæmpelse af langtidsledighed.
- 4) Fremme erhvervsmæssig integrering af unge.
- 5) Inden for landbrugsområdet:
 - a) Tilpasning af landbrugsstrukturer.
 - b) Fremme udviklingen af landdistrikter.

Socialfonden dækker alene målene 3 og 4. Herudover giver Socialfonden tilskud til erhvervsuddannelsesforanstaltninger mv. under mål 1, 2 og 5b. Landbrugsfonden dækker mål 1, 5a og 5b. Endelig dækker Regionalfonden mål 1, 2 samt i mindre grad mål 5b.

Strukturfondenes aktiviteter skal indgå i et samspil og som et supplement til tilsvarende nationale initiativer. Tilskud kan ydes i form af samfinansiering eller refusion af nationale støtteordninger. Strukturfondenes finansiering kan således kun dække en del af de samlede offentlige udgifter.

Det var et væsentligt element ved strukturfondsreformen, at tilskuddene i størst muligt omfang skal anvendes i underudviklede områder inden for EF. Som et led heri fastsattes en række kriterier for struktur og udviklingsgrad, der skulle gøre sig gældende for en region, før den kunne modtage tilskud i henhold til mål 1, 2 og 5b. Denne geografiske koncentration af midlerne betød, at ca. 2/3 af de 60 mia. ECU, der blev stillet til rådighed for perioden 1989-93 fra fondene, blev reserveret til de sydeuropæiske lande samt Irland.

Dette har for Danmarks vedkommende medført, at der ikke er mulighed for at erhverve tilskud under mål 1, hvilket især har betydning for modtagelse af tilskud fra Regionalfonden, idet 80 pct. af Regionalfondens tilskud anvendes under dette mål. I Danmark er dele af Nordjyllands og Storstrøms amter berettigede til at modtage tilskud i henhold til mål 2.

På baggrund af en samlet vurdering af strukturfondsreformen vil der i EF blive taget stilling til eventuelle justeringer af strukturfondenes virke i perioden efter 1993. En ny 5-årig programperiode vil løbe fra 1994.

Støtte til særlige landdistrikter i Danmark (mål 5b).

Mål 5b-områderne i EF omfatter i alt 400.000 km² og 16,7 mio. indbyggere svarende til 17 pct. og 5 pct. af henholdsvis EF's totale areal og befolkning. Områderne er udpeget af Kommissionen ud fra nogle socio-økonomiske kriterier (stor beskæftigelsesandel i jordbruget, høj arbejdsløshed, lave indkomster, befolkningsstagnation og perifer beliggenhed i forhold til EF's økonomiske centre).

Et fællestræk for disse landdistrikter er, at de i høj grad er følsomme over for den generelle strukturudvikling i produktion og service samt i særlig grad over for opstramningen af markedspolitikken inden for landbruget.

I 1990 udpegede Kommissionen de særlige landdistrikter i Danmark, som skulle være støtteberettigede i henhold til struk-

turfondsreformens mål 5b. Der blev udpeget 6 mellemstore øer (Bornholm, Langeland, Ærø, Samsø, Mors og Læsø) samt 27 små-øer, som alle er tilknyttet Sammenslutningen af Danske Små-øer. Øerne omfatter 1 alt et område på ca. 1.760 km² og en befolkning på ca. 100.000 svarende til 4 pct. og 2 pct. af henholdsvis areal og befolkning i Danmark.

For disse landdistrikter er der udarbejdet et program for perioden 1989-93 over de foranstaltninger, som tænkes iværksat. Programmet består af et underprogram for hver af de tre strukturfonde. Formålet med det samlede program er at bevare de ovennævnte øer som erhvervsaktive lokalsamfund. Hovedsigtet er en bedre tilpasning af erhvervslivet til en markedsbaseret økonomi, hvor der lægges vægt på de enkelte øers særlige udviklingspotentialer. Forbedring af infrastruktur samt rådgivning og efteruddannelse er vigtige forudsætninger for en vellykket tilpasning.

Programmet omfatter udgifter på i alt 454 mio. kr., hvoraf 314 mio. kr. udgøres af offentlige tilskud og 140 mio. kr. af privat medfinansiering.

Landbrugsministeriet varetager den koordinerende funktion af programmet. Som led heri er der nedsat en styringskomite med repræsentanter for Landbrugsministeriet, Fiskeriministeriet, Arbejdsministeriet, Industriministeriet, Miljøministeriet, Amtsrådsforeningen, Bornholms Amt, Fyns Amt, Aarhus Amt, Læsø Kommune, Sammenslutningen af Danske Småøer samt EF-Kommissionen. Styringskomiteens formandskab og sekretariat er placeret i Landbrugsministeriet.

Tabel 1.3. Finansiel oversigt over udgifter til udvikling af særlige landdistrikter i Danmark, mål 5b, 1989-93, mio. kr.

	I alt	EF	National støtte	Private midler
1991-93	454	141	173	140

Globaltilskud til lokale aktionsgrupper.

I tilknytning til mål 5b har Kommissionen gennemført et fællesskabsinitiativ, LEADER, som har til formål at tilskynde lokale aktionsgrupper til at finde nye løsninger, som kan danne forbillede for alle landdistrikterne gennem en optimal integrering af foranstaltningerne i de forskellige sektorer.

LEADER adskiller sig fra mål 5b ved, at der uddelegeres en finansiel og forvaltningsmæssig kompetence til de lokale myndigheder (**amt/kommune**) i mål 5b-områderne. Princippet er, at hver lokal aktionsgruppe får tildelt et samlet **globaltilskud** bestående af midler fra **EF's** strukturfonde samt nationale/offentlige midler, som derefter kan udbetales som tilskud til lokale projekter inden for rammerne af et program godkendt af Kommissionen.

Det danske LEADER-program er godkendt i marts 1992. Der forventes gennemført aktiviteter til en samlet udgift på ca. 40 mio. kr., hvoraf 35 mio. kr. udgøres af offentlige tilskud. Programmet løber foreløbigt til og med udgangen af 1993.

1.6.1. Landbrugs **fonden**.

Den danske landbrugspolitik har traditionelt været karakteriseret af generelle støtteordninger, hvor hovedparten nu er udformet inden for rammerne af **EF's** fælles landbrugspolitik. Ganske vist har der i enkelte af **EF's** støtteordninger været mulighed for gunstigere støtte i regionalt bestemte områder, men indtil 1991 har de i Danmark indførte ordninger ikke indeholdt sådanne regionale støtteelementer.

Imidlertid har det regionale aspekt i de senere år **fået en** voksende betydning i **EF's** fælles landbrugspolitik. Det gælder ikke mindst inden for den del af politikken, der vedrører strukturforholdene i erhvervet.

Landbrugsfondens underprogram under mål 5b vedrørende jordbruget har til formål dels at fremme den produktionsmæssige spredning og udvikling inden for det primære landbrug og skovbrug gennem tilskud til omstilling af produktion og indførelse af nye metoder for produktion, forarbejdning og afsætning af jordbrugsprodukter, dels at skabe alternative indtægtskilder uden for bedrifternes **egnetlige** jordbrugsproduktion.

Endelig skal nævnes, at der inden for fiskeriområdet kan **ydes** tilskud til ikke-kommercielle klækkerier, der arbejder for at bevare og forbedre fiskebestanden i danske vandløb og kystnære områder. Denne foranstaltning gennemføres og finansieres af Fiskeriministeriet med EF-medfinansiering fra landbrugsfonden/Udviklingssektionen.

Tabel 1.4. Finansiell oversigt over udgifter til foranstaltninger vedrørende jordbrug og fiskeri i Danmarks mål 5b-områder, 1991-93, mio. kr.

År	I alt	EF	National støtte	Privata midlar
1991	27,7	7,8	8,6	11,3
1992	40,7	11,4	12,8	16,5
1993	59,6	16,8	18,6	24,2
I alt	128,0	36,0	40,0	52,0

1.6.2. Regionalfonden.

De nuværende strukturfondsregler er som nævnt i kraft indtil udgangen af 1993. I det følgende er vist de budgetterede regionalfondsmidler frem til udgangen af 1993.

Under mål 5b programmet ydes der tilskud til etablering og modernisering af mindre og mellemstore virksomheder, herunder turisme, forbedring af infrastruktur samt rådgivning, udviklingsbistand og konsulentstøtte i tilknytning til små og mellemstore virksomheders udvikling.

I ét af mål 5b-områderne (Bornholm) ydes der tilskud efter Kommissionens fællesinitiativ INTERREG, der sigter på fremme af grænseoverskridende samarbejde. For Bornholms vedkommende har programmet til formål at fremme samarbejdet i det baltiske område, bl.a. gennem etablering af et rådgivnings- og servicecenter (Baltisk Hus).

Tabel 1.5. Forventede Regionalfonds-aktiviteter i Danmark 1990-93¹⁾.

	1990	1991	1992	1993
Fiskeriaktionen i alt	31,7			-
NordTek (Nordjylland)	20,0	8,1	-	-
START-Lolland (Storstrøm)	6,3	5,5	-	-
SEP (Sønderjylland)	5,9	9,6	11,0	4,6
BornTek (Bornholm)	4,1	2,9	2,6	-
EVA (Viborg)	14,7	11,6	7,3	-
Århus Teknologiprogram	10,0	6,0	-	-
RENEVAL (Aalborg)	24,2	24,8	9,9	7,9
RENEVAL (Nakskov)	7,0	6,7	10,0	9,1
Mål 2 (Aalborg)	-	70,4	22,0	22,0
Mål 2 (Nakskov)	-	10,4	6,0	6,0
Mål 5b (Øerne)	-	31,6	15,5	16,1
STRIDE (Teknologifor- midling i mål 2-områder)	-	5,0	6,0	5,0
INTERREG (Grænseover- skridende) art 10	9,0	6,0	19,0	19,0
Tilsagt/reserveret				
EFRU-støtte i alt	132,9	198,6	109,3	89,7

1) Fordelingen mellem årene er skønnet.

Under START Lolland-programmet i Storstrøms Amtskommune er der f.eks. bevilget støtte til analyser af erhvervsudviklingen i området, tilskud til Vestlollands Erhvervsudviklingsfond, tilskud til opstart og drift af SydTek mv. Under NordTek-projektet i Nordjyllands Amtskommune er der bl.a. bevilget tilskud til delvis finansiering af etablering af et eksporthandelshus og etablering af fiskeriforskningscenter mv.

1.6.3. Den Europæiske Socialfond (ESF).

Socialfondens hovedindsatsområder, der er bekæmpelse af langtidsledighed (Mål 3) og erhvervsuddannelsesforanstaltninger for unge under 25 år (Mål 4), dækker hele Danmark. Administrationen/koordinationen heraf er i alt det væsentligste regionaliseret, således at regionerne forvalter ca. 95 pct. af de under Socialfonden hørende bevillinger (ca. 250 mio. kr. årligt).

Administrationen og koordinationen af socialfonden varetages i det væsentligste af kommuner og amtskommuner. Det er ikke muligt at opgøre, hvor stor en del af midlerne der anvendes i landdistrikterne og de mindre byer.

Under mål 5 b programmet gives der tilskud fra Socialfonden til beskæftigelsesfremmende foranstaltninger (erhvervsuddannelser mv.) for ledige og personer truet af ledighed. Foranstaltningerne skal ses i sammenhæng med initiativer under de øvrige strukturfonde (Regionalfonden og Landbrugsfondens Udviklingssektion (EFRU og EUGFL)). Særligt prioriteres foranstaltninger til støtte for udvikling af landbrugs- og fiskerisektoren samt udviklingen af små og mellemstore virksomheder.

Under mål 5b programmet er der fra Socialfonden bl.a. ydet tilskud til udvikling af naturturisme, tekstiluddannelse, opkvalificering af arbejdskraft, bygningsrenovering. Særligt prioriteres foranstaltninger til støtte for udvikling af landbrugs- og fiskerisektoren samt udviklingen af små og mellemstore virksomheder.

1.7. Gennemførte forsøgsprojekter af betydning for landdistrikterne.

Siden midten af 1980'erne har der på mange områder været gennemført forsøgsordninger, der på forskellige måder har forbindelse til den private og offentlige service i landdistrikterne. Disse forsøg har dels vedrørt forskellige støtteordninger og dels forskellige former for dispensationer for gældende regler/lovgivning. Der har således bl.a. været tale om forsøg indenfor følgende områder:

Planstyrelsens landsbyforsøg 1987-1989
Socialministeriets SUM-projekter 1988-1991
Frikommuneforsøgene
Folkeskolens udviklingsfond
Forsøg inden for kommunikationsområdet

Hvortil kommer forskellige projekter støttet af EF's socialfond mv.

1.7.1. Landabyforsøgene.

I 1987 vedtog Folketinget en ændring af kommuneplanloven, der gav mulighed for at støtte forsøg i landsbyerne, der kunne styrke levevilkårene eller gav beboerne øget indflydelse på planlægningen. Samtidig blev det besluttet at afsætte 7 mio. kr. fordelt over årene 1987-89 til sådanne forsøg. Pengene blev fordelt med 1 mio. kr. i 1987 og 3 mio. kr. i hvert af årene 1988 og 1989.

Støtteordningen var ikke tænkt som en art "bistandshjælp" til betrængte landsbyer. Forventningerne var i stedet, at man kunne få inspiration til, hvordan udviklingen kunne vendes, og hvordan der kunne skabes et nyt livsgrundlag i landsbyerne.

Støtteordningen er blevet administreret af Planstyrelsen i samarbejde med Landsbykontaktudvalget. Landsbyorganisatio-

nernes repræsentanter i landsbykontaktudvalget har deltaget i vurderingen af de enkelte ansøgninger.

Planstyrelsen har over de tre år modtaget 1 alt ca. 200 ansøgninger, hvoraf der er givet tilsagn til ca. 60. Det gennemsnitlige støttetilsagn har hermed ligget på godt 100.000 kr. Dette dækker over store variationer fra 3.000 kr. til 300.000 kr.

Der er bl.a. givet tilskud til følgende forsøgstyper:

Beboerstyret planlægning (lokalplanlægning, kortlægning af erhvervsmuligheder, "handlingsplaner" for udvikling).

Selvforvaltning (lokaludvalg, forhandlinger med kommune om kompetenceoverførsel på diverse områder).

Utraditionel serviceforsyning (post som tillægsfunktion, samkøring af bud, vareudbringning og genbrugsindsamling).

Nyt erhvervsgrundlag (udvikling af lokalbaseret turisme, bondegårdsferie, økologisk landbrug på andelsbasis mv.).

Kulturfremstød (festivals, kulturhuse, amatørteater, der dramatiserer landsbyproblemerne).

Hovedparten af forsøgene er stoppet efter afslutningen af støtteperioden.

1.7.2. SUM-forsøgene.

Indenfor Socialministeriets område var der på finansloven afsat en pulje på 50 mio. kr. i 1988 og 100 mio. kr. i hvert af årene 1989, 1990 og 1991 til gennemførelse af udvikling mv. på det sociale område (SUM-programmet). De afsluttede projekter er beskrevet i rapportform og der vil blive lavet en samlet evaluering af forsøgene. Projekterne dækker det sociale område i meget bred forstand, og der har herunder været givet

støtte til forskellige forsøg vedrørende sociale foranstaltninger i landdistrikterne og forsøg vedrørende generel udvikling af lokalsamfund. Oversigt over de støttede projekter (i alt ca. 1.800) er udgivet af **SUM-sekretariatet**, Socialstyrelsen.

Af de støttede projekter vedrører bl.a. de følgende specielt forholdende i landdistrikterne:

Forsøgsnr. 374-0705 Landsbyordninger i Løgstør Kommune - en udvidelse af skolefritidsordninger med de 3-6 **årige** (periode 1. oktober 1988 - 31. december 1991).

I en treårig periode **inddrages** de 3-6 årige i skolefritidsordningerne ved kommunens 3 skoler i landområderne.

Forsøgsnr. 374-0649 Skolen som "kimen" i Ravnkilde (periode 1. august 1988 - 1. august 1991).

Gennem forskellige aktiviteter søger man at **åbne** skolen mod lokalsamfundet og gøre skolen til landsbyens navle. Herunder er målet bl.a. at arbejde sig frem til nye ressourcebesparende samarbejdsformer mellem social- og kulturforvaltning.

Forsøgsnr. 374-0188 Udvikling af landsbysamfundet Torup (periode 1990-1991).

Via tilskud fra **EF's** socialfond er der etableret et **erhvervscenter**, og herudover er der etableret en daghøjskole/produktionsskole og et landsbycenter. Herudover arbejdes der på løsningsmodeller vedrørende børneopdragelse, **ældreomsorg**, etablering af socialt netværk mv. På denne baggrund planlægges der en tilflytning til landsbyen på ca. 100 husstande.

Forsøgsnr. 374-2211 Grauballes borgere - borgerne i Grauballe (periode 11. juni 1989 - 31. december 1991).

Via samarbejde mellem områdets foreninger, institutioner og borgere har der på frivillig basis været arbejdet med etablering af være- og legesteder for børn og unge. Opstart af kulturelle aktiviteter, etablering af grønne områder samt information og kommunikation overfor specielt nye borgere.

Fors gmr. 374-0084 Grejs børneinstitutioner - en del af landsbysamfundet (periode 1. januar 1989 - 31. december 1990).

Etablering af en integreret børneinstitution for de 0-6 årige i landsbyen Grejs.

1.7.3. Frikommuneforsøgene.

Frikommuneloven blev enstemmigt vedtaget i Folketinget den 10. maj 1985. Formålet med frikommuneprojektet er, som det er beskrevet i lovens S 1, at gennemføre forsøg med henblik på at øge det kommunale selvstyre, at opnå en bedre tilpasning af det kommunale styre til de lokale forhold, at forbedre servicen for borgerne og at forbedre ressourceudnyttelsen i den kommunale virksomhed. Forsøgsresultaterne skal tilvejebringe et grundlag for Folketingets og regeringens beslutninger om, hvordan lovgivningen om kommunernes opgaver og styrelse skal indrettes i fremtiden.

Frikommuneloven fastlægger alene de formelle rammer for projektet. Det er frikommunerne selv, der skal komme med forslag til forsøg, og principielt kan frikommuneforsøg gennemføres inden for alle forvaltningsområder. Dog må forsøgene ikke stille borgere i frikommuner væsentligt ringere end andre borgere, for så vidt angår sundhed, retssikkerhed og velfærd.

Ved frikommuneprojektets start i 1985 blev 22 prim erkommuner og 5 amtskommuner udpeget som frikommuner blandt de kommuner, der ønskede at deltage i projektet. Forsøgsperioden blev oprindeligt fastsat til godt 4 år frem til udgangen af 1989. Perioden blev dog allerede i maj 1987 forlænget til 31.

december 1993 under hensyn til, at en **længere forsøgsperiode** ville give flere og mere kvalificerede forsøgsresultater. Ved en ændring af frikommuneloven i april 1988 blev antallet af frikommuner endvidere udvidet, således at 30 primærkommuner og 6 amtskommuner i dag deltager i projektet.

I det følgende er anført nogle af de frikommuneforsøg, der særligt har relevans til forholdene i landkommunerne.

Optagelse af førskolebørn i skolefritidsordningen - Ebeltoft og Aakirkeby kommuner.

Forsøget er godkendt som en fravigelse af lov om folkeskolen. Efter reglerne heri kan folkeskolen tilbyde skolebørn og børn optaget i børnehaveklasse mulighed for leg og beskæftigelse uden for skoletiden.

Ved forsøget er der godkendt udvidelser af skolefritidsordningen til at omfatte førskolebørn, således at børnene kan optages i ordningen fra det fyldte 3. år.

Formålet med forsøget er at forbedre mulighederne for at tilbyde kvalificeret fritidsbeskæftigelse og pasning **til** førskolebørnene i et tyndt befolket område. Desuden er det tanken, at forsøget vil lette indskolingen og styrke folkeskolens betydning som lokalområdets kulturelle samlingssted.

Decentralisering af landzonekompetencen.

Ved frikommuneforsøget med decentralisering af landzonekompetencen overføres amtsrådets kompetence til kommunalbestyrelsen. Ved forsøget vil man undersøge virkningerne af, at det er den lokale myndighed - kommunalbestyrelsen - der giver landzonetilladelse.

16 frikommuner har overtaget landzonekompetencen **i** medfør af frikommuneloven. To friamtskommuner har overdraget landzonekompetencen til kommunerne **i** amtet. **I alt**

deltager der således 64 kommuner i forsøget med administration af landzonebestemmelserne.

I forsøgsregulativerne har kommunerne bl.a. beskrevet formålet med at igangsætte forsøg omkring decentralisering af landzonekompetencen. De beskrevne formål kan grupperes omkring fire hovedtræk:

1. At administrere landzonebestemmelserne på samme måde som amtskommunerne.
2. At opnå en forenklet sagsbehandling med deraf følgende forventet tidsbesparelse.
3. At udnytte lokalkendskabet i kommunen ved sagsbehandlingen.
4. At forbedre servicen overfor borgerne.

Nedsættelse af lokaludvalg - Herlev og Ejby Kommuner.

Ved forsøgene fraviges en række regler i speciallovgivningen, hvor kompetencen er henlagt til kommunalbestyrelsen, idet kompetencen i frikommuneforsøgene er henlagt til lokaludvalgene. Lokaludvalgene er nedsat og valgt af kommunalbestyrelsen blandt lokalområdernes beboere. Lokaludvalgenes sagsområder er opregnet i forsøgsregulativerne.

I Herlev Kommune er der nedsat to lokaludvalg, som hver omfatter et skoledistrikt. I Ejby Kommune er der nedsat 4 lokaludvalg, som hver omfatter et skoledistrikt eller et sogn. Lokaludvalgene varetager eller deltager i forvaltningen af nærmere angivne kommunale opgaver inden for det tekniske område og arealanvendelsesområdet, det kulturelle område og det sociale område.

Formålet med forsøgene er gennem større decentralisering at øge borgernes interesse for og indflydelse på de kommunale beslutninger.

Iværksættelse og **finansiering af erhvervspolitisk« initiativer.**

Før vedtagelse af lov nr. 383 af 20. maj 1992 kunne kommunerne ikke lovligt yde økonomisk støtte til lokale erhvervspolitiske initiativer.

Formålet med forsøget var at afprøve virkninger af en øget kommunal erhvervsfremmeindsats.

Kommunalbestyrelserne fik mulighed for at støtte lokale erhvervspolitiske aktiviteter. Det var en forudsætning, at der ikke blev ydet direkte støtte til enkeltvirksomheder. Det var endvidere en forudsætning, at aktiviteten ikke kunne støttes i henhold til de statslige erhvervsframmeordninger, og at aktiviteten ikke stred mod landspolitiske retningslinier og foranstaltninger.

Under START Lolland-programmet i Storstrøms Amtskommune er der bevilget støtte til følgende:

Sekretariatsmæssig betjening af START Lolland, herunder udarbejdelse af rapporter og evaluering.

Tilskud til Vestlollands Erhvervsudviklingsfond, som har til formål at medvirke til at styrke og støtte det etablerede erhvervsliv, samt søge at tiltrække nye virksomheder, bl.a. gennem formidling af finansieringsmuligheder.

Tilskud til opstart og drift af SydTek.

Under NordTek-projektet i Nordjyllands Amtskommune er der bl.a. bevilget støtte til følgende:

Tilskud til delvis finansiering af udstyrsanskaffelser og administrationsudgifter det første år til etablering af et eksporthandelshus.

Under Sønderjyllands Amtskommunes program er der bl.a. bevilget støtte til følgende:

Erhvervsrådgivning gennem Sønderjyllands Erhvervsråd.

Udarbejdelse af brancheudviklingsprogrammer.

Samordning af efteruddannelsesaktiviteter på erhvervsskolerne.

Udvikling af turismen.

Udvidet støtte til Teknologisk Informationscenter.

Bornholms Amtskommune og samtlige bornholmske kommuner har fået godkendt forsøg, således at kommunerne kunne yde tilskud til erhvervsfremmeprojekter, der modtager EF-støtte i forbindelse med det regionale **BORNTEK-program**.

1.7.4. Folkeskolens udviklingsprogram.

Folketinget vedtog i 1987 et 4-årigt udviklingsprogram for **folkeskolen**, som bl.a. indebar forsøg på at opbygge skolen som et lokalt kulturcenter gennem inddragelse af borgerne i skolens hverdag.

1.7.5. Forsøg inden for kommunikationsområdet.

Telehusforsøg i Vestjylland.

Der er gennemført 2 telehusforsøg i Vestjylland, ét i Lemvig Kommune og ét i Egvad Kommune. Telehusene var lokale data-/kommunikationscentre, og **fungerede dels som steder**, hvor den lokale befolkning kunne stifte bekendtskab med ny teknologi, dels som kursussteder for forskellige interesse- og faggrupper.

Egvad-forsøget omfattede 4 telehuse placeret i Hoven, Bork, Lyne og Tarm. Lemvig-forsøget omfattede 3 telehuse placeret i Lemvig, Nr. Nisum og Fjaltring.

Formålet med telehusene var at danne rammen om en lokal fælles brug af informationsteknologi og dermed opbygning af viden om fordele og ulemper ved brug af teknologien. Anvendelsen bygger således på principper om folkelig deltagelse i forsøget - både hvad angår de daglige aktiviteter og beslutningstagning. Forsøgenes målgrupper var enkeltpersoner, erhvervslivet, foreninger og institutioner.

Egvad-forsøget var et kommunalt forsøg, styret af et teknologiudvalg, hvis opgaver og sammensætning kommunalbestyrelsen havde fastlagt. Derudover var en borgergruppe tilknyttet telehusene i henholdsvis Hove, Bork og Lyne. Borgergrupperne tog initiativ til forsøgsaktiviteter, indsamlede ideer og forelagde disse for teknologiudvalget. Støttebevillinger til Egvad-forsøget udgjorde i alt 5,5 mio. kr.

Lemvig-forsøget var organiseret som en selvejende institution. Derudover etableredes et kontaktudvalg i Nr. Nisum og Fjaltring bestående af lokale repræsentanter. (Beboerforening, seminarium, sogneråd.) Kontaktudvalgenes rolle i Lemvig-forsøget svarede til borgergruppernes rolle i Egvad. Støttebevillinger til Lemvig-forsøget udgjorde 5,7 mio. kr.

Struerregnsens bredbåndsforsøg i landbruget.

Struer Kommune, **B&O** og Jydsk Telefon dannede i **falles-**skab organisationen "Struer Bredbåndnet". Det var intentionen, at alle former for forsøg med informationsteknologi og telekommunikation skulle samles i Struer, og det var tanken, at det Teknologiske Udviklingsprogram skulle finansiere disse forsøg.

Der blev nedsat arbejdsgrupper inden for en række sektorer, som skulle kreere ideer til brug af fremtidens teknik. Struer skulle være et udstillingssted for sådanne brugergenererede tjenester.

En af arbejdsgrupperne beskæftigede sig med bredbåndsforsøg i landbruget. Den koncentrerede sig fra starten om kommunikation ved hjælp af video, og ideerne fra dengang blev i 1990 omsat til praksis. Kommunikation med rådgivere inden for plante- og svineavl var den bærende idé og den bærende aktivitet. Forsøget kom ind under den statslige forsøgsordning administreret af Det Tværministerielle Udvalg vedrørende Informationsteknologi (TMU).

Det var forsøgets tese, at telefonsamtaler suppleret med billeder kan effektivisere rådgivningsarbejdet, dels ved at der overføres langt mere præcis information, dels ved at man tiere kan udnytte kontakten til rådgiveren. Det har ikke været intentionen at erstatte besøgene, men at supplere dem.

Forsøgets målgruppe var landmændene, deres rådgivere (konsulenter og dyrlæger), de lokale landboorganisationer og landbrugets centrale organisationer.

De brugsfunktioner, som forsøget arbejdede med, kan generaliseres til andre brancher. Landbrugsforsøget var finansieret af staten gennem TMU-ordningen, Struer Kommune og 2 lokale landboforeninger. Endvidere stillede Jydsk Telefon lyslederbaseret forsøgsnet og personaleresourcer til rådighed, og en landbrugsfaglig evaluering blev udført af Landbrugets Rådgivningscenter. Der blev nedsat en bestyrelse, som administrerede de offentlige tilskud, med deltagelse af brugerne, landboorganisationerne og Struer Kommune.

1.8. Skatter og landdistrikter.

I den danske skattelovgivning er de materielle regler ens uanset bopæl. Dog er **der**, til trods for at der foretages raellemkomrounal udligning, betydelige forskelle i satserne for personskatten i kraft af de relativt store variationer i den kommunale beskatning.

De statslige 6 og 12 pct. skatter opkræves i 1993 kun af indkomster over henholdsvis 168.000 kr. og 240.000 kr. Progressionen i **beskatningen**, herunder 6 og 12 pct. skatterne, indebærer, at de egne af landet, hvor der bor mange personer med høje indkomster, i større grad bidrager til de statslige indtægter end egne med et ringe indtægtsgrundlag.

Betydelige forskelle gør sig også gældende med hensyn til ejendomsbeskatningen. Ifølge den kommunale **ejendomsskattelov** skal grundskyldpromillen i primærkommunerne mindst udgøre 6 og højst 24 promille. I 78 pct. af kommunerne ligger grundskyldpromillen for 1993 mellem 6 og 13 promille. I **mange** typiske landkommuner er grundskyldpromillen lav, mens den omvendt er høj i en række kommuner med bymæssige bebyggelser.

Den amtskommunale grundskyld udskrives med 10 promille. Heraf skal et beløb svarende til 4,3 promille af grundværdien for landbrugsejendomme, gartnerier, planteskoler og frugtplanter overføres til statskassen. Med denne ordning overføres ca. 180 mio. årligt, som anvendes til forskellige erhvervsøkonomiske foranstaltninger inden for landbrugserhvervet.

Landbrugssektoren betalte i alt ca. 920 mio. kr. i ejendoms-skatte i 1989.

Der tages i skattesystemet hensyn til områder, hvor der kan være store afstande mellem hjem og **arbejdsplads**. Blandt de såkaldte ligningsmæssige fradrag gives der mulighed for at fratrække de udgifter, der er nødvendige for at erhverve, sikre og vedligeholde indkomsten, herunder udgifter til

transport mellem hjem og arbejdsplads, mellem skiftende arbejdspladser mv. Fradraget gives dog kun for daglig transport ud over 20 km. Fradraget tilgodeser dermed ønsket om at fremme arbejdskraftens mobilitet.

Der er i øvrigt i de senere år gennemført lempelser i skattesystemet, der ikke har været uden betydning for landdistrikterne.

Generationskifte.

Folketinget vedtog i 1988 at lette overdragelsen af en erhvervsvirksomhed som led i et familiegenerationskifte. Lempelsen betyder, at børn eller børnebørn kan indtræde i den samme skattemæssige stilling som overdrageren. Efter de tidligere regler betragtedes et generationskifte, når overdrageren er i live, som et salg og udløste derfor ofte en række latente engangsskatter - eksempelvis beskatning af genvundne afskrivninger eller fortjeneste på hovedaktionæraktier.

Fordelen ved denne omlægning er, at produktion, beskæftigelse og investering almindeligvis antages at blive væsentlig større, når næste generation med nye kræfter kommer til.

Formueskat.

Formueskatten er desuden over en 4 årig periode blevet nedsat fra 2,2 pct. i 1988 til 1 pct. i 1991. Desuden indførtes et bundfradrag til hver ægtefælle. Baggrunden for denne lettelse var bl.a., at det i formueskatteudvalgets betænkning blev påpeget, at denne skat især var belastende for små og mellemstore virksomheder, herunder også for landbrugene, idet 11 pct. af samtlige (1985) betalte denne skat. Det har betydet, at antallet af skatteydere, der betaler formueskat, er faldet fra at udgøre 97.000 i 1988 til at udgøre ca. 45.000 i 1991. Provenuet faldt i samme periode fra 1,9 mia. kr. i 1988 til 0,6 mia. kr. i 1991.

Enkeltmandsvirksomheder.

Erhvervsaktiviteterne i landdistrikterne er i **særlig grad** præget af **enkeltmandsvirksomheder**, da landbrugsbedrifterne som hovedregel ikke må drives i selskabsform. Siden 1987 har denne begrænsning beskatningsmæssigt ikke spillet nogen rolle.

Med skattereformen indførtes den såkaldte virksomhedsordning for selvstændigt erhvervsdrivende. Virksomhedsskatteordningen er en frivillig **ordning**, der er baseret på en rent bogholderimæssig opdeling af den selvstændigt erhvervsdrivendes økonomi i en virksomhedsdel og en privatdel.

Virksomhedsordningen skal sikre, at selvstændigt erhvervsdrivende opnår fuld skattemæssig værdi af erhvervsmæssige renteudgifter, at afkast af investeret kapital i egen virksomhed beskattes som kapitalindkomst på samme måde som investering i alternative aktiver, f.eks. værdipapirer, samt at selvstændige får mulighed for at spare op i virksomheden mod en foreløbig beskatning på 34 pct. og hermed bedre mulighed for konso-lidering.

I 1990 var der 118.000 selvstændigt erhvervsdrivende eller ca. hver 4. person med **virksomhedsindkomst**, der benyttede ordningen.

Forenkling af virksomhedsordningen.

Der er i november måned 1992 fremsat lovforslag om en forenkling af virksomhedsordningen. Forslaget indebærer bl.a., at der indføres en såkaldt kapitalafkastningsordning som et valgfrit alternativ til virksomhedsordningen. Selvstændigt erhvervsdrivende, der ikke opsparer virksomhedens overskud, kan opnå de samme fordele som ved virksomhedsordningen, men på en væsentligt enklere måde.

I praksis vil det betyde, at personer, der ikke anvender virksomhedsordningen, kan vælge at få beregnet et kapitalafkast af deres erhvervsmæssige aktiver. Afkastet beregnes på grundlag af aktivernes værdi og den gennemsnitlige obligationsrente. Der gives dermed fuld skatteværdi af renteudgifter ved finansiering af erhvervsmæssige aktiver. Samtidig giver kapitalafkastordningen i lighed med virksomhedsordningen mulighed for, at den erhvervsdrivende kan få beregnet en rente af de erhvervsmæssige aktiver, der beskattes som kapitalindkomst. En forskel fra virksomhedsordningen er dog, at det i kapitalafkastordningen ikke er muligt at opspare virksomhedens overskud mod betaling af en foreløbig virksomhedsskat.

For selvstændigt erhvervsdrivende, der i dag beskattes efter personskatteordningen, medfører forslaget en lempelse. Lempelsen vil dog ikke blive større end, hvad den pågældende skattepligtige kunne have opnået ved at anvende virksomhedsordningen.

Særligt vedr. beskatning af landboturisme.

Skatteministeriet har på baggrund af henvendelsen fra Landsforeningen for Landboturisme (bilag 2.5) gennemgået reglerne og administrationen af skatte- og momsopgørelsen i forbindelse med landboturisme. Det er Skatteministeriets konklusion, at reglerne administreres ensartet, men at der måske er behov for en bedre information om de gældende regler på området. Reglerne er for få år siden blevet forenklet, netop med henblik på at gøre de nemmere at drive dette turisterhverv.

I forbindelse med landboturisme kan det skabe forvirring, at der med hensyn til forenklet afregning vedrørende moms opereres med en 50 pct. regel, mens der med hensyn til indkomstbeskatning opereres med en 40 pct. regel for ejere, der ikke benytter sig af en egentlig regnskabsmæssig opgørelse. Momsreglen indebærer, at den udgående afgift beregnes på grundlag af halvdelen af gæsteomsætningen. Til gengæld kan den ind-

gående moms ikke fratrækkes. På skattesiden kan ejere af sommerhuse, fritidsejendomme, ferielejligheder mv. vælge at fratrække 40 pct. af den i det pågældende år modtagne leje som dækning for de udgifter, der forbundet med udlejning.

1.9. Regler og forhold 1 øvrigt af betydning for tilvejebringelse af privat service i landdistrikterne.

I den danske erhvervslovgivning sondres der **på** meget få områder mellem landdistrikterne og resten af landet. Den generelle erhvervslovgivning stiller således ikke landdistrikterne anderledes end resten af landet, men forhold i landdistrikterne kan selvfølgelig betyde, at reglerne her måske får en særlig eller utilsigtet virkning.

Den generelle erhvervslovgivning omfatter udover den generelle miljø- og planlovgivning, skatte og regnskabslovgivning bl.a.

- Næringslovgivningen,
- Lukkelovgivning,
- Levnedsmiddelovgivning.

Næringsloven (lovbekendtgørelse nr. 185 af 25.3.1988) fastsætter nogle generelle regler for virke som selvstændig næringsvirksomhed som handlende, speditør, vognmænd, ejendoms-mægler mv. Betingelsen for at opnå næringsbrev er generelt, at man har dansk indfødsret, bopæl i Danmark og er myndig. I loven er det fastsat, at varer kun må afsættes fra et fast forretningssted. Undtaget herfor er salg af kød-, fiske-, brød- og mælkeprodukter. Det er altså, bortset fra de nævnte produkter, ikke tilladt at drive en "rullende købmandsforretning", men reglerne udelukker ikke almindelig udbringning af bestilte varer.

Lov om butikstid (lovbekendtgørelse nr. 558 af 18.8.1989) fastsætter den almindelige butikstid i detailhandelen til hverdage fra kl. 6 til kl 17³⁰ og lørdage fra kl 6 til **kl.** 12. Herudover må enhver butik holdes åbent i indtil 10 timer ugentligt. Placeringen af denne supplerende butikstid fastlægges af den enkelte butik, men må ikke placeres efter **kl** 20⁰⁰ på ugens fem første dage og på lørdage efter kl. 14⁰⁰

eller på søn- og helligdage. Den første lørdag 1 måneden forlænges åbningstiden til kl. 17⁰⁰.

Lukkelovsreglerne gælder dog ikke kiosker, bagerforretninger, benzinforretninger mv., såfremt disse forretninger kun fører et "begrænset varesortiment". I områder, der i det væsentligste benyttes til sommer- og weekendophold, kan kommunalbestyrelsen efter forhandling med organisationerne inden for butik- og handelsområdet dispensere fra de generelle lukketidsregler. Endelig kan kommunalbestyrelsen efter forhandling med handelsorganisationerne give særlige dispensationer til butikker, der i særlig grad betjener turister, og som kun fører et nærmere angivet varesortiment. Herunder kan politimestrene tillade udvidede butikstider for salg i forlystelsessektoren, ved dyrskue, markeder, omfattende festligheder mv. Erhvervs- og Selskabsstyrelsen har fastsat regler for "områdeafgrænsningen" og for de organisationer, der skal indtages i forhandlingerne.

Løgstør Kommune har i brev af 7. januar 1992 (optrykt som bilag 2.9) påpeget over for udvalget, at bestemmelserne vedrørende områdeafgrænsning/lukkelovgivning udgør en begrænsning for de små lokalsamfund. Industriministeren har i efteråret 1992 fremsat forslag om ændring af lukkeloven. Ifølge lovforslaget kunne alle butikker herefter selv fastsætte deres åbningstider. Der var foreslået mulighed for ubegrænset åbningstid alle ugens hverdage - herunder lørdag. Søn- og helligdage samt grundlovsdag og juleaftensdag var som udgangspunkt lukkedage, men kommunalbestyrelsen kunne tillade butiksåbent i kommunen. Det har imidlertid ikke hidtil været muligt at samle flertal i Folketinget for industriministerens lovforslag.

Den danske levnedsmiddellovgivning består af et meget stort antal forskrifter, der er rettet til kontrollens udøvere og til fremstillings- og detallerhvervene. Administrationen af levnedsmiddellovgivningen er i dag opdelt på Landbrugs-, Fiskeri-, og Sundhedsministeriet, og tilsynsopgaver, især inden

for Sundhedsministeriernes område, er udlagt til de enkelte kommunalbestyrelser.

Efter levnedsmiddelkontrolloven udfører de kommunale miljø- og levnedsmiddelkontrolenheder (på vegne af de enkelte kommunalbestyrelser) tilsyn med de steder, hvor levnedsmidler produceres, tilvirkes, behandles eller sælges.

Pr. 1. januar 1992 er der indført delvis brugerbetaling på dette område, hvorefter fremstillingsvirksomheder og detailhandelen bl.a. betaler et gebyr for den udførte kontrol. For fremstillingsvirksomheder er godkendelses- og tilsynsgebyret (Sundhedsministeriets bekendtgørelse af 8. november 1991, som ændret ved bekendtgørelse nr. 596 af 24. juni 1992) fastsat gradueret efter virksomhedens omsætning (henholdsvis over og under 25 mio. kr.) For detailhandel og udsalg er gebyret fastsat efter virksomhedens art.

De årlige takster udgør eksempelvis for levnedsmiddeludsalg (uden tilvirkning) 1.000 kr., mens de for butikker med tilvirkning (bager, slagter, supermarked) udgør 3.500 kr. henholdsvis 5.500 kr./15.000 kr. (afhængigt af antallet af tilvirkningsafdelinger). For restauranter er taksten fastsat ud fra virksomhedens størrelse. For restauranter under 250 m² med tilvirkning af mad er taksten 3.500 kr., og for restauranter over 250 m² er taksten 6.000 kr. Forsamlingshuse, hvor der "ikke foretages egentlig tilberedning af mad", falder ikke ind under betalingsreglerne. I forsamlingshuse, hvor der gennem kogekone e.lign. tilberedes mad for andre, betales der et årligt gebyr på 1.500 kr. For forsamlingshuse, der har **restaurationspræg**, dvs. hvor en fast vært sørger for alle arrangementer og modtager betaling pr. kuvert eller selskab, betales der et årligt gebyr svarende til restauranter med tilvirkning. (3.500 eller 6.000 kr.)

1.10. Regler af betydning for tilvejebringelse af offentlig service i landdistrikterne.

Den offentlige service i landdistrikterne omfatter først og fremmest de institutions- og servicetilbud, der finansieres og administreres af de enkelte kommunalbestyrelser. De væsentligste områder er således inden for børne- og ungdomsområdet :

dagpleje og daginstitutioner
fritids- og ungdomsklubber o.lign.
skoleområdet

og tilbuddene for ældre

hjemmehjælp, madudbringning mv.
ældreboliger
plejehjem

Hertil kommer de (amts)kommunale foranstaltninger på bl.a. miljø, offentlig trafik og kulturområdet.

Den statslige service omfatter bl.a. postvæsenet, telekommunikation, politi, DSB mv.

At amtskommuner og kommunalbestyrelser har ansvaret for administration og finansiering af en væsentlig del af den offentlige opgavevaretagelse i landdistrikterne udelukker dog ikke, at de enkelte kommunalbestyrelser på en række områder kan uddelegere ansvar for drift og administration til f.eks. brugergrupper eller en borgerforening i en landsby. I Indenrigsministeriets rapport ("Øget brugerindflydelse på det kommunale område", juni 1989) påpeges det således, at der på en række områder allerede i dag er adgang til at uddelegere økonomisk og driftsmæssigt ansvar for mange kommunale opgaver.

1.10.1. Børn og unge.

Dagpleje og daginstitutioner.

Efter bistandslovens § 69 påhviler det kommunalbestyrelsen at sørge for, at der i kommunen findes det nødvendige antal pladser på daginstitutioner for børn og unge. Endvidere kan kommunalbestyrelsen efter bistandslovens § 64 formidle dagpasning af børn i dagpleje i private hjem og andre lokaler i børnenes hjemlige miljø, som er godkendt til formålet. I alt ca. 209.000 børn var i 1991 indskrevet i daginstitutioner, og 66.000 var indskrevet i dagpleje. 70.000 var indskrevet i klubber for børn og unge. Ca. 50.000 var indskrevet i skolefritidsordning.

Hele administrationen af de kommunale dagpasningsforanstaltninger ligger hos kommunen. Kommunen kan opfylde forpligtelsen til at tilvejebringe det fornødne antal pladser ved:

selv at oprette og drive institutioner eller kommunalt formidlet dagpleje,

ved at oprette og drive institutioner i fællesskab med andre kommuner,

ved at indgå overenskomst med selvejende institutioner,

ved at yde tilskud til og indgå aftale med private pasningsordninger efter bistandslovens § 70 (såkaldte puljeordninger),

ved at indgå aftale med en anden kommunalbestyrelse om benyttelse af pladser på dennes institution.

Kommunalbestyrelsen skal føre tilsyn med alle dagtilbud, der oprettes i henhold til bistandsloven, og som er beliggende i kommunen, og den kommunalt formidlede dagpleje (incl. puljeordninger og den dagpleje, som drives af private uden tilskud af offentlige midler).

Det er kommunalbestyrelsen, som træffer afgørelse om optagelse 1 daginstitution og kommunal dagpleje.

De offentlige udgifter til de kommunale dagtilbud finansieres af kommunerne. Regler om forældrebetaling er fastsat i bistandsloven og i en bekendtgørelse. Forældrebetalingen svarer som udgangspunkt til maksimalt 32 pct. af udgifterne ved ophold i dagtilbuddet (nedsættes pr. 1. januar 1993 til 30 pct.), bortset fra ejendomsudgifter. For forældre med en skattepligtig indtægt under en vis grænse (for tiden 140.000 kr. årligt) ydes der nedsættelse eller bortfald af betaling. Derudover er der for kommunalbestyrelsen en særlig mulighed for at yde tilskud til nedsættelse af taksten med ensartede beløb pr. plads. Reelt dækker forældrebetalingen således en mindre andel end 32 pct. af de samlede udgifter ved tilbuddene, hvortil kommer at der pr. 1. august 1991 er indført en obligatorisk søskenderabat på 33,3 pct. I klubber fastsættes betalingen til højst 20 pct. af udgifterne.

Puljeordning.

Efter bistandslovens S 70 kan der fra 1990 gives kommunalt tilskud til private pasningsordninger for børn. Der kan gives tilskud til en gruppe af forældre eller andre - f.eks. en virksomhed eller en borgerforening, der ønsker at drive en pasningsordning ("Puljeordning"). Det forudsættes, at initiativtagerne selv finder egnede lokaler, fastsætter børnetallet, personalenormering, åbningstid mv. Kommunalbestyrelsen afgør selv, om den vil yde støtte og i givet fald med hvilket beløb. Kommunen er således ikke uden videre forpligtet til at indgå aftale om en puljeordning. Fra og med juni 1991 er der indført mulighed for, at kommunalbestyrelserne kan få godkendt låneoptagelse til oprettelse af sådanne utraditionelle børnepasningsordninger (dispensation fra kommunernes generelle lånebestemmelser).

Medio 1992 er der oprettet omkring 100 puljeordninger i alt 50 kommuner. De fleste ordninger er oprettet i små lokalsam-

fund og typisk i mindre kommuner. De almindeligste initiativtagere (og dermed ansvarlige) er forældre kredse - f.eks. skolebestyrelser eller bestyrelser ved friskoler, ligesom en enkelt beboerforening har oprettet en puljeordning. De fleste ordninger vedrører børn i alderen 3-10 år. Nogle af de godkendte ordninger har eksisteret i forvejen som friskoleordninger eller private børnehaver og legestuer uden kommunalt tilskud. En del ordninger er oprettet efter intenst arbejde fra forældrenes side og som led i at bevare livet i de små lokalsamfund.

Børnene i landsbyen Ryde kan i dag glæde sig over et nyt børnehus

Landsby sprudler af energi

Af LARS OLE KNIPPEL

• Borgerne i den lille vestjyske landsby, Ejsing, sidder ikke med hænderne i skødet. På en weekend indsamlede de for nogle år siden 1,2 mio. kr. og rejste en idrætshal. I morgen indvier de et børnehus baseret på privat initiativ og frivillig arbejdskraft. Kommunalrangvilje i Vinderup er vendt til støtte. Det samme oplever borgerne i en anden landsby i kommunen.

Ryde, der åbner sit børnehus i dag.

Dermed har de to landsbyer givet en opskrift på, hvordan flugten fra land til by hindres.

• Vi var utilfredse med, at vore børn skulle til Vinderup, fem kilometer herfra, for at komme i institution og derefter tilbage og gå i skole i Ejsing,« siger en af initiativtagerne til børnehuset, Dorthe Poulsen. »Kommunen ville ikke oprette nogen institution i Ejsing.

Derfor tog vi sagen i egen hånd. Vi har lejet den gamle lærerbolig. Kommunen gav 193.000 kr. til inventar og restaurering og yder begrænset økonomisk hjælp efter bistandsloven.

Børnehuset er en selvejende institution, der drives af forældrene. De udpeger leder og bestyrelse og har selv sørget for planlægning og etablering, der betød arbejde i døgn drift.

»Selvforvaltning har den fordel, at vi ikke skal rende

i øst og vest for at få en ansøgning godkendt. Kommandovejen er kortere. Kommunen sparer penge ved denne form, og vi har frihed til at gøre, hvad vi vil. Det styrker engagementet hos personale og forældre, og det smitter af på børnenes indstilling til institutionen. De har f. eks. malet stolene. Når vi skal have nyt legetøj, må vi arrangere løpemarked eller ud med raslebøssen. Men det gør vi gerne for at bevare frihe-

den,« siger Børnehusets leder, Lis Boiesen.

Også Vinderups borgmester, Peder Damtoft Mikkelsen, er tilfreds med ordningen.

»Den befordrer energi, dynamik og ildhu hos borgere, og den giver tillige impulser i lokalsamfundet. Folkestyret er på sin rette sammenhæng, og det rummer kommunalpolitiske perspektiver,« mener han.

Andre dagtilbud til større børn og unge.

Efter bistandsloven (Socialministeriets ressort) kan der **dels** oprettes daginstitutioner (fritidshjem) og dels fritids- og ungdomsklubber og lignende tilbud til større børn. Dels kan kommunen etablere skolefritidsordninger for større børn efter reglerne herom i folkeskoleloven.

Reglerne om skolefritidsordninger findes i lov om folkeskolen og hører under undervisningsministerens ressort. I kommunerne er det skolemyndighederne, som administrerer og fører tilsyn med skolefritidsordningerne. Skolefritidsordninger kan i dag tilbydes børn og unge, der er optaget i skolen eller har nået en alder, hvor de tidligst vil kunne optages i børnehaveklasse, dvs. senest fyldt 5 år pr. 1. oktober i optagelsesåret.

I takt med udbredelsen af skolefritidsordningen er der sket en ret kraftig reduktion af pladstallet i fritidshjem. Disse pladser er i vidt omfang omdannet til pladser for børn under skolealderen med henblik på at nedbringe ventelisterne. Inden for den øvrige indsats for unge er der en vis grænseflade mellem bistandslovens bestemmelser om socialpædagogiske fritidsforanstaltninger, den kommunale ungdomsskolevirksomhed og bestemmelserne i lov om støtte til folkeoplysning, der **bl.a.** rummer reglerne om kommunal og statslig finansiering af interessegrupper for børn og unge, lokaletilskud (f.eks. til sportsanlæg) mv. De nævnte lovregler hører under henholdsvis Undervisningsministeriet og Kulturministeriet. Endelig rummer loven om beskæftigelsesmuligheder for unge under Arbejdsministeriet bestemmelser om foranstaltninger, der i kommunerne må koordineres med de sociale foranstaltninger.

Udviklingstendenser i landdistrikterne.

Traditionelt har privat og offentlig dagpleje været den **mest** udbredte pasningsform i tyndere befolkede områder.

Ganske vist har der også været muligheder for daginstitutionspladser, men disse er oftest beliggende i byerne, hvorfor der nemt kan blive tale om lang transport.

Udviklingen går imidlertid i retning af, at der i flere kommunalbestyrelser satses på at udvikle alternative løsninger. Ikke mindst satses der på dagtilbud i områder, der traditionelt har været betragtet som for små til daginstitution. Eksempelvis er der i flere landkommuner oprettet mini-institutioner - også kaldet børnehuse. Disse ligger ofte i yderkant-distrikter i kommunerne.

Daginstitutionsområdet har inden for de sidste 20 år gennemgået en kraftig udvikling. Dels er der sket en tredobling af området. Dels er de tidligere skarpe aldersgrænser inden for bestemte institutionstyper (vuggestuer, børnehaver og fritidshjem) mange steder afløst af bredere aldersgrupper, f.eks. 0-5 år eller 3-10 år. Det er tillige kendetegnende, at daginstitutionerne mere og mere indgår i et samspil med det lokalområde, de er en del af. I de små lokalområder kan etablering af et dagtilbud tillige have som formål at styrke og bevare det lille samfund. Dagtilbuddet kan her være base for en lang række aktiviteter på tværs af generationer og kan indgå i et samarbejde med lokale foreninger og organisationer. Disse nye dagtilbud etableres ofte i eksisterende lokaler: tidligere skoler, villaer eller bondegårde. Disse fysiske rammer giver netop mulighed for indretning som fælleshuse/aktivitetshuse for den lokale befolkning og kan hermed bidrage til at styrke det lokale netværk.

Folkeskolen.

Der findes i folkeskoleloven en række bestemmelser, der direkte tager sigte på at bevare mindre skoler, herunder specielt skoler i tyndt befolkede områder og mindre øer. Det drejer sig i første række om bestemmelserne vedrørende ikke-årgangsdelte skoler samt lovens forsøgsbestemmelse, henholdsvis § 23, stk. 2, og § 46 a.

En skole betegnes som "ikke-fuldt-årgangsdelt", når en klasse omfatter flere klassetrin og derved fraviger lovens udgangspunkt om fuld årgangsdelling. Særbestemmelsen 1 S 23, stk. 2, om ikke-fuld-årgangsdelling tager sigte på de små skoler, hvor elevtallet generelt ikke giver grundlag for en fuldstændig årgangsdelling.

Bestemmelsen var oprindelig begrænset til enkeltsporede skoler med 1.-6. klassetrin, men blev ved lov nr. 826 af 21. december 1988 ændret til skoler med 1.-7. klassetrin for at forbedre mulighederne for at opretholde små skoler på et økonomisk forsvarligt grundlag.

I lovens forsøgsparagraf, S 46a, er indsat en særlig bestemmelse, der gør det muligt for undervisnings- og forskningsministeren at fravige lovens bestemmelser - bortset fra bestemmelserne i kapitel 1 og kapitel 4 - for at bevare små skoler. Bestemmelsen er en udvidelse og videreførelse af den særlige adgang til at fravige folkeskolelovens kapitel 2 om undervisningens ordning, der blev indsat som S 18, stk. 2, ved lov nr. 288 af 6. juni 1984, med henblik på opretholdelsen af små skoler.

Lovændringen i 1984 indebar yderligere 2 nyskabelser i bestræbelserne på at besvare de små skoler, men som senere er blevet almindeligt gældende og derved muliggør, at flere skoler kan bevares:

- a) Det drejer sig for det første om den samordnede indskoling, hvorefter der kan etableres fælles undervisning af elever fra børnehaveklasse og 1. og/eller 2. klassetrin. Bestemmelsen blev oprindelig udformet som en dispensation, som undervisningsministeren kunne give mindre skoler med henblik på at skabe økonomisk grundlag for deres fortsatte beståen.

Specielt af hensyn til de små ikke-årgangsdelte skoler blev der samtidig åbnet mulighed for, at tilladelsen i særlige tilfælde også kunne omfatte ældre klassetrin.

Ved lov nr. 270 af 6. juni 1985 fik bestemmelsen den nuværende formulering/ hvorefter det blev muligt at gennemføre en samordnet indskoling ved alle skoler.

Det kan yderligere nævnes, at der ved ~~ikke-årgangsdelte~~ skoler kan etableres samordnet indskoling uden, at kravet i S 14, stk. 7, om mindst 20 ugentlige timer opfyldes. På sådanne skoler er der heller ikke krav om, at timerne skal deles mellem børnehaveklasseledere og lærere. Desuden kan ministeren fortsat godkende, at samordnet indskoling i særlige tilfælde, dvs. ved de ~~ikke-årgangsdelte~~ skoler, omfatter ældre klassetrin end 2. klasse.

- b) Den anden nyskabelse i 1984 var adgangen til for de årgangsdelte og enkeltsporede skoler på 1.-6. klassetrin at samlæse dele af undervisningen på tværs af klassetrinene. I første omgang blev dette dog begrænset til 15 pct. af timerne. Hensigten med bestemmelsen var at forbedre mulighederne for at bevare de små skoler på et økonomisk og pædagogisk forsvarligt grundlag. Samlæsningsmulighederne blev i 1988 forøget til 25 pct. og gældende for alle skoler.

Der kan herudover nævnes en række særbestemmelser, der ligesom det under punkt 2 nævnte, muliggør, at den enkelte skoles omfang kan begrænses i forhold til lovens hovedkrav, og som derved af økonomiske grunde gør det lettere at bevare skoler. Det gælder:

- a) muligheden for at undlade at oprette børnehaveklasse ved hver skole,
- b) bestemmelserne om samarbejde med ungdomsskolen i forbindelse med udbud af valgfag og undervisning i 10. klasse, jf. S 20, stk. 6,

- c) muligheden for at samle dele af undervisningen for elever på 8.-10. klassetrin fra flere skoler på én folkeskole, jf. S 20, stk. 5.

Endvidere kan en kommune:

- d) henvise elever til statsskoler, private skoler eller en anden kommunes skoler, jf. S 20, stk. 1.

Endelig kan nævnes:

- e) bestemmelsen i S 23, stk. 1, om at en skole som minimum blot behøver at omfatte 3 sammenhængende klassetrin.

Folkeskoleloven indeholder endvidere nogle regler, der gør det lettere for forældre med skolesøgende børn at blive boende i tyndt befolkede områder, og som dermed indirekte kan have betydning for bevarelsen af skoler i landdistrikterne.

Det drejer sig om bestemmelserne om gratis befordring over bestemte afstande i S 25, og S 26 om kommunens mulighed for at sørge for indlogering i skolebyen af elever på 7.-10. klassetrin, hvis daglige befordring mellem hjemmet og skolen ville være særlig usikker eller tidskrævende.

Endvidere kan i denne forbindelse nævnes amtskommunens betalingsforpligtelse efter S 40, jf. S 19, stk. 2, der indebærer, at særlig udgiftskrævende undervisning ikke belaster en lille landkommune uforholdsmæssig meget.

Som et særligt punkt af betydning for stimuleringen af den folkelige og kulturelle aktivitet i landdistrikterne kan nævnes det 4-årige udviklingsprogram for folkeskolen, som Folketinget vedtog i 1987, og som bl.a. indebærer forsøg på at opbygge skolen som et lokalt kulturcenter gennem inddragelse af borgerne i skolens hverdag.

Ved den kommende ændring af folkeskoleloven forventes - bl.a. på denne baggrund - indsat en bestemmelse, der betyder, at

alle folkeskoler kan indgå i et samarbejde med lokalsamfundet.

En enkelt paragraf i folkeskoleloven trækker dog i retning af at begrænse mulighederne for udvikling i landdistrikterne. Det gælder bestemmelsen i § 22 om nedlæggelse af skoler:

Her var der tidligere et meget stærkt værn om den lokale skole i form af muligheden for at få sendt en kommunalbestyrelses beslutning om nedlæggelse af en skole til afstemning blandt beboerne i det pågældende skoledistrikt.

Folketinget vedtog imidlertid i 1984 at begrænse afstemningsmuligheden til tyndere befolkede områder ved indførelsen af en grænse på mindst 1,5 km til nærmeste skole som forudsætning for afstemning. Det skete under indtryk af kommunernes store behov for at kunne tilpasse ressourceforbruget til det faldende elevtal uden samtidig at være nødt til at begrænse elevernes timetal.

I forbindelse med lovændringen i december 1988 bortfaldt afstemningsreglen helt, hvorefter en skolenedlæggelse behandles efter kommuneplanlægningslovens procedure for vedtagelse af lokalplaner, hvilket vil sige en offentlig høringsperiode på 8 uger, inden beslutningen om skolenedlæggelse tages.

1.10.2. Offentlig service for ældre.

Praktisk bistand 1 hjemmet (hjemmehjælp).

Det **påhviler** kommunalbestyrelsen at sørge for, at der 1 kommunen findes en **hjemmehjælpsordning**, **således** at der kan ydes praktisk bistand 1 hjemmet af en person, der er uddannet til denne opgave. Bestemmelserne om hjemmehjælp findes i bistandslovens SS 50-57. Varig hjemmehjælp kan ydes, når der er tale om en kronisk lidelse eller et handicap, og i disse tilfælde kan der hjælpes med både husligt arbejde og personlige fornødenheder.

Ældreboliger.

Den nye ældreboliglov, der trådte 1 kraft pr. 1. juli 1987 betyder, at boligforsyningen for ældre nu sker efter reglerne i denne lov, og at der som udgangspunkt ikke længere kan opføres egentlige plejehjem.

Ældreboliger kan opføres og drives af kommuner, almennyttige boligselskaber, selvejende institutioner samt af pensionskasser. Lovgivningen bygger på den filosofi, at den ældre skal have en selvstændig bolig bl.a. med eget køkken og kun modtage ydelser som mad, vask, rengøring, beskæftigelse og pleje i det omfang, der er behov for det. Ældreboliger adskiller sig dermed fra plejehjemmene ved, at ophold, pleje osv. ikke **ydes** som en samlet pakke, og at reglerne om pensionsinddragelse ikke finder anvendelse.

Ældreboliglovgivningen muliggør, at der også i praksis kan tilvejebringes botilbud i landdistrikterne for de ældre. Ældreboligerne kan således etableres som mindre omfattende og mere fleksible tilbud end de hidtidige plejehjem.

Tilsvarende vil en øget indsats overfor ældre i eget hjem kunne have en særlig betydning i landdistrikterne, hvor af-

stande til **dagligvarebutikker**, offentlig transport, fritids-faciliteter etc. kan gøre det særligt vanskeligt for ældre og andre personer med nedsat mobilitet at forblive i eget hjem.

Plejehjem.

De eksisterende plejehjem for ældre drives i kommunalt og i enkelte tilfælde i **amtskommunalt** regi, men finansieres i begge tilfælde 100 pct. af kommunerne for de beboere, der er over 67 år. Der var i 1990 45.000 beboere **på** plejehjem.

1.10.3. Uddannelsesinstitutioner med betydning for erhvervsudviklingen.

Uddannelsesinstitutioner såsom erhvervsskoler, gymnasier, universiteter, mellemuddannelser mv. ligger meget sjældent direkte i landdistrikterne eller i de mindre byer.

Geografisk er der en koncentration i de større byer, hvilket er særligt markant for de videregående uddannelser. Erfaringerne viser, at placeringen af uddannelsesinstitutioner i landsdelen påvirker de unges valg af uddannelse og dermed virksomhedernes muligheder for at tiltrække og fastholde kvalificeret arbejdskraft.

Uanset om uddannelsesinstitutioner ikke er placeret direkte i landdistrikter eller i de mindre byer, har placeringen af uddannelsesinstitutioner i landsdelen således også stor betydning for erhvervs- og befolkningsudviklingen i landdistrikterne.

Erhvervsskoler.

(Tekniske skoler, handelsskoler og landbrugsskoler.)

I følge lov om erhvervsskoler kan undervisningsministeren godkende erhvervsskoler mv., der giver undervisning inden for erhvervsuddannelserne og tilgrænsende uddannelser.

Skolerne skal følge de regler om adgangsbetingelser, optagelsestal, uddannelseskrav til lærere, undervisningsbestemmelser, eksamensordninger og andre forhold vedrørende undervisningen ved de pågældende uddannelser, som fastsættes af undervisningsministeren eller følger af anden lovgivning.

Undervisningsministeren kan efter indstilling fra Erhvervsuddannelsesrådet godkende en skole, såfremt skolen indgår som et hensigtsmæssigt led i en landsomfattende planlægning til opfyldelse af konstaterede eller forventede behov for sådanne skoler.

Undervisningsministeren kan fastsætte vilkår for godkendelsen. Skolerne skal være selvejende institutioner, hvis vedtægter godkendes af undervisningsministeren. Undervisningsministeren kan fastsætte regler om vedtægternes indhold.

Såfremt der ikke længere er behov for en skole - f.eks. på grund af manglende elevtilgang eller ændrede krav til arbejdskraftens kvalifikationer - kan ministeren tilbagekalde godkendelsen. Det samme kan ministeren, hvis vilkårene for godkendelsen ikke opfyldes eller ikke længere er opfyldt. Godkendelsen bortfalder uden videre, såfremt elevtilgangen falder i en sådan grad, at skolen må lukke af økonomiske årsager. Godkendelsen kan endvidere tilbagekaldes, hvis de fastsatte regler eller meddelte påbud i øvrigt ikke overholdes af skolen.

Der findes i dag ca. 150 erhvervsskoler (ca. 60 tekniske skoler, ca. 60 handelsskoler og ca. 30 landbrugsskoler).

Der forventes ikke de store udsving i disse tal i årene fremover. Fremtiden vil måske byde på

- 1) oprettelsen af små erhvervsfriskoler, som kan udbyde enkelte specificerede erhvervsuddannelser, og
- 2) en endnu større koncentration af uddannelser på de eksisterende store og mellemstore erhvervsskoler.

Gymnasier.

Oprettelse og nedlæggelse af gymnasieskoler, studenterkurser og hf-kurser, herunder enkeltfagskurser, er en amtskommunal opgave. For så vidt angår hf-kurser driver staten dog fortsat hf-kurser ved 7 seminarier. Hf-kapaciteten på disse kurser fastsættes efter høring af den pågældende amtskommune.

Det er således amtsrådene, der træffer beslutning, hvor en skole eller et kursus skal placeres, henholdsvis hvilke skoler eller kurser der skal nedlægges. For hf-kurserne ved de 7

seminarier er det ministeriet, der skal træffe beslutning om nedlæggelse.

Universitet og **lærestalter**.

Gruppen omfatter 5 universiteter og centre samt en **række** højskoler. Deres opgave omfatter undervisning og forskning. De er alle beliggende i Hovedstadsområdet eller i de største provinsbyer. Institutionerne er statsinstitutioner, bortset fra handelshøjskolerne, der er selvejende. Der er ingen planer om oprettelse af nye universiteter eller lærestalter.

Mellemuddannelser.

Gruppen omfatter sociale højskoler, teknika, **handelshøjskole**-afdelinger, terapeutiskoler mv. Deres opgave er undervisning.

De er alle beliggende i hovedstadsområdet eller i større provinsbyer, bortset fra Haslev Teknikum. De sociale højskoler er statsinstitutioner, der er overtaget af staten ved lov.

Teknika og handelshøjskoleafdelinger er selvejende institutioner, der godkendes af undervisningsministeren. **Terapeut**-skoler er nu statsinstitutioner, der oprettes af undervisningsministeren. Der er ingen planer om oprettelse af nye mellemuddannelsesinstitutioner. Tværtimod er der i de senere år forsøgt lokale sammenlægninger.

Seminarier.

Gruppen omfatter lærerseminarier, husholdningsseminarier, håndarbejdsseminarier, børnehave- og fritidspædagogseminarier og socialpædagogiske seminarier. Deres opgaver er undervisning.

De er beliggende i hovedstadsområdet, i provinsbyer eller i mindre bymæssige bebyggelser. Institutionerne er selvejende,

dog er enkelte lærerseminarier og socialpædagogiske seminarier statsinstitutioner.

Statsseminarier oprettes og nedlægges ved lov. **De private** seminarier godkendes eller fratages godkendelse af undervisningsministeren. Dog er private seminarier sidst nedlagt ved særlig bemyndigelse i lov. Der er ingen planer om oprettelse af nye seminarier.

Aben uddannelse.

Tilbud om videregående uddannelse til personer, der har lang afstand til uddannelsesinstitutioner med den **søgte uddannelse**, vil ad Are kunne følge uddannelsen gennem **fjernundervisning** under Lov om Aben Uddannelse. Systemet er dog langt fra udbygget.

1.10,4. Folkeoplysning.

"Folkeoplysning" er et samlende begreb for den undervisning og pædagogisk tilrettelagte virksomhed, som ikke tilhører førstegangssuddannelserne, etableret af det offentlige.

Folkeoplysning som begreb stammer fra det 19. århundredes religiøse og sociale, folkelige bevægelser - inspireret af den danske filosof, poet, pædagog og præst, N.F.S. Grundtvig.

Initiativet til de her nævnte skoleformer er alle udsprunget af private, folkelige kredse. Voksenundervisningen (aftenskolerne), foreningslivet, folkehøjskolerne og daghøjskolerne er stadig private, selvstyrende, selv om de modtager betragtelige offentlige tilskud. Den kommunale ungdomsskole og den almene, prøveforberedende voksenundervisning er nu overtaget og styres af det offentlige.

Lov om støtte til folkeoplysning, (1991).

Voksenundervisning, idræts- og ungdomsforeninger, ungdomsklubber og folkeuniversitetet er samlet i én lov, lov nr. 410 af 13. juni 1990 om støtte til folkeoplysning, som giver retningslinier for, hvordan lokale myndigheder (kommunen) skal yde støtte til denne virksomhed. Et lokalt folkeoplysningsudvalg udarbejder de nærmere regler for støtten, så den kan tilpasses lokale forhold. Kommunen kan selv fastlægge det samlede overordnede støttebeløb, men skal give støtte til undervisning for voksne og til aktiviteter for børn og unge og til lokaler for idræts- og ungdomsforeninger, klubber mv.

Knap 1 mio. voksne deltager årligt i voksenundervisningen. Deltagerne betaler selv mindst 1/3 af udgifterne, mens det offentlige betaler resten - ca. 500 mio. kr. om året. Omkring 2/3 af alle børn og unge deltager i en forening eller i en anden form for organiseret virksomhed, som næsten udelukkende drives ved frivillige, ulønnede ledere. Det offentlige tilskud til denne virksomhed skønnes at andrage mindst 1 mia. kr., herunder tilskud til lokaler.

Ca. 175.000 deltager 1 folkeuniversitetets kurser og forelæsninger. Deltagerne betaler selv 1/4 henholdsvis 1/3 af udgifterne, mens staten betaler resten - knap 23 mill. kr.

Dan kommunal« ungdomsskole.

Alle kommuner skal sikre unge mellem 14 og 18 år et alsidigt, frivilligt tilbud om ungdomsskolevirksomhed i deres fritid.

Ungdomsskolen skal tilbyde almen undervisning, prøveforberedende undervisning, specialundervisning mv.

Hver ungdomsskole har en bestyrelse med repræsentanter for kommunalbestyrelsen, arbejdsmarkedets parter samt medarbejdere og elever. Bestyrelsen udarbejder budget og fastlægger ungdomsskolens indhold og omfang.

Ca. 60 pct. af alle unge mellem 14 og 18 år deltager i ungdomsskolen - fordelt ligeligt på drenge og piger. Undervisningen er gratis. Kommunen afholder alle udgifter, som udgør ca. 500 mio. kr. om året.

Produktionsskoler.

Produktionsskoler er et led i foranstaltningerne til bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden. De tilbyder kombinerede undervisnings- og produktionsprogrammer, dvs. både praktisk arbejde og produktion samt teoretisk undervisning i tilknytning hertil. Målet er at forbedre deltagernes uddannelses- og jobmuligheder.

Målgruppen er unge arbejdsløse, som ikke har fået nogen uddannelse, og som ikke er motiveret for at gå i gang med en. Produktionsskolerne, der har rødder i den danske folkeoplysningstradition, har ikke eksamener. Opgaven er at hjælpe hver enkelt deltager i at udfolde sig og udvikle en reel, personlig kompetence, som kan bruges i uddannelse eller erhverv. Deltagelse er begrænset til højst et år. Ca. 60 pct. går direkte videre med uddannelse eller i job.

Der er for tiden ca. 100 produktionsskoler placeret i by og på landet med et samlet budget på ca. 475 mio. kr., hvoraf staten og kommunerne ydede ca. 400 mio. kr. Det samlede antal deltagere er i 1992 ca. 9.200.

Daghøjskoler.

Daghøjskolernes tilbud omfatter et bredt spektrum af aktiviteter - med både kulturelle, samfundsmæssige, kreative og musiske aspekter. Undervisningen dækker såvel almene som erhvervsrelaterede emner, og tager i særlig grad sigte på ledige.

I overensstemmelse med skolernes højskolepræg lægges der 1 undervisningen vægt på at styrke deltagernes personlige udvikling og forbedre deres muligheder for at indgå i arbejdsmarkedet eller uddannelsessystemet.

Daghøjskolerne er formelt private, selvejende institutioner. I 1992 får ca. 160 skoler offentlig støtte på ca. 225 mill. kr., svarende til ca. 5.200 årlige kursuspladser (ca. 12.000 deltagere). Deltagerne kan modtage sociale ydelser (bistandshjælp, dagpenge mv.) under kurset.

Voksenuddannelsesstøtte (VUS).

Lov om voksenuddannelsesstøtte, der trådte i kraft den 1. september 1989, har til formål at skabe økonomisk grundlag for, at voksne med kortvarig uddannelsesmæssig baggrund, og som er i beskæftigelse, kan deltage i almen og erhvervsrettet undervisning i arbejdstiden. Kursisten vælger frit undervisning efter eget behov, og loven ligestiller den almene og faglige undervisning. Frihed til deltagelse i undervisning i arbejdstiden aftales mellem den uddannelsessøgende og dennes arbejdsgiver.

Målgruppen for VUS er lønmodtagere i såvel den offentlige som den private sektor, selvstændigt erhvervsdrivende og medarbejdende ægtefælle i alderen 25-60 år.

Idræt.

Idrætten i Danmark er baseret på frivilligt foreningsarbejde. Der findes over 10.000 idrætsklubber og -foreninger, som igen er sluttet sammen i overordnede organisationer med forskellige strukturer.

Folkeoplysningsloven finansierer, jf. tidligere, en stor del af den lokale idrætsforeningsvirksomhed, men idrætten modtager også støtte via Tips- og lottoloven og eliteidrætsloven.

Folkebiblioteker.

Folkebibliotekerne drives efter lov om folkebiblioteker, som pålægger alle kommuner at drive et folkebibliotek med afdelinger for både børn og voksne. Folkebibliotekernes formål er at fremme oplysning, uddannelse og kulturel aktivitet ved at stille bøger og andet materiale vederlagsfrit til rådighed. Kommunerne kan dog opkræve vederlag for udlån af **musikmateriale**.

Kommunerne dækker udgifter til folkebibliotekernes drift og anlæg og er ansvarlige for, at bibliotekerne opfylder folkebibliotekslovens bestemmelser.

1.10.5. Fri« kostskoler.

(Folkehøjskoler, husholdningsskoler, efterskoler)

De frie kostskoler er omfattet af lov om folkehøjskoler, husholdningsskoler og efterskoler. De er private, selvejende institutioner, godkendt af kulturministeren. Skolerne ligger spredt ud over landet i mange landdistrikter.

Det er karakteristisk for disse skoleformer, at staten ikke bestemmer form og indhold af skolernes undervisning. Karakteristisk er også kostskoleformen, hvor skolen danner ramme om fællesskab mellem elever, lærere, forstander og øvrige ansatte.

Staten yder driftstilskud til skolerne, dels som refusionstilskud til visse konkrete udgifter, dels som rammetilskud til løn og øvrige udgifter vedrørende skole- og undervisningsvirksomhed.

Staten og kommunerne yder støtte til eleverne til nedsættelse af elevbetalingen. For 1991 udgjorde elevstøtten fra staten henholdsvis kommunerne ca. 412 mill. kr. og ca. 103 mill. kr.

Folkehøjskoler.

Folkehøjskolerne startede for 150 år siden efter inspiration fra N.F.S. Grundtvig. Skolerne henvendte sig til landbobefolkningen, som skulle myndiggøres for at deltage i samfundslivet. Da det første statstilskud blev bevilget i 1851/52 var det derfor til "bondehøjskoler".

De første 100 år af højskolernes historie var der en tæt sammenhæng mellem højskolernes og landbobefolkningens interesser. Foreningsliv, forsamlingshus, folkehøjskoler og kirke hørte tæt sammen. Højskolerne var ofte et kraftcenter på den egn, hvor skolen lå.

Højskolernes tætte forbindelse til landdistrikterne er aftaget i de seneste halvhundrede år. Flere og flere højskoler er blevet placeret i bymæssige områder/ og en del højskoler på landet har måttet opgive virksomheden.

Men stadigvæk har en del højskoler stor betydning for en egn. Måske ikke som et lokalt forsamlingssted, men mere som et sted, hvor bybefolkningen kommer på kurser og får et kendskab til en egn og dens befolkning.

Denne udvikling - med især mange korte kurser - har **skabt** mange arbejdspladser især i sommerhalvåret. I 1992 var der 44.000 personer på korte kurser af 1-2 ugers varighed og 15.000 personer på kurser af 16 - 24 ugers varighed.

Der findes 102 folkehøjskoler. Af disse ligger ca. halvdelen i landdistrikterne.

Husholdningsskoler og håndarbejdsskoler.

Skolerne retter sig mod unge fra 16 år og voksne elever. Husholdningsskoler tilbyder almene kurser om ernæring og sundhed. Herudover tilbyder nogle skoler køkkenlederuddannelsen, som sigter mod beskæftigelse som leder af kostforplejning ved mindre institutioner og kantiner.

Både husholdnings- og håndarbejdsskolerne er børn af højskolebevægelsen. Oprindeligt blev en del af skolerne drevet af en skolebestyrelse, der forestod både landbrugsskole og husholdningsskolevirksomhed, og skiftedagene bestemte **kursustermi-**nerne. Eleverne kom fra landbohjem, og skolerne lå i landområder. Andre skoler var rene byskoler.

I dag er der 25 skoler, næsten alle byskoler. Godt 4.000 personer i alle aldre deltog i kortere eller længere kurser i 1992.

Efterskoler.

Det er muligt at spore efterskolen som skoleform tilbage i historien til Chresten Kold, der i Ryslinge i 1851 oprettede en "Højere Bondeskole for unge Mænd".

De folkelige bevægelser, der oprettede folkehøjskoler, stod også bag oprettelsen af efterskoler. Bevægelserne var præget af trang til oplysning og frihed på det religiøse, det politiske og det økonomiske område.

I begyndelsen henvendte efterskolerne sig især til unge karle fra landet, men efterhånden kom tilbuddet også til at omfatte unge piger. Man fulgte skiftedagen 1. maj og 1. november. Først i **1960'erne** blev næsten alle skoler fællesskoler. Livet på skolerne mindede om det liv, de unge kendte fra landbruget. Forstanderen var gårdmanden og lærerne hans karle. Indtil 1950 var næsten alle efterskoler i privat eje. I dag er alle selvejende institutioner.

Indtil 1968 kom 2/3 af efterskolernes elever fra landbohjem, mens bybefolkningen benyttede sig af realskolerne. I de følgende år kom den store afvandring fra landet, og endvidere var der tydelige tendenser til at benytte efterskolen til at løse problemer i familien, i folkeskolen og på arbejdsmarkedet.

De 225 efterskoler er stort set placeret i landdistrikterne og har ofte meget stor betydning for den lokale befolkning som lokalt samlingssted for foredragsvirksomhed, foreningsvirksomhed og det nok så vigtige samspil mellem efterskolens unge og lokalbefolkningen.

Gennem de sidste 25 år er der oprettet 120 **skoler**. alle i nedlagte kommuneskoler, plejehjem eller skolehjem. Dette betyder liv i nogle bygninger, der ellers ville forfalde. Det er heller ikke uden betydning for det lokale samfund, at der

med oprettelsen af en efterskole også oprettes en del arbejdspladser, der giver penge 1 kommunens kasse. Samtidig deltager de ansatte på efterskolen ofte i egnens forenings- og skoleliv med stor interesse.

I 1992 besøges efterskolerne af ca. 17.500 unge mellem 14 og 18 år.

1.11. Arbejdsmarkedsuddannelserne samt pu l i ø r t i l s æ r l i g indsats mod strukturproblemer på arbejdsmarkedet.

For arbejdsmarkedsuddannelserne gælder ligesom for erhvervsskoler og de videregående uddannelser mv., at uddannelserne meget sjældent er placeret direkte i landdistrikterne eller i de mindre byer. Men også for arbejdsmarkedsuddannelserne gælder, at placeringen af uddannelsesmuligheder har stor betydning for erhvervs- og befolkningsudviklingen i hele den omkringliggende egn.

Som det er omtalt i kapitel 3 i betænkningen, er der for landdistrikterne generelt tale om, at arbejdsstyrken i landdistrikterne har en dårligere erhvervsmæssig uddannelsesbaggrund end det øvrige land. For landdistrikterne vil arbejdsmarkedsuddannelserne således være af særlig betydning for at sikre en erhvervsmæssig udvikling, idet disse uddannelser særligt tilbydes personer, der ikke har gennemgået en erhvervsuddannelse.

Specialarbejderuddannelsen.

Specialarbejderuddannelsen har til formål at sikre mulighed for en erhvervsmæssig uddannelse af specialarbejdere, som svarer til den teknologiske udvikling og arbejdsmarkedets behov.

Inden for hvert af de 25 brancheområder er der en modulopbygget kursusstruktur begyndende med grundkurser og basiskurser og udbygget med videregående kurser. For hvert kursus opnås der landsdækkende anerkendt kursusbevis, og på områder med myndighedskrav kan der gives certifikat.

Inden for visse brancheområder er der formaliseret længerevarende sammensatte uddannelsesforløb bestående af kursusmoduler kombineret med praktik. Inden for andre områder er der efter gennemførelse af et passende antal moduler og praktisk beskæftigelse over en vis periode mulighed for at nå op på faglært niveau og aflægge svendep prøve.

Erhvervs forberedende uddannelse.

Undervisningen er tilrettelagt med henblik på at forbedre deltagernes muligheder for at opnå tilknytning til arbejdsmarkedet eller påbegynde en **uddannelse**, og uddannelsen består af teori- og værkstedsundervisning.

Efteruddannelse af faglærte.

Uddannelserne skal sikre mulighed for, at faglærte **arbejdere** mv. kan **få** en erhvervsmæssig efteruddannelse, som svarer til den teknologiske udvikling af arbejdsmarkedets behov.

Kurserne er kortvarige (1-3 uger) og joborienterede med **både** teoretisk og praktisk indhold. Uddannelserne bestemmes af arbejdsmarkedets parter.

Puljer til særlig indsats mod strukturproblemer på arbejdsmarkedet .

For at tilgodese behovet for en særlig indsats mod strukturproblemer på arbejdsmarkedet, er der etableret en række særlige regionale ordninger til særlig indsats mod strukturproblemer på arbejdsmarkedet.

På finansloven er der afsat forskellige bevillinger til forskellige regionale aktiviteter såsom køb af kurser, informationskampagner overfor virksomheder mv. Ordningerne administreres bl.a. af **arbejdsformidlingsregionerne** og Arbejdsmarkedsstyrelsen.

1.12. Trafik og kommunikation.

1.12.1. Trafik.

Benyttelsen af egen bil er den væsentligste transportform i landdistrikterne, og den kollektive trafik spiller således først og fremmest en rolle for de personer, der ikke har bil, for ældre samt for børn og unge. De omkostninger, der er forbundet med bilkørsel - energipriser, afgiftsregler og skattemæssige fradragsmuligheder - har **således** en helt afgørende betydning for transportomkostningerne i landdistrikterne.

Tabel 1.6. Pct. fordeling af anvendt transportmiddel på hverdag.

Pct.	Hovedstaden med forstader	Byer	Landomrider	Hele landet
Gang	22	19	12	18
Cykel	22	20	10	18
Bil	38	54	69	52
Bus/tog	17	6	7	10
Andet	1	1	2	2
I alt	100	100	100	100
Ture/person	4,3	4,2	4,0	4,2

Kilde: **"Transporthandlingsplan** for miljø og udvikling", Trafikministeriet april 1990.

Den kollektive trafik.

Generelle regler.

Den regionale kollektive personbefordring reguleres gennem lov nr. 114 af 29. marts 1978 om den lokale og regionale kollektive personbefordring uden for hovedstadsområdet og lov nr. 274 af 3. maj 1989 om hovedstadsområdets kollektive persontrafik (HT-loven).

Et af hovedformålene med lovgivningsreformen i 1978 var at få **inddraget** en række særlige kørselsordninger i den almindelige kollektive trafik. Det gjaldt især lovpligtig kørsel med skoleelever. De beløb, som kommunerne sparede ved integrationen af disse særlige kørselsordninger, er herefter overgået til den kollektive trafik. Herudover har amtskommunerne påtaget sig et tilsvarende tilskudsbeløb.

Efter vedtagelsen af kollektiv-trafik-loven i 1978 er **der** dannet fælleskommunale trafikselskaber i 9 af de 11 amtskommuner udenfor hovedstadsområdet. På Fyn og i **Århus** har amtsrådene ansvaret for den regionale bustrafik, mens kommunerne varetager den lokale trafik i de to amtskommuner.

Alle amts- og fælleskommunale trafikselskaber fungerer som rene administrationsselskaber, som får kørslen udført på kontrakt af entreprenører. Som entreprenører arbejder både private vognmænd og offentlige selskaber (kommunale busselskaber og "privatbanernes" og **DSB's** rutebiler).

Den politiske styring varierer fra trafikselsskab til trafikselsskab. Nogle har et repræsentantskab som øverste myndighed, mens den i andre selskaber udgøres af bestyrelsen. Amtsrådet har flertallet af medlemmerne i såvel repræsentantskab som bestyrelse. Amtsborgmesteren er i alle trafikselskaber født formand.

Det økonomiske ansvar for trafikselskaberne påhviler amtet og kommunerne i fællesskab. Fordelingen af tilskuddet mellem parterne er fastsat i selskabets vedtægter og er forskellig fra selskab til selskab.

I 6 af de 9 trafikselskaber betaler amtet 50 pct. af tilskuddet, og kommunerne under ét de resterende 50 **pct.** I 4 af disse - Vestsjællands Trafikselskab (VT), Sønderjyllands Trafik (ST), Trafikselskabet Ringkjøbing Amt (TRA) og Viborg Amts Fælleskommunale Trafikselskab (VAFT) - fordeles kommunernes andel med halvdelen efter befolkningstallet i den enkelte kommune og halvdelen efter kørselsomfanget i kommunen. I de

to øvrige trafiksekskaber - Ribe Amts Trafikselskab (RAT) og Vejle Amts Trafikselskab (VAT) - fordeles kommunernes andel udelukkede efter kørselsomfanget.

I de resterende 3 trafiksekskaber - Bornholms Amts Trafikselskab (BAT), Storstrøms Trafikselskab (STS) og Nordjyllands Trafikselskab (NT) - betaler amtet tilskuddet til de regionale ruter, mens hver kommune betaler tilskuddet på sine lokale ruter.

Efter lovændring i 1992 påhviler det hvert amtsråd / Hovedstadsområdet Trafikselskab at varetage individuel handicapkørsel for svært bevægelseshæmmede, der rækker ud over kørsel til behandling. Denne type kørsel har hidtil kun været kendt øst for Storebælt samt i Århus.

Standardentreprenørkontrakten for **buskørsel**.

De fælleskommunale trafiksekskaber uden for hovedstadsområdet er som nævnt alle såkaldte administrationsselskaber. Kørslen udføres af private og offentligt ejede busvirksomheder. Ca. 60 pct. af kørslen udføres af private, ca. 25 pct. af DSB og ca. 15 pct. af andre offentligt ejede trafikvirksomheder.

Grundlaget for entreprenøraftalerne er den standardentreprenørkontrakt, som Amtsrådsforeningen aftalte med Landsforeningen Danmarks Bilruter og DSB i 1978.

Standardkontrakten blev fornyet i 1984 og er nu forlænget indtil 1994. Standardkontrakten vil herefter ikke blive forlænget, idet kørsel udbydes i EF-licitation, jf. ændring i EF-bestemmelser om udbud af offentlig køb af tjenesteydelser.

Hovedprincipperne i den nuværende standardkontrakt er:

at kontraktgiverne (trafiksekskaberne) fastlægger takster, køreplaner, busbehov og kørselens fordeling mellem entreprenørerne,

at kontraktgiverne beholder **takstindtægterne**, og

at alle entreprenører får samme betaling pr. indsat bus og pr. kørt time, idet betalingen dog gradueres efter f.eks. busstørrelse og kørslens fordeling på dag- og aften timer.

Efter standardkontrakten dækkes vognmændenes omkostninger med faste satser pr. produceret enhed (indsat bus, køreplantime) - altså ikke efter regning. Den enkelte vognmand vil derfor fortsat være tilskyndet til at nedbringe omkostningerne - for derved at øge virksomhedens overskud.

De danske busvirksomheder er forholdsvis små. Entreprenørerne har i gennemsnit 4 busser hver. Før oprettelsen af de nye ordninger omkring 1980 var det derfor svært at få opbygget et sammenhængende og effektivt trafiksystem. Kontraktsystemet gav her trafikselskaberne mulighed for en samfundsøkonomisk tilrettelæggelse af den samlede kørsel - rationalisering på tværs af ruter og entreprenører.

Trafikselskabernes økonomi.

Amtskommunernes og kommunernes tilskud til den kollektive trafik har i 1980'erne været stigende. Det skyldes ikke en stigning i trafikudbuddet, som har været nogenlunde konstant. Tilsvarende er taksterne generelt steget mere end den generelle prisudvikling. Stigningen i udgifterne må derimod forklares med en faldende benyttelse af den kollektive trafik og herudover har der været tale om faldende kørsel med skoleelever.

For at bremse væksten i de (amts)kommunale tilskud til busdrift blev udbuddet af bustrafik i flere amtskommuner skåret ned ved overgangen til køreplanperioden 1989/90.

Inddragelsen af en stor del af skolebusserne i den kollektive trafik har gjort, at en del af de hidtidige udgifter til skolebuskørsel er blevet anvendt til at forbedre den kollektive

trafik for alle. Omvendt skyldes en væsentlig del af tilskuddet til trafikselskaberne netop behovet for kørsel med **skole**lever. Hertil kommer opfyldelse af regionalpolitiske mål - f.eks. at folk uden bil skal have mulighed for at **rejse** med kollektiv trafik mellem hjem og arbejdsplads - og sociale behov (kørsel til **læge**, sygehus, omsorgsforanstaltninger).

Ny« **betjeningsformer**.

Det er kendetegnende for den kollektive trafik i landdistrikterne, at bussernes belægningsgrader ofte er meget lave. I Ribe Amt er det således i 1986 registreret, at 4 pct. af regionalbussernes og 9 pct. af lokalbussernes ture gennemførtes helt uden passagerer, men de fleste af disse ture er dog nødvendige returkørsler. Henholdsvis 58 pct. og 80 pct. af turene har gennemsnitlige belægningsgrader på højst 8 passagerer.

Som mulige alternativer til den busbetjening, der findes i dag, er der bl.a. gennemført forsøg med:

- telebusser
- teletaxi
- servicebuslinier
- nye bustyper

Telebusser og **teletaxi** - såkaldt behovsstyret trafik, hvor passagerne ringer til en central efter en bus/taxi - findes allerede i en del trafikselskaber. I nogle situationer er der muligheder for en bedre betjening af passagerer for de samme udgifter som med traditionelle busruter. Det må forventes, at disse former for kollektiv trafik vil blive mere udbredte i de kommende år.

En **servicebuslinie** er en særlig type bybusrute, der kommer tæt på passagerens bopæl og rejsemål - og derfor ofte har et "snørklet" forløb. Den henvender sig især til passagerer, som ikke lægger afgørende vægt på rejsetid, men derimod på lille gangafstand. Det kan f.eks. være gangbesværede og **pension**i-

ster, og formålet med rejsen vil typisk være indkøb eller arinde på kommune kontor, institution rav.

Som led i opfølgning af regeringens "transporthandlingsplan" er der på finansloven for 1992 afsat en pulje på 25 mio. kr. til støtte af forsøg med alternative betjeningsformer for den kollektive trafik uden for landsdelscentrene. Formålet med puljen er bl.a. gennem forsøg at finde frem til og at afprøve alternative former for kollektiv trafikbetjening i landdistrikterne.

I perioden 1991-95 er der afsat en pulje på 50 mio. kr. årligt til forsøgsordninger vedr. forbedring af fysisk handicappedes, gangbesværedes og ældres mulighed for at benytte den kollektive bustrafik. Der tilstræbes en geografisk spredning af forsøgsmidlerne, herunder også til eventuelle projekter i landdistrikterne.

Indenrigsfly.

De danske indenrigsruter betjenes af selskaberne i DANAIR-samarbejdet nemlig SAS, Maersk Air og Cimber Air baseret på DDL (SAS)'s koncession. En enkelt rute drives dog af et flyselskab uden for dette samarbejde.

Der ydes ikke offentlige tilskud til indenrigsruterne. Lokalt yder nogle kommuner tilskud til dækning af lufthavnenes underskud. De enkelte lufthavne baserer dog i hovedsagen økonomien på afgifter opkrævet hos luftfartselskabet på ruten.

1.12«2. Kommunikation.

Post.

Lovgrundlaget for Postvæsenets virksomhed er beskrevet i postloven og bekendtgørelse om benyttelse af Postvæsenet. Postvæsenet skal besørge adresserede breve og blindeforsendelser (til og fra blinde), adresserede pakker og dag-, uge- og månedsblade samt tidsskrifter. Postvæsenet er endvidere forpligtet til at udføre GiroBanks finansielle serviceydelser.

Kommunikationsministeren kan fastsætte begrænsninger med hensyn til omdelingen til enkelte husstande eller grupper af husstande i landdistrikter. P&T kan gøre undtagelse for udbringning i landdistrikter, når der er tale om særlig afsides eller utilgængelige steder og for pakker, når særlige forhold taler for det.

Kommunikationsministeren kan fastlægge de nærmere regler for indgåelse af aftaler med trediemand om udførelse af postforretninger. Postvæsenet indgår disse aftaler.

Posthusnettet.

Posthusnettet omfatter på landsplan ca. 1.350 posthuse af forskellig type. Herudover findes der ca. 3.500 landpostruter, der tillige fungerer som "mobile posthuse", hvor beboerne i landdistrikterne kan få udført post- og giroforretninger via landpostbudet.

De traditionelle giroforretninger (ind- og udbetalinger) repræsenterer langt hovedparten af forretningsgrundlaget på posthusene, nærmere bestemt 85-90 pct. af det samlede antal ekspeditioner, og halvdelen af posthuspersonalets tid går med at ekspedere disse. Den stigende anvendelse af elektronisk betalingsformidling har imidlertid ført til et betydeligt fald i antallet af traditionelle giroforretninger på posthusene. I forbindelse med udarbejdelsen af en redegørelse i

1990 om posthusnettets fremtid forudså Postvæsenet et fald i indbetalingerne på skønsmæssigt 3 pct. pr. år frem til år 2000. Denne udvikling er foreløbig blevet mere end bekræftet, idet det nuværende fald er omkring dobbelt så stort.

Ses der på de egentlige postforretninger ved posthusene (indlevering og omdeling af breve og pakker), går udviklingen i retning af, at Postvæsenet i stigende grad indgår aftaler om afhentningsordninger med erhvervsvirksomhederne og andre afsendere af store postmængder. I takt med, at sådanne aftaler får større udbredelse, bortfalder erhvervslivets behov for traditionel posthusbetjening ved mange posthuse. En gennemført koncentration af omdelingstjenesten i 1991-1992, således at omdelingen af post nu sker fra et færre antal posthuse end tidligere, har samtidig betydet, at mange mindre posthuse har ændret status til rene indleveringsposthuse.

I landdistrikterne forekommer især følgende to typer af posthuse (ud over de "mobile posthuse" i form af **landpostbude**):

Postbutikker (tidligere samdriftsposthuse)
Tillægsfunktioner i landsbybutikker

Disse to posthustyper omtales nærmere i det efterfølgende.

Postbutikker.

En postbutik er et posthus, der indrettes hos en lokal handlende, og således at post- og giroforretningerne udføres af denne (og eventuel medhjælp) på grundlag af en entreprisekontrakt.

I den forbindelse er der mellem Postvæsenet og Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger og De Samvirkende Købmandsforeninger indgået en fælles rammeaftale. Der er endvidere indgået en lignende rammeaftale mellem Postvæsenet og Danmarks ~~I senkræmmerforening~~. Begge rammeaftaler er indgået i 1991. Rammeaftalerne er for tiden (november 1992) genstand for en fornyet forhandling.

Postbutikformen er dog ikke nogen nyskabelse/ men tværtimod en gennemprøvet ordning, der har eksisteret i en Arrække. Postvæsenet har udviklet et særligt koncept for postbutikker, der bl.a. fastlægger principperne for, hvilke post- og giroforretninger, der kan udføres, Åbningstid, uddannelse af personale, sikkerhed og kontraktforhold.

Der fandtes således primo 1992 ca. 300 postbutikker, hvoraf langt de fleste er etableret i Arene forud for 1991.

Hovedparten af postbutikkerne er etableret som led i omdannelser af Postvæsenets egne mindre posthuse, idet der har vist sig at være betydelige økonomiske og driftsmæssige fordele herved. Dette kan forklares med kapacitetsomkostningernes størrelse set i forhold til forretningsgrundlaget ved de mindre posthuse. For en postbutik med det samme forretningsgrundlag er forholdet anderledes, fordi postbutikformen muliggør en bedre udnyttelse af den kapacitet, der i forvejen er tilvejebragt til butiksformål. I den forbindelse skal der desuden peges på, at postbutikformen kan medvirke til at opretholde lokale butikker i de mindre lokalsamfund, som der oftest er tale om her.

Postbutikformen er baseret på, at der i postbutikkerne skal sikres kunderne den samme gode service og betjening, som fås på Postvæsenets egne mindre posthuse. Ved hensyn til Åbningstid kan der endda være tale om en forbedret service. Dette hænger sammen med, at mens Postvæsenet af økonomiske grunde ofte er nødsaget til at indskrænke Åbningstiderne ved sine egne mindre posthuse, har en handlende ofte mulighed for at udføre post- og giroforretninger i hele den normale butiktid.

Åbningstidens langde ved et posthus er da også udgangspunktet for Postvæsenets overvejelser om, hvorvidt et mindre posthus skal søges omdannet til postbutik. Kommunikationsministeren har i oktober 1992 fastsat nye retningslinier vedrørende tilpasning af Postvæsenets filialsstruktur, og for så vidt angår

omdannelse af posthuse til postbutikker citeres nedenfor hovedretningslinierne:

"Omdannelse af posthuse til postbutikker

Posthuse i egendrift bør have åbent i mindst **2½** time på hverdage.

Er der ikke økonomisk basis for at holde et posthus åbent i mindst **2½** time daglig, omdannes posthuset **som** hovedregel til postbutik. Dette princip vil - ud **fra** forretningernes aktuelle omfang - medføre omdannelse af 120-130 posthuse.

For øvrige posthuse, d.v.s. posthuse, hvor der er økonomisk basis for at holde åbent i mindst **2½** time daglig, vil der principielt blive opretholdt egendrift. Hvis etablering af en postbutik sikrer en mere rentabel drift, **længere** åbningstid samt en uændret kundeservice, vil det dog også kunne komme på tale at omdanne sådanne posthuse til postbutikker.

Der vil i ovennævnte forbindelser blive givet lokalsamfundet afgørende indflydelse på eventuel omdannelse, idet Postvæsenet vil imødekomme lokale kundeønsker om fortsat egendrift under forudsætning af, at det sker inden for samme økonomiske ramme som postbutikdrift".

I en postbutik kan der ekspederes post- og giroforretninger i samme omfang som ved posthus i egen drift af samme størrelse. Produktsortimentet kan udvides efter en lokal vurdering af behovet herfor, ligesom der - som ved Postvæsenets egne posthuse - er mulighed for at tilbyde erhvervskunder, institutioner mv. særlige ordninger.

De fleste postbutikker har mellem 20-30.000 transaktioner om året. Men postbutikker findes i alle størrelser, typisk fra 5.000 til 60.000 transaktioner pr. år..

Tillægsfunktioner i landsbybutikker.

Sådanne "posthuse" oprettes efter ansøgning fra den enkelte handlende, og ordningen kan således medvirke til at opretholde dagligvarebutikker i landsbyer mv.

Oprettelse finder kun sted i mindre byer, hvor der ikke er et grundlag for at etablere en postbutik, og hvor der typisk kun findes en enkelt butik. Såfremt der findes andre handlende i en landsby, er det en forudsætning, dels at de øvrige handlende accepterer dette, dels at ingen af de øvrige handlende selv søger om oprettelse af tillægsfunktioner.

Tillægsfunktionernes omfang afgøres i det enkelte tilfælde af den lokale postmester og kan omfatte alt fra frimærkesalg til de hyppigst forekommende post- og giroforretninger.

Primo 1992 fandtes der ca. 90 tillægsfunktioner i landsbybutikker.

Telekommunikation.

Tele Danmark A/S har koncession på anlæg og drift af de transmissionsveje og centraler, der er knyttet til de offentlige radio- og trådbårne telekommunikationstjenester samt udbudet af disse.

Abonnementsvilkår skal udarbejdes for net og tjenester på det koncessionerede område, der bl.a. skal give alle og enhver adgang til på rimelige og lige vilkår at få tilslutning til og benytte koncessionshaverens anlæg.

Koncessionshaveren er forpligtet til efter kommunikationsministerens nærmere bestemmelse af udføre særlige opgaver - også selvom disse måtte give underskud eller ikke give sædvanlig fortjeneste.

De nærmere betingelser for afholdelse og betaling af koncessionshaverens udgifter i forbindelse med udførelsen af oven-

navnte opgaver samt for de net, som benyttes i forbindelse hermed, kan fastsattes af kommunikationsministeren.

Radio og TV.

For så vidt **angår** lokal radio- og fjernsynsvirksomhed kan selskaber, foreninger og lignende få tilladelse til radio- og **fjernsynsvirksomhed** ved hjælp af radioanlæg eller kabelanlæg inden for et lokalt område.

TV 2's særlige regionale forpligtelse.

TV 2 har et særligt ansvar for at gengive, kommentere og beskrive den udvikling og kultur, der præger landets forskellige dele. Samme forpligtelser påhviler de regionale TV 2 virksomheder. De skal i øvrigt i deres programlagning lægge vægt på tilknytningen til regionen og i den sammenhang **vare** opmærksom på ønskeligheden af produktion af regionalt stof af landsdækkende interesse.

TV 2 er opbygget sådan, at den landsdækkende og de regionale virksomheder driver en egenproduktion, der væsentligst består af nyheds- og aktualitetsudsendelser. Derudover tilvejebringes programmerne ved bestilling i entreprise eller ved indkøb fra producenter uden for TV 2-virksomheden.

Oprettelsen af en regional virksomhed har forudsat et lokalt initiativ. På grundlag heraf er udformet en ansøgning om godkendelse af en regional virksomhed. Ansøgningen har skullet sandsynliggøre, at der i regionen er mulighed for at udvikle producenter uden for TV 2-virksomheden, som 1 entreprise- og købs **samarbejde** med denne vil være i stand til at udfylde en nærmere bestemt sendetid.

AFSNIT 2

MODTAGNE BIDRAG

**OPLÆG FRA
DE DANSKE LANDBOFORENINGER**

Stimulering af udviklingen i landdistrikterne

Politisk opprioritering og en koordineret indsats er et **u-**
omgængeligt krav, hvis den negative udvikling skal vendes.

Oplæg til det interministerielle udvalg vedrørende en bæredygtig udvikling i land distrikterne.

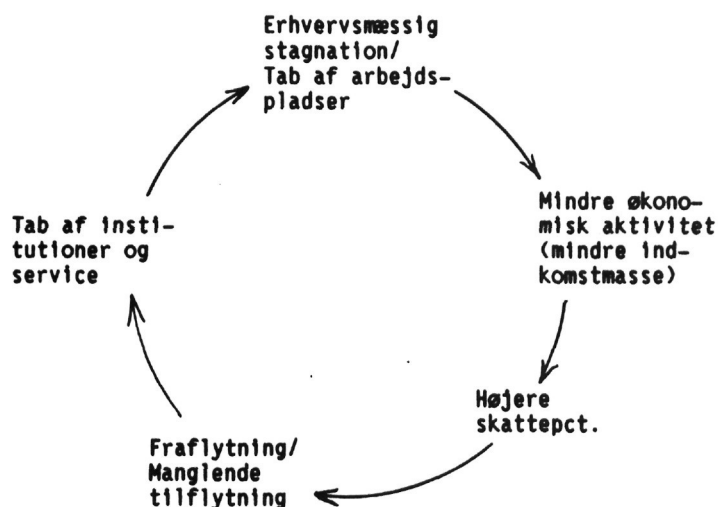
De danske Landboforeninger

INDHOLD

	Side
1. Indledning.	2
2. EF opprioriterer landdistrikterne.	3
3. Bosætning og boligfornyelse.	6
4. Erhvervsfremme og virksomhedslokalisering.	7
5. Skattelovgivning. Selvstændiges etablerings- og konsolideringsvilkår.	10
6. Sikring af landbrugets udviklingsmuligheder.	13
7. Store muligheder i øget brug af bioenergi.	14
8. Service og institutioner er en livsbetingelse.	17

1. Indledning

I gennem dt seneste irtitr har landbrugserhvervets forandring påført landdistrikterne tn række negativt virkninger. Dt kommer til udtryk i faldende befolkningstal og forringede muligheder for at opretholde liv og aktivitet. Sammen med andrt kræfter, SOM trækker i samme retning, får det karakter af en ond cirkel.

Disse problemer er kendt i mange andre lande. Særligt i Norge og Sverige har landdistriktspolitikken opnået en betydelig politisk og folkelig bevågenhed. Også i EF er der nu en klart markeret politisk opprioritering af landdistrikterne.

Danmark har endnu ikke en landdistriktspolitik. Med vor (i forhold til andre lande) gode fordeling af bosætningen, relativt gode infrastruktur og stærke erhvervsmæssige basis i landbruget har man politisk ikke set et behov for at gøre noget særligt for at tage vare på landdistrikterne. Som regel har der højest været tale om ved isolerede foranstaltninger at bøde lidt på nogle af de ulemper, som "udviklingen" i samfundet påfører landdistrikterne.

Hvis ikke der foretages en mere aktiv og koordineret indsats, vil den onde cirkel imidlertid fortsatte. Det skyldes, at de stærke kræfter i samfundsudviklingen reelt udsætter landdistrikterne for en negativ særbehandling. Det gælder bl.a.

markedskræfterne, som trækker bosætning og service væk fra landdistrikterne

en bolig- og erhvervspolitik, der ensidigt har fremmet væksten i byområderne.

en politisk prioritering, hvor hensyn til landdistrikterne overtrumfes af andre hensyn

Derfor står vi nu - også i Danmark - i en situation, hvor der kræves en politisk opprioritering og i nogle henseender en positiv særbehandling for at stimulere udviklingen i landdistrikterne.

De danske Landboforeninger varsler, at regeringen gennem nedsættelsen af det interministerielle udvalg har vist erkendelse af landdistrikternes problemer. Der er som nævnt behov for en koordineret indsats på mange felter. I dette oplæg er omtalt en række vitale områder, som vi anmoder udvalget om at lade indgå i de handlingsforslag, der skal indgå i udvalgets rapport.

2. EF opprioriterer landdistrikterne

Hed Kommissionens #Grønbog# fra juni 1988 om landdistrikternes fremtid blev i EF-plan startet en debat om landdistrikternes stigende problemer. Disse problemer hænger tæt sammen med de senere års stramninger i EF's landbrugspolitik, som både indebærer mængdemæssige begrænsninger og pristryk. Tilsammen fører disse omlægninger i landbrugspolitikken til et faldende indkomstgrundlag for landdistrikterne og øgede vanskeligheder med at opretholde befolkningsgrundlaget. Disse problemer forstærkes, hvis Kommissionens seneste forslag til reform af landbrugspolitikken gennemføres med det nuværende indhold.

For at imødegå den truende udvikling for mange landområder blev det besluttet at give landdistriktproblemerne en fremtrædende placering i den reform af strukturfondene, som ministerrådet vedtog i sommeren 1988, og som siden da er omsat i praktisk politik.

EF's landdistriktpolitik tager sit udgangspunkt i nødvendigheden af at opretholde en effektiv og økonomisk livskraftig landbrugssektor. Men hertil tager politikken også højde for en udvikling, hvor andre aktiviteter end den egentlige fødevarerproduktion får stigende betydning i disse områder både på og udenfor landbrugsbedrifterne. Det er baggrunden for, at der ved siden af den generelle pris- og markedspolitik, samt de specifikke ordninger til fremme af strukturen og effektiviteten i jordbrugssektoren er etableret specielle og supplerende støtteprogrammer til fremme af alternative beskæftigelsesmuligheder i landområderne. På grund af begrænsede finansielle midler er EF's medfinansiering forbeholdt Fællesskabets egnsudviklingsområder (mål 1-foranstaltningerne) og andre særligt truede landdistrikter (mål 5b-områderne). Mål 1-områderne omfatter 33 pct. af EF's samlede areal og 21 pct. af befolkningen, mens mål 5b-områderne omfatter 17 pct. af arealet og 5 pct. af befolkningen.

Støtteberettigede foranstaltninger

De støtteberettigede foranstaltninger omfatter en bred vifte af aktiviteter røkkende fra direkte støtte til erhvervsmæssige investeringer til udbygning af infrastruktur og forbedring af uddannelses- og rådgivningsindsatsen.

Foranstaltningerne skal indgå i en folies udviklingsplan for lokalområdet, hvori er beskrevet den samlede indsats til styrkelse af erhvervsgrundlaget. Programmerne skal tage deres udgangspunkt i de lokale behov og i de erhvervsmæssige muligheder. Alle tre strukturfonde deltager i finansieringen af foranstaltningerne.

Under Landbrugsfonden støttes aktiviteter, der forbedrer indkomsten på de enkelte bedrifter ved omlægning til alternative produkter, ved anvendelse af alternative produktionsmetoder eller ved etablering af alternative indkomstkilder. Foranstaltningerne omfatter også udvikling af nye produkter og nye produktionsmetoder samt forarbejdning og afsætning af omstillede produkter.

Gennem Regional fonden støttes projekter, der fremmer etablering, udvikling og fornyelse af små og mellemstore virksomheder. Yderligere kan støttes projekter, som fremmer turismen og øger effektiviteten i erhvervene ved at skabe et bedre grundlag for anvendelse af rådgivnings- og udviklingsbistand. Et væsentligt element heri er en styrkelse af infrastrukturen.

Socialfonden yder støtte til foranstaltninger, der sigter mod at øge arbejdskraftens kvalifikation i relation til de foranstaltninger, som er iværksat i medfør af de to forannævnte fonde.

Finansieringsmæssigt er der for perioden 1989-1993 afsat 2,6 mia. ECU alene til mål 5b-foranstaltningerne, hvoraf Landbrugsfonden og Regionalfonden hver tegner sig for 40 pct. og Socialfonden for 20 pct.

Fremtidigt tilpasninger i politikken

EF's støtteprogram for truede landdistrikter kan gennem de forholdsvis brede støtterammer og det forudskikkede lokale engagement blive et værdifuldt hjælpemiddel til fremme af erhvervsstrukturen i landområderne. Kommissionen foreslår derfor også denne del af strukturpolitikken væsentligt styrket i den kommende femårsperiode fra 1993 til 1997 bl.a. med en større geografisk fleksibilitet. Denne åbning bør udnyttes til at få en væsentlig udvidelse af de her i landet omfattede områder. Aller helst bør den geografiske afgrænsning helt ophæves, og støtten alene ydes efter projekternes kvalitet og områdernes behov.

Hjemlige initiativer bør dog ikke afvente udfaldet af de kommende forhandlinger om EF-politikken. De opnåede erfaringer med udmøntningen af landdistriktpolitikken for øerne bør snarest nyttiggøres i tilsvarende foranstaltninger for alle danske landdistrikter med begrænsede alternative beskæftigelsesmuligheder.

3. Bosætning og boligfornyelse

En forudsætning for, at dtr fortsat kan opretholdes aktiviteter i landsbyerne og landdistrikterne, er, at dtr findes et varieret udbud af boliger i landdistrikterne. Boligmassen domineres af privatejede enkeltbeliggende enfamiliehuse. I mange landsbyer er udbuddet af boliger begrænset, hvortil kommer, at boligmassen er ældre og dermed af en ikke tidssvarende kvalitet, som derfor ofte efterspørges af lavindkomstgrupper. Lejeboliger er sjældne, og den offentlige forvaltning af planloven er ofte for restriktiv til at tillade en udbygning af landsbyerne.

For at fremme bosætningsmulighederne bør det derfor være muligt at bygge flere boliger i landsbyerne, end der i dag er mulighed for, ligesom det må sikres, at der også er offentlige midler til rådighed til støtte af boligbyggeri og -renovering i landdistrikterne. I den forbindelse skal der peges på, at mange ældre landbrugsejendomme er af stor bevaringsværdi og ville være attraktive beboelser, hvis der blev bekostet istandsættelse af dem. En sådan istandsættelse ville tjene et 3-dobbelt formål: Øge beskæftigelsen hos landhåndværkerne, sikre bevarelsen af kulturhistoriske bygninger og tiltrække bosætning af befolkningsgrupper med god skatteevne.

Øget bosætningsmuligheder

En række landsbyer er i dag beliggende i byzone og er dermed ikke omfattet af planlovens begrænsninger for boligbyggeri i landzone. Kommunalbestyrelsen bør for sådanne landsbyer opfordres til at sikre, at de udlagte byzonearealer er rummelige nok til opfange alle ønsker om boligbyggeri, og at beboerne samtidig kan sikres tilfredsstillende adgang til offentlig og privat service.

For andre landsbyer og i landdistrikterne løvrigt må den eksisterende praksis for at tillade boligbyggeri lempes. Uanset om der er udarbejdet landzonelokalplan eller ej, må kompetencen til at tillade boligbyggeri i landsbyer beliggende i landzone dernæst overgå til kommunerne.

Udgangspunktet for kommunalbestyrelsens afgørelse bør derefter være, at opførelse af enkeltboliger bør være tilladt, medmindre helt specielle grunde

taler imod dette. Dernæst bør øvrige ansøgninger om boligbyggeri i landzone kunne tillades.

Anvendelse af boligstøttemidler

Gennem ændrede kriterier for anvendelse af de midler, hvormed det offentlige støtter boligbyggeri og byfornyelse, kan boligkvaliteten i landsbyerne forbedres.

Det kan her være fornuftigt at vurdere følgende muligheder:

Adgangen til at støtte ombygning af eksisterende boliger bør forbedres for boliger beliggende i landsbyerne.

Dette kan ske ved højere grad af offentlig støtte og ved, at en del af de offentlige midler på forhånd reserveres til anvendelse i landsbyerne.

Hindstestørrelsen for et andelsboligprojekt fastholdes, men kravet om samlet fysisk placering udgår for andelsboliger beliggende i landsbyer.

Støtte til etablering af ungdomsboliger bør ikke nødvendigvis være afhængig af nærliggende uddannelses tilbud.

4. Erhvervsfremme og virksomhedslokalisering

En sund og konkurrencedygtig økonomisk aktivitet er nødvendig, hvis levevilkårene i landdistrikterne ikke skal yderligere sættes under pres. Erhvervsaktiviteter giver basis for andre økonomiske aktiviteter samt underlag for bosætning og offentlig og privat service.

Det naturlige erhverv for landsbyerne og landdistrikterne er landbrug med tilhørende folkeerhverv (håndværkere, værksteder og service) samt andre mindre

erhvervsvirksomheder, d.v.s. erhvervsstrukturen er domineret af mindre selvstændige virksomheder. Som en følge af landbrugets udvikling i de sidste 30 år er antallet af landbrugsbedrifter gik drastisk tilbage. Tilsvarende udvikling er foregået indenfor landbrugets følgeerhverv.

På trods af denne udvikling har der generelt været stor tilbageholdenhed med hensyn til at tillade, at andre erhvervsaktiviteter end landbrug og skovbrug blev etableret i landzone. Denne restriktive praksis er dog lempet gennem bestemmelsen i planloven, hvorefter håndværks- og industrivirksomheder samt lager- og kontorerhverv kan etablere sig i overflødiggjorte landbrugsbygninger under forudsætning af, at bygningerne er mere end 5 år gamle, og at bygningerne ikke om- eller tilbygges i væsentligt omfang.

Hed henblik på at gøre det mere attraktivt for virksomheder at etablere sig i sådanne bygninger, bør det være muligt at give disse virksomheder sikkerhed for, at en eventuel senere udvidelse af bygningerne kan blive mulig, hvor der ikke er afgørende hensyn, der taler imod.

For at gøre det lettere at etablere sådanne virksomheder, bør det overvejes at lade den samlede myndighedsgodkendelse ske gennem kommunen.

Er sådanne bygninger beliggende i landsbyer, bør detailhandel og andre former for handelsvirksomhed kunne tillades, med mindre helt særlige hensyn taler imod dette.

Støtte til mindre virksomheder

En del af landsbyernes håndværks- og servicevirksomheder udfører arbejde indenfor flere brancher. For at give andre virksomheder samme muligheder og dermed øge de samlede beskæftigelsesmuligheder og servicetilbud i landsbyerne bør det være muligt, at der gives iværksætterstøtte til eksisterende virksomheder beliggende i landsbyerne, under forudsætning af at de igangsætter nye erhvervsaktiviteter.

Den samme støttemulighed bør være tilgængelig ved omlægning af de erhvervsmæssige aktiviteter på en landbrugsbedrift. Det forudsættes her, at der ikke vil blive givet støtte til omlægning fra f.eks. traditionel mælkeproduktion til svineproduktion, men alene til nye produktioner udenfor landbrugserhvervet.

Derved vil landbrugere udenfor mil 5 b-områderne, d.v.s. langt den største del af landområderne, have samme omlægningsmuligheder som de forholdsvis få landbrugere, der er bosiddende i mål 5 b-områderne.

For mindre virksomheder er det desuden et væsentligt problem, at indehaverens egen arbejdsindsats ikke kan indgå i støttegrundlaget i henhold til diverse produktudviklingslove. I forbindelse med udvikling af nye ideer og opstart af nye produktioner udgør aflønning af indehaverens egen arbejdsindsats en betydelig post i det samlede budget.

For at styrke de mindre virksomheder bør det overvejes, om de eksisterende offentligt støttede rådgivnings-, service- og konsulentordninger for mindre virksomheder bør afløses af en enkelt konsulentordning med det formål at kunne honorere alle rådgivningsspørgsmål for mindre virksomheder.

Det vil styrke den pågældende virksomheds udviklingsmuligheder, hvis kvalificeret rådgivning om alle forhold kan indhentes fra én instans. Den øvre grænse for en sådan ordning kan være virksomhedens omsætning eller antal beskæftigede.

Landboturisme

Ifølge mange analyser vil fremtidens turisme være en aktiv turisme, der vil finde sted mere spredt end den nuværende turisme. Denne spredning vil foregå både geografisk og tidsmæssig henseende. Med henblik på både at fremme en turisme med mulighed for at opleve forskellige aktiviteter og en turisme, der foregår inde i landet samt udnytte de tiloversblevne driftsbygninger, bør lovgivningen justeres, således at landboturisme - også i større udstrækning - skal kunne rummes i disse bygninger. Det vil forudsætte ændringer i planloven, samt at hotel- og restaurationslovens bestemmelser lempes, for så vidt angår landboturismevirksomheder op til en vis størrelse (eksempelvis 40 overnatningsmuligheder).

5. Skattelovgivning. Selvstændiges etablerings- og konsolideringsvilkår

På trods af at de materielle skatteregler 1 princippet er ens for alle uanset hvor 1 landet, man bor, er de skattemæssige vilkår alligevel meget uens fra kommune til kommune og fra by til landdistrikt.

Erhvervslivet 1 landdistrikterne er karakteriseret ved et stort antal landbrug og et relativt stort antal enkeltmandsvirksomheder indenfor det øvrige erhvervsliv. Skatteregler, der hæmmer respektive letter landbrugets og enkeltmandsvirksomhedernes vilkår, har derfor stor betydning for udviklingen 1 landdistrikterne. I det følgende skal kort peges på nogle områder, hvor en ændring af gældende regler vil være relevant 1 den forbindelse.

Ejendomsskatte

De gældende regler om en grundskyldpromille til primærkommunen på mindst 6 og højst 24 medfører en meget uensartet beskatning fra kommune til kommune. I landdistrikterne er det især sommerhuskommuner, der har en høj grundskyldpromille, som belaster landmændene særlig hårdt, fordi produktionsjorden er lige så hårdt belastet som grundene.

Principielt bør enhver grundskat på landbrugets produktionsjord, både til amt og kommune, afskaffes. Som en måske politisk mere spiselig løsning kan peges på en ordning, hvorefter amter og kommuner kan fastsætte forskellig grundskyldpromille for forskellige ejendoms kategorier, d.v.s. for fritidsgrunde, boliggrundværdier og erhvervsgrundværdier.

Konsolidering af erhvervsvirksomheder

Store landbrug og andre andre enkeltmandsejede virksomheder 1 landdistrikterne har ringe konsolideringsmuligheder. Dels på grund af for ringe indtjening, men også som følge af gældende skatteregler.

Det må naturligvis erkendes, at virksomhedsordningen og herunder nedsættelsen af dens beskatningsprocent til 34, giver visse muligheder for konjunkturudligning og dermed også for konsolidering.

Hen virksomhedsskatten er kun en å conto skat, således at opsparet overskud ved hævning efterbeskattes op til personbeskatningens maksimum på 68 pct. Kan virksomhedsskatten ikke gøres til en endelig skat af den indkomst, der tjenes i en personlig drevet virksomhed, bør hævereglerne i det mindste lempes, således at et hævet overskud ikke fuldt ud rammes af progressionen i den personlige beskatning.

Herudover kan peges på forenklinger og liberaliseringer af virksomhedsordningen omkring kapitalafkastberegning, rentekorrektion, mellemregningskonto m.v., alt med det formål at gøre virksomhedsordningen lige så attraktiv som beskatning efter selskabs skattereglerne. Sagt på en anden måde bør det ikke være skattereglerne, som er afgørende for valg af virksomhedsform. Og skattereglerne bør ikke diskriminere overfor den personligt ejede virksomhed, som de fleste iværksættere vil benytte sig af.

Selvstændige erhvervsdrivendes pensionsforhold

Selvstændige erhvervsdrivende har i lige så høj grad som lønmodtagere behov for at etablere pensionsordninger. Det er et fremskridt, at selvstændige erhvervsdrivende kan tegne en kapitalpension, men reglen om, at indskuddet til denne skal kunne rummes i vedkommendes personlige indkomst, bør ophaves. Det bør ligeledes overvejes at ophæve loftet over indskud til en kapitalpension, idet der i en række situationer kan være behov for at overføre ubeskattede beløb til en pensionsordning. Det gælder eksempelvis ubenyttede indvesteringsfonds- og etableringskontomidler samt genvundne afskrivninger ved virksomheds-overdragelse og lignende.

Selvstændiges pensionsmuligheder kunne også fremmes ved, at man tillod dem at anbringe pensionsopsparingen i egen virksomhed i stedet for i et forsikrings-selskab eller pengeinstitut. Et forslag herom er beskrevet i den betænkning om selvstændige erhvervsdrivendes pensionsforhold, det blev afgivet af et skatteministerielt udvalg i maj 1989, og hvor der løvrigt er peget på en række muligheder for at fremme denne pensionsopsparing. Endvidere har De danske Landboforeninger i skrivelse af 1991 stillet forslag herom overfor skatteministeren.

Generationsskifte

De gennemførte succesionsregler i familiehandier har givet en vis, men ikke

tilstrækkelig lempelse af generationsskiftebeskatningen. Det bør overvejes at udvide den til også at gælde 1 fri handel, og ordningen bør forbedres ved indførelse af én passivpost.

Arve- og gaveafgift af erhvervsaktiver bør principielt helt afskaffes, eller 1 det mindste lempes ved genfremsættelse af det tidligere forslag om nedslag 1 værdierne.

Principielt bør stempel- og tinglysningsafgifter afskaffes 1 forbindelse med omsætning af erhvervsejendomme og ved optagelse af erhvervslån. Subsidiært bør de gældende modregningsregler 1 arve- og gaveafgift udvides.

Vedligeholdelse af beboelsesejendomme

Mange beboelsesbygninger 1 landdistrikterne bliver ikke vedligeholdet så godt, som det kunne være ønskeligt. Skattemæssig fradragsret for vedligeholdelsesudgifterne kunne afhjælpe dette forhold, og samtidig give mere arbejde til en række håndværkere på landet.

Størst effekt vil det naturligvis få, hvis der bliver givet fradragsret for udgifterne til vedligeholdelse af samtlige beboelsesejendomme, men der vil også kunne komme en betydelig virkning af at give fradragsret for vedligeholdelsen af landbrugets stuehuse, hvorved bemærkes, at landmænd 1 forvejen har fradragsret for vedligeholdelsen af deres driftsbygninger.

Endelig skal peges på det forhold, at der 1 landdistrikterne findes en lang række beboelsesejendomme, som må anses for at være bevaringsværdige, uden at disse ejendomme er direkte omfattet af en bygningsfredning. Fradragsret for vedligeholdelsen af disse ejendomme, som eksempelvis kunne defineres som bygninger, der har en vis alder, kunne som den tredje mulighed tjene det dobbelte formål at få disse ejendomme bevaret og samtidig give en vis yderligere beskæftigelse 1 landdistrikterne.

Landboturist

Landboforeningerne er bekendt med den henvendelse, som Landsforeningen for Landboturisme har sendt til udvalget, og skal derfor her nøjes med at anbefale, at de 1 henvendelsen anførte synspunkter nyder fremme.

6. Sikring af landbrugets udviklingsmuligheder

Landbruget har altid været og bør også fremover indgå centralt blandt de økonomiske aktiviteter, der vil foregå i landsbyerne og i landdistrikterne.

Dette spørgsmål er belyst i en redegørelse offentliggjort af Skov- og Naturstyrelsen i 1987, og som viser følgende:

	Pr. 100.000 ha		
	Jordrente* kr./ha	Beskæftigelse** (mandår)	Eksportværdi* (mill. kr.)
Korn	200-1500	1700-1800	ca. 700
Kødkvæg	< 0	500-600	ca. 190
Fårehold	< 0	600-700	ca. 150
Skovbrug	< 0	200-400	

* Typiske værdier

** Marginaljorder og Miljøinteresser, Samierapport ii, tabel 18, 19 og 20

Både når man sammenligner jordrente, beskæftigelse og eksportværdi, er salgsafgrøderne konkurrencenæssigt overlegne i forhold til de mere ekstensive driftsformer, der udviser både negativ jordrente, dårligere beskæftigelseseffekt og mindre eksportværdi. Endnu større beskæftigelse og eksportværdi vil man opnå, hvis planteproduktionen forædles på stedet gennem husdyrproduktion.

Beskæftigelsesvirkningen af landbrug med mælke- eller svineproduktion må skønnes at være omkring 20 gange så høj som i skov. Så det er med god grund, at planer om skovrejsning skaber frygt i landdistrikterne.

Ovennævnte redegørelse omhandler alene lavbundsarealer, men hovedtendensen derfra vil i lighed med konklusioner fra andre rapporter være gældende for landbrugsområder i almindelighed.

Alt andet lige vil en stor økonomisk produktionsbaseret omsætning give en større afledt økonomi og beskæftigelse. Si længe andre beskæftigelsesmæssige alternativer ikke findes i landsbyerne og landdistrikterne» må landbruget fortsat anses for at være den lokalt bærende produktion, der samtidig skaber basis for bosætning, beskæftigelse, servicemuligheder samt en stor samfundsmæssig betydning. En undersøgelse i Ribe amt har vist, at en landbrugsbedrift med mælkeproduktion giver anledning til nærværd 1.000 årlige besøg på ejendommen af post, msikebil og de mange andre serviceformer, sådan en virksomhed trækker med sig.

Landbruget er i store områder - især i Syd-, Midt-, Vest- og Nordjylland - afhængig af gode vandings- og afvandingsmuligheder. For at sikre landbrugets position som basis for opretholdelse af anden aktivitet i landsbyerne og landdistrikterne må disse hensyn kunne tilgodeses fremover.

Dette indebærer først og fremmest, at jorden kan sikres en god afvandingstilstand, så der kan etableres optimale dyrkningsbetingelser for vækst og optagelse af plantenæringsstoffer, og at jorden kan vandes i nedbørsfattige perioder. Heldigvis er der store vandressourcer til rådighed i de fleste områder med et udtalt vandingsbehov.

Både vandings- og afvandingshensynet vil fremover kunne tilgodeses, uden at yderligere omkostninger pålægges landbruget, gennem tilpasning af de administrative retningslinier indenfor vandløbsloven, okkerloven, vandforsyningsloven og miljøloven.

7. Store muligheder i øget brug af Bioenergi

Der er store beskæftigelsesmæssige og miljøsmæssige fordele ved et langt større omfang end nu at basere landdistrikternes og de landnære byers energiforsyning på egne ressourcer.

Selvom udnyttelsen af bioenergi over en årrække er blevet øget, så er dette område ét eksempel på store forspildte muligheder. Det skyldes primært, at den politiske prioritering har fokuseret på at få udbredt og forbrugt naturgassen fra Nordsøen, mens anvendelsen af de vedvarende energikilder er kommet i anden række.

Land- og skovbruget har allerede 1 dag overordentlig stor mulighed for at være energileverandør 1 form af overskudshalm, træflis og biogas fra husdyrgødning til produktion af varme (fjernvarmeforsyning) og kraft (elektricitet).

Hertil kommer et stort potentiale indenfor de flydende brændsler (biodiesel og bioethanol) og energiafgrøder.

Heldigvis er der nu en voksende politisk erkendelse af, at de samfundsøkonomiske beregninger over energiforsyningen også bør inddrage de hidtil upåagtede fordele, der er forbundet med øget brug af bioenergi.

Her tænkes på:

Bioenergi giver miljømæssige fordele (CO₂-neutral),

Bioenergi produceres 1 Danmark,

Bioenergi er en vedvarende energikilde,

Bioenergi fremkommer som spildprodukt 1 en eksisterende produktion, og

Bioenergi fremmer lokal beskæftigelse og økonomi.

Det sidste punkt er særlig væsentligt 1 landdistriktsammenhæng, idet udnyttelsen af bioenergi forudsætter en vedvarende lokal arbejdsindsats 1 lokalsamfundet 1 modsætning til anvendelsen af naturgas, der bringes ind fra Nordsøen. Der skal beskæftiges folk med at indsamle, lagre og transportere bioenergi. Lokalt fremstillede råvarer til energiproduktion og lokal energiproduktion medfører en stor lokal indkomstdannelse med deraf afledte positive følgevirkninger 1 modsætning til anvendelse af fossile brændsler, hvor betalingen for energien går væk fra lokalsamfundene.

Udnyttelsen af bioenergi er dermed en vigtig brik 1 lokale initiativer til at stimulere beskæftigelsen og sætte gang 1 væksten 1 lokalsamfundene.

For at opnå disse fordele er der behov for ændringer 1 energipolitikken, hvor hovedindsatsen bør fokusere på følgende elementer:

1. Kollektive bioenergianlæg (især fjernvarmeforsyning) etableres, uanset om de ligger indenfor eller udenfor naturgasområderne.

En sådan politisk tilkendegivelse bør ledsages af en kampagne om de muligheder, der er for at få støtte til private investeringer i varmeanlæg, og den offentligt støttede rådgivning vedrørende bioenergi bør tilføres nye ressourcer, således at den nye prioritering imellem energiressourcer hurtigt kan omsættes i praksis til gavn for lokalområderne - og så de øvrige fordele ved anvendelse af bioenergi kan indhentes.

2. Den refusionsordning, der gælder for erhvervsvirksomhedernes refusionsmuligheder for energiafgifter ved vindproduceret energi, bør udstrækkes til at gælde for alle former for vedvarende energi. Herved har bioenergi-baseret fjernvarmeforsyning langt større muligheder for at levere varme til erhvervsvirksomheder.

En mulig løsning på dette problem er, at biobrændsler kombineres med et fossilt brændsel, og det samtidig politisk bestemmes, at den energimængde, der benyttes privat, er produceret på baggrund af biobrændslerne, og den energimængde, der benyttes erhvervsmæssigt, er produceret på baggrund af de fossile brændsler. Herved opnås, at erhvervslivet fortsat kan få refunderet energiafgiften, og at biobrændsler vil være et brugbart brændsel en række yderligere steder, bl.a. i kraftvarmeverker, der producerer både til husholdninger og erhverv.

3. Som en opfølgning på lovpakken vedrørende CO₂-afgiften bør etableringen af decentrale kraftvarmeverker fremmes mest muligt.
4. Den tidligere vækst i individuelle bioenergi-baserede varmeanlæg er gået i stå. De hindrende grunde hertil bør afdækkes, således at udviklingen på dette område kan fortsætte.

8. Service og institutioner er en livsbetingelse

Der er en stærk sammenhæng mellem arbejdspladser, boliger og offentlig og privat service.

Forringelsen af den offentlige service (skole, bibliotek, kollektiv transport, posthusbetjening m.v.) er derfor en væsentlig drivkraft i "den onde cirkel".

Landkommunerne er imidlertid ofte i klemme i deres egen onde cirkel, fordi de har vanskeligere økonomiske vilkår end bykommunerne.

En gruppe (103) af landets kommuner har iværksat analyser af disse forhold under overskriften "Det skæve Danmark". Det påvises her bl.a., at der er store forskelle i erhvervsstrukturen, som næsten sikrer, at hovedparten af de økonomisk klemte kommuner (landkommuner) vil blive ved med at have lavere serviceniveau og højere skatteprocent end bykommunerne. En væsentlig årsag er, at landkommunerne har overvægt af landbrugs- og industriarbejdspladser, mens bykommunerne har overvægt af servicearbejdspladser, herunder statsinstitutioner.

Den nuværende mellemkommunale udligning er ikke tilstrækkelig til at råde bod på ulighederne, og det er et åbent spørgsmål, som udvalget bør behandle, om udligningen bør forøges for at kompensere landkommunerne for, at statslige og amtslige institutioner næsten som en selvfølge placeres i de større bycentre.

Der skal imidlertid slås fast, at problemerne vedr. serviceniveauet i landdistrikterne først og fremmest skal løses ved, at der aktivt sættes ind på at fastholde og forbedre privat og offentlig service i landdistrikterne. Mange landsbyer har mistet skole og dagligvarebutik, og de kommer næppe igen. Men mange andre befinder sig i en truet gruppe, hvor der er overhængende risiko for at miste den lokale service i de nærmest kommende år.

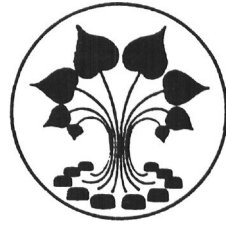
Aktive handlinger for at bryde det hidtidige forløb kan f.eks. være stop for tilladelser til at bygge flere indkøbscentre og discountbutikker i de større provinskøbstæder. Hver af disse butikker hviler udelukkende på det grundlag, at den skal udkonkurrere et stort antal mindre butikker. Lukkeloven bør give landsbybutikkerne fuld frihed til selv at bestemme åbningstiden.

De truede landsbyskoler må så vidt det overhovedet er muligt bevares. Hed forsamlingshusenes forsvinden er "skolen som kulturcenter" den realistiske chance for at bevare et samlingssted i de truede landsbyer. Staten kan og skal ikke styre de kommunale skolevæsenet. Men staten skal sikre, at der er gode muligheder for, at forældrekræfter kan oprette og drive private skoler, sådan at kommunerne må kalkulere med, at skolelukninger medfører tab af elever, så der ikke bliver nogen økonomisk fordel ved at lukke landsbyskolerne.

De senere års forsøg med at gennemføre forskellige serviceforanstaltninger (post, bibliotek, bank, tips og lotto m.v.) i lokalbutikker og skoler bør fortsættes og udvides. En række af disse serviceforanstaltninger er statsligt organiserede, og ved at gøre disse forsøg permanente er der derigennem mulighed for en delvis afhjælpning af, at de offentlige institutioners placering indtil videre ikke har nogen særlig lokal beskæftigelsesmæssig effekt.

Heri skal også indgå adgang til den moderne telekommunikation, som netop er et middel til at kunne udføre flere opgaver decentralt. Ved de kommende års investeringer i telekommunikation bør det være et konkret mål, at landdistrikterne sikres samme servicemuligheder som byerne.

**OPLÆG FRA KOMITEEN FOR
LANDSBYER OG LANDDISTRIKTER**

Komité for Landsbyer og Landdistrikter.

FORSLAG TIL AT BEVARE OG STYRKE

LIVET I LANDDISTRIKTERNE

Marts 1992

FORORD

Komité for Landsbyer og Landdistrikter er en paraplyorganisation for en bred kreds af organisationer, kommuner og personlige medlemmer, som repræsenterer mere end 1 million medlemmer i landdistrikterne.

Komitéen har til formål at virke som et forum for medlemmerne med henblik på at undersøge, diskutere og forbedre levevilkårene for befolkningen i landdistrikter og landsbyer.

Komitéen skal fremme udvekslingen af oplysninger og undersøgelser af særlig betydning for landdistrikternes og landsbyernes udvikling - erhvervsmæssigt, kulturelt og socialt. Denne pjece er en del af dette arbejde.

i komitéens repræsentantskab, der er organisationens øverste myndighed, sidder repr santanter for De danske Landboforeninger, Danske Husmandsforeninger, Landsforeningen af Menighedsr dsmedlemmer, Sammenslutningen af Danske Småøer, Landsforeningen af Landsbysamfund, Landsforeningen af Forsamlingshuse i Danmark, Organisationen for Vedvarende Energi, Landsbyerne i Danmark, De samvirkende Købmandsforeninger, Håndværksrådet samt personlige medlemmer.

Komiteens forretningsudvalg består af følgende personer:

Hans Drehn, De danske Landboforeninger (formand)

Ole Glahn, Personligt medlem

Egon Fruelund, Personligt medlem

Eli Højbjerg Andersen, Landsforeningen af Menighedsr dsmedlemmer

Rut Jørgensen, Danske Husmandsforeninger

Komitéens sekretær:

Axelborg 4. sal

Vesterbrogade 4A

1620 København V

Tlf: 33127561

Sekretær: Ejnar Schultz

INDLEDNING

På Komité for Landsbyer og Landsdistrikters repræsentantskabsmøde d. 21- 2 92 var det overordnede tema

Hvordan **dtg** gøres attraktivt at bo i Landdistrikterne.

Det er for Komitéen vigtigt, at der bliver opmærksomhed om landdistriktsproblematikken før det er for sent. Det er afgørende, at landdistrikterne overlever både kulturelt, socialt og økonomisk. Ikke mindst fordi de tre aspekter er tæt knyttet til hinanden.

Specielt vigtigt er det, at der diskuteres helhedsløsninger, og ikke kun hvad der kan gøres ved akutte problemer. Komitéens meget brede medlemskreds har været værdifuld i denne diskussion. Idet der er repræsentanter for en lang række organisationer med basis i landdistrikterne. Derudover er der deltagelse af enkeltpersoner, der arbejder med forholdene i landdistrikterne, og derfor har problemerne på tæt hold.

Jacques Delors sagde på en Europakonference om landbosamfundene 6-11 1990, at udviklingen i landområderne ikke kan overlades til markeds kræfterne, fordi markedet ikke er i stand til at udøve den nødvendige styring.

Med dette citat tillader Komitéen, at påpege forskellige ting, som kræver en positiv særbehandling i landdistrikterne.

Landbruget

Landbruget spiller en betydelig rolle i landdistrikterne, både beskæftigelsesmæssigt og økonomisk. Følgende forhold mener Komitéen er af betydning.

Landbrugsloven bør ændres, så det ikke er så nemt at nedlægge en landbrugs-ejendom. Derimod bør det være muligt for en landmand, som opfylder hovederhvervskravet, at eje mere end to landbrugsejendomme, som ikke må sammenlægges.

Hver landmand udnytter ikke YJ-loven (Yngre jordbruger loven) på grund af kravet om at tage landbrug som hovederhverv. Det betyder, at det ikke er muligt at starte op med en væsentlig indtægt udenfor, hvis man vil bruge YJ-linien. Det er en ulempe for den unge landmand, som primært skal konkurrere med etablerede ved glødkøb.

Afstandskravene til nabobebyggelse bør ikke være for restriktive ved ændringer og/eller udvidelser af landbrugsbedrifter med husdyrproduktion. Vi erkender, at det er problematisk med stor animalsk produktion i landsbyerne, men løsningen er ikke at kvæle de etablerede. En løsning kunne være økonomisk tilskud til at flytte en bedrift.

Bioenergien bør opprioriteres, og der bør afsættes flere offentlige midler til forskning af hindring af husdyrgødning, herunder gylieseparering. Dette kunne forhindre mange lugtgener i landsbyerne, hvis løsningen samtidig er økonomisk forsvarlig for landmanden.

Specielt jordbruget på de mindre danske øer er trængt på grund af strukturudviklingen. Disse områder bør der tages specielt hensyn til.

Landbrugsejendomme.

Der bør være mulighed for etablering af ungdomsboliger i nedlagte landbrugsejendomme, samt mulighed for at ombygge et stort stuehus til to selvstændige familieboliger. Desuden bør der være mulighed for, at man til beboelsesejendomme på landet kan købe et mindre jordtilliggende til hobbyaktiviteter, således at det bliver muligt for tilflyttere også at dyrke lidt jord. Specielt bør der være mulighed for at tilbageføre jord til ejendomme, som er nedlagt før 1971.

Kravene til anvendelse af vand fra private brønde og borerer må ikke være for restriktive, så beboerne tvinges til at tilslutte sig den offentlige vandforsyning. Det er ofte en udgift på mellem 30.000 og 50.000 kr. for den enkelte husstand.

Erhvervsaktiviteten

En lempelse af næringslovgivningen i landdistrikterne er nødvendig. Kravene er ofte tilpasset større forretninger og virksomheder. Der bør gælde andre regler for f.eks. gårdbutikker, mindre håndværkere, mindre detailbutikker m.v. Her tænkes der ikke på tiltag, der på nogen måde medfører forringelse af varerne, men kun lempeligere krav til de ydre omgivelser, afstand til håndvask, og andre ting, som er mindre vigtige.

Der er eksempler på, at folk, som har oparbejdet en nicheproduktion ude i landdistrikterne, og som bor op ad en trafikeret vej, ikke kan få udkørselstilladelse. Reglerne for udkørsel til offentlig vej bør på nogle områder lempes.

Hvis man har oparbejdet en nicheproduktion på en ejendom ude i landdistrikterne, bør det være muligt at skilte ved offentlig vej med den vare, man ønsker at sælge.

Muligheder for telebusordninger indenfor den kollektive transport bør styrkes. Det vil være til gavn for befolkningen, og brændstofforbruget minimeres.

Der bør være et mere forenklet regelsæt og en hurtigere sagsbehandling ved etablering af virksomheder i landdistrikterne. Den offentlige administration er ofte for langsom. Desuden bør iværksætterstøtte kunne gives til nye initiativer, også uden at folk har været langtidsledige.

Bedst mulige fradragsmuligheder ved kørsel til og fra arbejde er nødvendig, så det ikke bliver en stor økonomisk udgift at bo på landet og arbejde i byen. For at spare på energien anbefales en form for anerkendelse ved samkørsel i private biler.

Landsbyernes sociale netværk

For nogle år tilbage var mange mindre landsbyer små kopier af større byer, forstået på den måde at landsbyen havde dagligvarehandel, skole, bibliotek m.v., der samtidig var sociale og kulturelle samlingssteder. Altså et led i det man kunne kalde det sociale netværk, som var med til at holde lokalsamfundet i gang.

Senere kom så discountvarehuse, der udkonkurrerede småhandlere, og senest har de mindre børneårgange været grundlag for skolelukninger. Det er imidlertid vigtigt, at gøre sig klart, at en lukning ikke blot er en lukning, men et brud i det netværk, der holder landsbyen i gang. Forsvinder skolen bliver landsbyen mindre attraktiv for børnefamilier på grund af transport, og dermed forringes kommunens skattegrundlag. Grundlaget for, at skolen genopstår når årgangene bliver større, forsvinder også (et forslag til alternativ løsning, Bilag 1).

Er der færre børn kan kommunen ikke iværksætte f.eks. bygning af idrætsanlæg, og landsbyen bliver mindre attraktiv at bo i, og yderligere fraflytning bliver tilfældet. Der er altså i mange tilfælde af lukninger tale om en start på en udvikling, der meget vanskelig kan vendes, når den er sket.

Derfor bør der laves konsekvensberegninger for landsbyerne, som grundlag for politiske beslutninger fra staten, amterne og kommunerne. Dels økonomiske men også hvad betydningen er for landsbyernes sociale netværk.

Nedenfor er der nævnt en række konkrete forslag i forbindelse med det sociale netværk:

Der bør ske en styrkelse af de decentrale børnepasningsordninger, så folk bosat i landdistrikterne kan få deres børn passet lokalt.

Rimelige vagtløseordninger i landdistrikterne, så folk, der bor i landdistrikterne også kan føle sig trygge. Specielt viser erfaringerne fra de nye regler fra foråret 92, at der fra amterne bør bruges flere ressourcer til disse natvagtordninger.

Nedlæggelse af posthuse på landet er en forringelse af serviceniveauet, og det er samtidig nedlæggelse af et samlingssted.

Ældre mennesker i landdistrikterne bør have en tryghedsfølelse og en valgfrihed m.h.t. boligforhold. Der bør oprettes mindre boenheder til de ældre ude i landdistrikterne i stedet for, at de flyttes ind til store plejehjem i byerne. Dermed undgås, at de ældre rives ud af landsbyens sociale netværk.

Der er brug for at mindre landsbysamfund mere frit kan vælge løsninger i de tilfælde, hvor en konsekvensberegning viser, at det er påkrævet.

Bilag 1.

Kommunale - lokal samfundsskoler.

Problem

Kommunalbestyrelsen vil spare på skoleområdet. Den foreslir at nedlægge en skole med 98 elever i landsby A. Det vedtages under protester fra landsbybeboerne. De vil i stedet oprette en friskole. Kommunalbestyrelsen lejer den gamle kommuneskole ud til landsbyskolefrikredsen. Friskolen etableres og 71 elever indmeldes. De resterende 27 elever flytter til en større byskole.

Konsekvenserne

Socialt: Børnene fra landsbyen splittes, og dermed endnu en svækkelse af sammenholdet i lokalsamfundet.

Økonomisk: Kommunen sparer ikke det de havde ventet p.g.a. pligterne til at betale friskoleeleverne. Forældrene må nu betale en relativ høj pris, for at få deres børn i en lokal skole.

Alternativ løsning:

Kommunen meddeler forældrene, hvor mange penge kommunen vil bruge på hver elev. Hvis landsby As skole drives for det beløb må forældrene skaffe restbeløbet, så skolen bevares som en landsbyskole.

Denne løsning er der ingen lovmæssige muligheder for i dag, hvor loven kun kender kommunale skoler, der er gratis, og friskoler der kræver både forældrebetaling og kommunale tilskud. Derfor må loven ændres.

**OPLÆG FRA LANDSFORENINGEN
AF LANDSBYSAMFUND**

Landsbynyt

LANDSFORENINGEN

AF LANDSBYSAMFUNDET

Landsbynyt

Til: *Det tværministerielle udvalg*
 Fra: *Landsforeningen af Landsbysamfund*

Dette nummer af Landsbynyt er stilet til det tværministerielle udvalg, som har fået til opgave at pege på muligheder for ny økonomisk aktivitet i landdistrikterne.

Landboorganisationerne og Landsforeningen af Landsbysamfund pegede begge i marts 91 på behovet for en handlingsplan for landsbyer og landdistrikter. Og i brev af 23. maj 1991 meddelte statsminister Poul Schlüter foreningen at regeringen netop havde besluttet et udvalg om en bæredygtig udvikling i landdistrikterne.

Udvalget fik repræsentanter for 11 ministerier, og kontorchef i Indenrigsministeriet, cand. oec. Thorkil Juul udpegedes til formand for udvalget. Landsforeningen af

Landsbysamfund har deltaget i det seminar som udvalget afholdt på Roskilde Højskole i efteråret 91, og med dette nummer af Landsbynyt ønsker Landsforeningen af Landsbysamfund at bidrage med forslag og ideer til udvalgets arbejde, som skal afsluttes pr. 31/12 1992.

Visionen om miljø-Danmark

- Landsplanperspektiv angiver visioner og mål for udviklingen i Danmark 25 år frem.

Danmark skal sats på økonomisk vækst i miljørigtig udgave. - Det er det overordnede mål i det landsplanperspektiv, som er under udarbejdelse i Planstyrelsen og som anfører visioner og mål for udviklingen i Danmark i det næste kvarte århundrede frem til år 2018.

- Vi skal tage pejling af den voksende efterspørgsel efter miljørigtige produkter og ydelser, og ved at satse på teknologiudvikling, kan vi gøre landet renere. F. eks. skal vi satse på mere miljørigtige trafikmidler, og renere teknologi i produktionen giver mulighed at placere virksomheder sammen med boliger.

Landsplanperspektivet peger således på, at udviklingen i informations- og kommunikationsteknologi vil åbne ny muligheder for at bo og arbejde i landdistrikterne.

Landsplanperspektivet, som forventes offentliggjort i marts måned, analyserer 4 tendenser, som vil have væsentlig betydning for den regionale udvikling: Byernes indbyrdes konkurrence, den øgede trafik, koncentrationen inden for landbruget og den voksende turisme.

Landsbynyt nr.2, 1992

Landsbynyt udgives af Landsforeningen af Landsbysamfund (L.A.L.)

Redaktion: Barbara Diklev (ans.)

Lay-out: Ivan Jacobsen

Tryk: Hobro Lyntryk

Danmark på vej mod år 2018

Det er i hverdagslivets **uti** i passede tanker, indfald, **håb**: og drømme, vi skal finde inspirationen til at udvikle ny produktionsformer og til at forny det forpligtende fællesskab mellem mennesker. Det vistes med al mulig tydelighed på udstillingen „Landsbyen er **fremtidssamfundet!**“ som Landsforeningen af Landsbysamfund var medarrangør af og som er blevet besøgt af et par tusinde mennesker i rådhushallen i Ringkøbing i den forløbne måned. Det var en optimistisk udstilling. Som gav konkrete eksempler på, hvordan man rundt i landsbyerne går ny veje for selv at skabe arbejdspladser. **Også** som viste en bred vifte af de naturskønne **produktionsformer** og **ogen** ergiløsninger, som først og bedst tages i brug i lokalsamfundene. Et signalement af landsbyerne og landdistrikterne, lang fra det grædekoneportræt med butiksdød, **skolelukninger** og befolkningstilbagegang, som også kan tegnes. Men som ikke er hele sandheden! Dette nummer af Landsby nyt er også et optimistisk nummer. Det er stilet til det tværministerielle udvalg, som regeringen nedsatte i maj måned 1991 for at skabe ny økonomisk aktivitet i landdistrikterne, samtidig

med af den folkelige og kulturelle aktivitet sikres. Vi peger i bladet på en bred vifte af forslag og ideer, som tilsammen kan fremme den omstilling, som allerede er på vej.

Livet i **landsbyerne** og landdistrikterne beror på samspillet mellem en lang række forhold:

- boliger og bygninger til erhvervsformål
- vøre- og læresteder for børn og unge
- lokale arbejdspladser
- udvikling af brugerstyrede, kollektive transportsystemer.
- lavteknologiske energiløsninger
- ny former for privat og offentlig service
- landsbyernes egen **organisering** af det folkelige og kulturelle liv.

Det tværministerielle udvalg **har** fået til opgave at ophæve påpegede hindringer og skitsere mulige ændringer i lovgivningen, som kan **stimulere udviklingen** i landdistrikterne. Det er vigtigt at komme hele cirklen rundt! Så der bliver tale om et overblik over den samlede effekt af de mange offentlige og private initiativer, **som** tages i disse år. - Vi har store

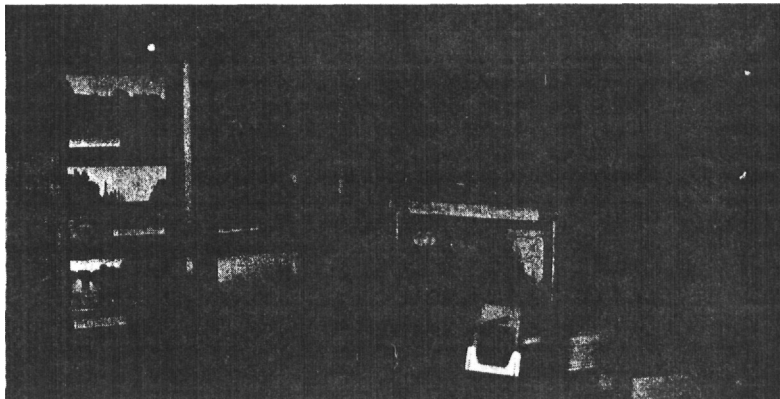

Jan Michel

forhåbninger til det arbejde, som nu skal udføres af det tværministerielle udvalg. Og vi tror, det kommer til at arbejde i medvind. Det stemmer til optimisme, at der i det **landsplan**-perspektiv, som er under udarbejdelse i Planstyrelsen og som skal pege på visioner og mål for udviklingen i de kommende knap 30 år frem til år 2018, også peges på nye **muligheder** for landsbyerne og landdistrikterne ! Arbejdspladserne vil flytte på landet og der tegner sig nye muligheder for at kombinere arbejde med familie og fritidsliv. Et Danmark **med** økonomisk vækst i en miljørigtig udgave, er hovedbudskabet i landsplanperspektivet. Et Danmark med selvforvaltende, levende lokalsamfund!

Fra udstillingen i
Ringkøbing

landsbynyt

BØRN I NGEN HINDRING - men hvordan får vi dem passet i landsbyerne?

af Pia Bonde og Barbara Diklev

i Nørager Kommune i Nordjyllands Amt er vi ved at have fuld børnepasningsmulighed fra det øjeblik, en børnefamilie flytter til kommunen. Lyder det ikke herligt? Og det selv om Nørager Kommune er en af de mindste i landet, og en af de allerringeste hvad angår beskatningsgrundlag. Det er også en af de kommuner, der har flest ældre i forhold til befolkningstallet. En ret speciel kommune, i hvert fald ret fattig. Landkommune. Den største by er bare en stor landsby.

Slet så rosenrødt som det nu ser ud med børnepasning har det ikke altid været. Der ligger en lang kamp for flere børnepasningspladser bag resultatet. I mange år havde kommunen lovet, at børnepasningen skulle have en revision, og at borgerne ville blive hørt. Det trak ud.

Efter mindst 5 års løfter fik vi en børne- og ungdomsdebat. Det var såmænd godt nok, men endnu bedre var det, at de samlede forældreråd i kommunen indkaldte til et stort møde, hvor alle ideerne blev luftet. Så havde vi da et fælles organ, der havde kunnet få et møde i stand, en god ting til senere brug. Ellers kom der ikke noget ud af børne- og ungdomsdebatten.

Et par år senere blev der indkaldt til borgermøde for alle forældre i kommunen. Forældre rådene blev atter trommet sammen og arbejdsopgaver uddelt. En skulle beregne kommunens reelle udgifter til børnepasning i de tre områder: Dagpleje, børnehaver og skole-fritidsordning. En skulle finde sammenligningsgrundlag fra andre kommuner af lignende art og størrelse. Sådan var der

flere opgaver, der blev delt ud. De to nævnte viste sig at være dem med bedst gennemslagskraft.

Med hensyn til de tre grupper af børnepasning viste det sig, og de samme forholdstal er der nogenlunde for andre kommuner, at forholdstallet lene er 1-2-3. Forstået sådan, at fritidsordningen er en pris, børnehaven det dobbelte, og dagplejen er tre gange så dyr som fritidsordningen, beregnet pr. barn.

Angående sammenligningen med andre kommuner var der en vis nytænkning i ikke at sammenligne med nabokommunerne - det gør vi så tit. Men at sammenligne med landkommuner andre steder i landet, med statistik og kommunale oplysninger om antal og type af børneinstitutioner og dagplejedækning af kommunen - det gav spændende oplysninger. Beregningsgrundlaget for skatten og skatteprocenten er vigtige faktorer. Tal er så nemme at sammenligne.

Aulum-Haderup Kommune var vældig god at sammenligne vores kommune med. De havde en betydeligt større og mere varieret tjørnepasningsordning end Nørager, og stort set det samme beregningsgrundlag for kommunens indtægter. Det gjorde et stort indtryk på panelet, at der var så stor forskel, og de sagde, at tallene var de meget interesseret i. Selvfølgelig ig. De var da også kopieret til alle paneldeltagerne, ligesom de fik beregningstal lene for de tre typer børnepasning. Efter endnu en ventepause skete der endelig noget. Ved fritidsordningerne i de to små skolebyer, Ravnkilde og Haverslev, blev der nu lavet børnehaver. Godt nok

kun med 6-8 børn. Fritidsordningerne blev lavet om til selvstændige, aldersintegrerede institutioner, således at der nu er både fritidshjemspadser og børnehavepadser ved de små skoler. Det er en fordel for alle parter. Arbejdsgangen i fritidshjemmene er blevet meget mere smidig, nu hvor der er direkte korrespondance til kommunerne i stedet for rundt om alle skolens mange instanser. Hvis børnetallet i fritidsordningen er lavt, øges antallet af børnehavebørn. De ansatte er sikrere i ansættelsen. Og børnene har godt af at være sammen på tværs af aldre. Både for kommunen og forældrene er den nye tingenes tilstand en besparelse.

Som sagerne står nu, er der lange ventelister på kommunens børnehaver, og det er jo for dyrt ikke at have børnehavepadser nok, så vi ser en udvidelse af børnehavepadserne i de små skolebyer i øjnene. På trods af prognoser og skumle udsigter ser det ud til at de unge kommer til landsbyerne, slår sig ned og får børn. Nøjagtig den erhvervsaktive gruppe, kommunen gerne ser som tilflyttere. Det er vor påstand, at børnefamilier helst bor, hvor børnepasningen er god. Der er jo så mange steder at vælge imellem, så hvorfor ikke vælge det sted, der giver en mulighed for at få hverdagen til at fungere? En anden kompliment skal Nørager kommunen have: Der er næsten altid dagplejepsplads at få i den landsby, hvor man bor. Alle børnefamilier kan forestille sig, hvilken fordel det er.

Genindfør muligheden for beboerafstemning ved forslag om skolenedlæggelse!

Eksemplet fra Ringkøbing kommune, hvor kommunalbestyrelsen først beslutter at nedlægge 7 landsby-skoler, hvorefter landsbyerne tager sagen i egen hånd og opretter næsten samme antal friskoler, viser med al tydelighed, at det var en forkert beslutning, undervisningsminister Bertel Haardertog, da han afskaffede muligheden for beboerafstemning som led i beslutningsprocessen ved skolenedlæggelse! Ikke blot i Ringkøbing kommune, men også mange andre steder har det resulteret i forfærdelige kløfter mellem politikerne og lokalbefolkningen, at forslag om skolenedlæggelse efter de nugældende regler alene skal behandles efter reglerne om lokalplanforslag. Hidtil var det sådan, at beboerne i et skoledistrikt kunne begære afstemning om forslag om en skoles nedlæggelse, og såfremt mindst 60% af de stemmeberettigede ønsker skolen opretholdt, så ville en ny kommunalbestyrelse først efter udløbet af den følgende valgperiode igen kunne beslutte nedlæggelse af den pågældende skole. - Sendrægtigt! ja, men det sikrede den nødvendige dialog mellem politikere og lokalbefolkning. Det sikrede mulighed for, at langt hovedparten af de børn, som var begyndt at gå i skole, også kunne fuldføre skolegangen i den samme skole. Og det sikrede lokalbefolkningen - og politikere! - mod hovsaløsninger! Derfor ønsker Landsforeningen af Landsbysamfund muligheden for beboerafstemning ved forslag om skolenedlæggelse genindført!

Viljen til at ville

iværksættedydelsens resultater efter 7 år er ikke for gode. Mange små enkeltmandsfirmaer har været startet og er lukket igen, fordi økonomien ikke holder.

60.000 kr., d.v.s. 1/2 års dagpenge er ingen stor kapital. Den kommer til at virke mindre, når virksomhedsskatten bliver sat ned, og diverse skatter bliver sat op. Virksomhedsskatten er sat ned for at bevare store, overskudsgivende virksomheders kapital.

Til gengæld er der indført en række afgifter. Små virksomheder, især nystartede, ville have et bedre økonomisk fundament, hvis de betalte skat af, hvad virksomheden faktisk tjener, og de så ikke skulle betale de forskellige afgifter. Hvem ved, måske blev det endda nemmere at administrere.

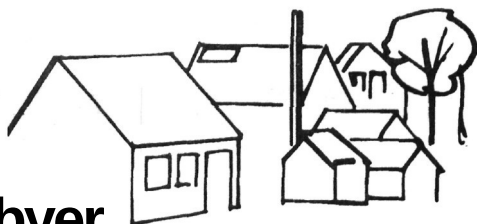
Det ville også være en bedre start, hvis erhvervsfremmeordningerne i Danmark satte vilje ind på samme måde som i Tyskland: Virksomhedens ide vurderes af professionelle rådgivere, og hvis der er grokraft i ideen, træder støtten til: Eigenkapitalhilfe. Egenkapitalhjælp. Lån på rimelige vilkår op til 1 mio. kr. Afdragsfrie en vis periode, og med en rente, der er lavere end i Danmark.

i Tyskland er der fine overlevelsescenarier for projekter startet under erhvervsfremmeordningerne.

Med et handlekraftigt vurderingsnævn til at tage sig af førstebehandlingen af de nye virksomhedsidéer, kan det være, vi får ligeså store og levedygtige projekter i gang, og det er vel det, Danmark vil.

Kilde: Håndværksrådet, Ane Buch.

landsb

Vaarst Vestervang:

Nye boliger i landsbyer - om love og regler, der står i vejen

Af Henrik Lund, formand for Vaarst Vestervang og adjunkt ved institut for Samfundsudvikling og Planlægning ved Aalborg Universitetscenter.

i efteråret 1991 flyttede 16 familier ind i et andelsbyggeri ved landsbyen Vaarst ca. 20 km syd for Aalborg. De ca. 50 nye beboere udgør en 10-15% forøgelse af byens indbyggertal og er et tiltrængt vitamintilskud til grundlaget for forsæt at have en Brugs og en skole m.v. i byen. Initiativet til de nye boliger er taget i fælleskab mellem byens borgerforening og andelsboligerforeningen. I denne artikel fortælles der lidt om projektet og der redegøres der for nogle af de regler, der har gjort byggeriet besværligt at gennemføre.

Fra 1. Januar 1992 er det blevet lettere at starte virksomhed på landet!

Med den nye Planlov er det ikke længere et krav, at virksomhederne højst må beskæftige 5 personer. Og der er også sket den ændring, at man nu kan foretage mindre tilbygninger ved anmeldelse til kommunen.

For stuehuse er reglerne, at de fortsat kan anvendes til beboelse i samme omfang som hidtil, også selvom bedriften nedlægges. Men vil man opdele et stuehus i flere mindre boliger, skal der fortsat søges zonetilladelse. På dette punkt er der ikke sket lempelser i den nye Planlov! Landsforeningen af Landsbysamfund ønsker dette taget op til overvejelse. Stuehuse og tomme landbrugsbygninger vil mange steder kunne udnyttes til nye former for bofællesskaber for ældre og unge. De tomme stuehuse vil også være en ressource i forbindelse med udvikling af spændende, nye former for kultur-turisme, og i kortere eller længere perioder vil de tomme bygninger kunne bidrage til løsning af påtrængende humanitære formål i forbindelse med integrering af flygtninge.

De tomme bygninger kan blive en ressource for landsbyerne og landdistrikterne!

Derfor bør de støttemuligheder, som ligger i lov om byfornyelse og boligforbedring (lov nr. 269 af 2. maj 1990) også omfatte bygninger på landet. Landsforeningen Af Landsbysamfund foreslår en tilsvarende lov om „landsbyfornyelse og boligforbedring på landet“!

Vaarst Vestervang

Andelsboligerne i Vaarst Vestervang er urtraditionelle på flere måder. Således er de 16 boliger med fælleshus placeret på en 12-13 tdl. stor grund og med lader (35 m2 udhuse) til flere af boligerne. Det betyder, at den enkelte husstand har mulighed for husdyrhold eller dyrkning af et stykke jord på **opti** 14000 m2. Denne form for bebyggelse går under navnet jordbrugsparceller, hobbylandbrug eller lign.

Endvidere har beboerne sammen med ingenørfirmaet PlanEnergi **s/i** i Skørping gjort meget for at **nedbringe** byggeriets ressourceforbrug. Dette er gjort ved at opføre boligerne som lavenergihuse, hvilket betyder at rumvarmebehovet er under det halve af, hvad der foreskrives i det nu gældende bygningsreglement. Resten af opvarmningsbehovet dækkes af et fælles træpillefyr og en 150 m2 solfanger, der udgør taget på fælleshuset. Denne løsning er blevet støttet økonomisk af Energistyrelsen.

Desuden halveres boligernes vandforbrug ved vandbesparende armaturer, opsamling af regnvand og genbrug af badevand til toiletskyl. Og endelig kildesorteres affaldet i 7

Artiklen fortsætter på side 14

Forslag til forbedring af forholdene omkring omlægning af posthuse: Der vedtages en frist af rimelig længde til forhandlinger med interessenterne. F. eks. tre måneder. Det **slåes fast**, hvem interessenterne **er. Borger/beboerforeninger** er selvskrevne. Postbetjening af landsbysamfund fra mobile posthuse overvejes.

POST TIL TIDEN (NUTIDEN)

af Barbara Diklev

5. december er julemandens fødselsdag, og i 1991 skete der postmæssigt noget positivt for landsbyerne: Folketingets Trafikudvalg pålagde postvæsenet og dets minister STOP for omdannelser. indgåelse af aftaler blev stillet i bero. Så kunne en del landsbyer trække vejret lettet over ikke at skulle kæmpe for bevarelse af deres posthus.

De landsbyer, hvor aftaler var indgået inden 5-12-91, har nu kun dette at forhindre omlægning med, at der skal være opnået enighed mellem interessenterne. D.v.s. mellem kommune, industri, handlende og borgere, repræsenteret f. eks. ved foreninger. Det er postmesterens skøn, hvornår et posthus er urentabelt, men ændringer kan altså ikke foretages uden forhandlinger med de involverede.

iflg. kommunikationsministerens sekretær, Michael Petersen, som jeg talte med 5-2-92 om alt dette, finder der normalt en slags borgermøde sted, og sagsbehandlingen har „en rimelig tidsfrist“. Der er ingen nøjagtig tidsfrist! 14 dage, som man har haft i Brønderslev Postkreds anses dog ikke for en rimelig tidsfrist! i spørgsmål om tidsfristers rimelighed har kommunikationsministeren det sidste ord.

Til fremme af borgernes medindflydelse må vi stærkt opfordre til, at der bliver sat en tidsfrist for perioden mellem postmesterens offentliggørelse af omlægningsplaner og den endelige beslutning - forhandlingsfasen med interessenterne.

Der er ingen tvivl om, at kreativ tænkning stadig vil være nødvendig. Postvæsenet er i en presset situation

på grund af andre pakke- penge- og brevtransportfirmaer.

Nordjyllands Radio bragte 8-2-92 et indslag med postmesteren i Ålborg, Ellersgård, hvor han fortæller om, hvordan portopenge forsvinder ud af Danmark. i neutrale biler henter det hollandske postvæsen breve i Danmark til forsendelse til resten af verden. Det kan betale sig for de danske firmaer, fordi portoen på forsendelser til udlandet er blevet for høj. Trafikken er ikke ulovlig, bare ubehagelig for det danske postvæsen, fordi landet, hvor posten indleveres, tjener mest på forsendelserne. Der finder en afregning sted mellem afsenderland og modtagerland, men endnu er der ikke balance. Endnu må man ikke sende breve til og fra Danmark via et andet lands postvæsen, men Ellersgård ser en stærkt øget konkurrencesituation i øjnene efter åbningen af Det indre Marked d.1-1-1993.

På baggrund af en afgørelse for nylig ved EF-domstolen, er postvæsenets monopol indskrænket til dag til dag post UNDER EN VIS VÆGT. Pakker og breve over en vis vægt kan transporteres af hvemsomhelst. Postvæsenet kalder selv deres brevområde for „små breve“. Monopolet koster noget, selvom det altså **nu** er et begrænset monopol i forhold til tidligere tider. For postvæsenet koster det dét, at postvæsenet stadig har **BEFORDRINGSPLIGTEN**, at posten altså hver dag skal ud til alle, der er **post** i. I i Maren i Kæret, som de plejer at sige i postvæsenet.

Der er flere faktorer, der spiller **sammen** i spørgsmålet om posthuse i landsbyerne.

1. Planen om at gøre postvæsenet økonomi sk rentabelt i indenfor en femårs periode set fra 1990.

2. Udskillelsen af den virkelige rentable del af postvæsenet, Girobank, med en endnu større økonomisk byrde for den tilbageblevne del af postvæsenet til følge.

3. Postvæsenets gradvise øgning af portoen for giroindbetalinger. Pr. 15-2-92 sættes portoen 1 krone op, og flere stigninger følger. ideen er, at kunderne skal blive **Girobank**-kunder i stedet for løse kunder. 4. Beregningsgrundlaget for posthuse i landsbyer, baseret på de løse kunders giroindbetalinger. Faldet i giroindbetalinger er markant for de små posthuse.

5. Afhængigheden af samdriften **postbestyrere** med hensyn til **hel** bred og forretningsøkonomi. Typiske spørgsmål: **Hvad gør vi**, hvis samdrift postbestyreren lukker sin forretning? Hvis der ingen er til at overtage samdriften? Hvis ingen vil have samdrift posthuset?

6. økonomien: For samdrift postbestyrere er det rart med det årlige tilskud, som kontraktsummen er **-den** varierer efter størrelse af kundeunderlag. Men købmænd, der på forhånd sætter sig til at beregne ansattes arbejdstid og aflønning i forhold til antallet af timer, forretningen skal stå til rådighed, kommer let til det resultat, at det er for dyrt at få postforretningerne ind i den daglige drift.

7. Adgang til postekspedition for beboere i landdistrikterne, hvis posthuset lukker efter omlægning,

Artiklen fortsætter på næste side

forgæves forsøg herpå eller fiasko hermed. Et forsøg på at redde situationen foreligger fra Brønderslev postdistrikt, hvor beboerne efter postsamdriftens nedlæggelse (ingen til at overtage) har fået tilsendt brev om, at postbudet kan bestilles til postforretninger. Kortene, besøget bestilles på, skal afleveres i postkassen eller til landposten to dage før forretningen ønskes ordnet. Transport h ind rede folk, der kun får postbesøg, når reklamerne uddeles, har så et stort problem der.

Summen af disse forhold fører til en konklusion om at postvæsenet selv må løfte de byrder, der skal løftes, når landsbyerne pludselig og aldeles utilsigtet fra både beboeres og postvæsenets side intet posthus har mere. Og det endda i landsbyer, hvor det aldrig har været tanken, at posthuset skulle nedlægges. Postforretningernes udførelse må i så fald tilbage til postvæsenet.

Landsforeningen Af Landsbysamfund har i den forbindelse et forslag til en løsning. Postbusser. På lige fod med bogbusser og bankbusser må postvæsenet kunne varetage kundernes interesse ved i nogle timer dagligt at have en postbus parkeret i den landsby, der nu er berøvet sin postekspedition. Med en åbningstid fra 8.30 til 17.30 er der muligheder for at betjene flere landsbyer på samme måde. Måske behøves ikke engang en bus. Postbudet har jo i forvejen en bil, der bare kunne stå parkeret samme sted et par timer hver dag, så forretningstiden blev en god vane for landsbyboerne.

Landsforeningen Af Landsbysamfund går gerne ind i et samarbejde om nytænkning for at bevare postbetjeningen i landdistrikterne.

En by og dens butik

af Per Henrik Hansen. Landsbytosse 1991

Journalist, Dagbladet information

BRUGS-NIELS VAR i vældig godt humør søndagen før juleaften. Han for rundt i sit sædvanlige driftige tempo, strålede som et helt butiksvindue, nikkede og smilte til højre og venstre og venstre og højre. Og det var ikke kun fordi, der var god omsætning den søndag. Det var også fordi, det var Brugsens store dag som byens samlingssted. Som nytillflyttere havde familien og undertegnede kun hørt om fænomenet rygtervis. Men den viste sig at være god nok. Den dag var Brugsen bare stedet, hvor der skete noget her i Mårslet. Her var spejderne i samlet trop, afsyngende hele repertoiret af julens populære melodier. Her var nisse-mor, der gik rundt med en kurv godter til de mindste. Her var gløgg til de voksne og æbleskiver til alle. Dagplejen udstillede bør netegn inger og viste video med egne optagelser af årets aktiviteter.

HAVDE NU ALT det halloj foregået i en butik inde i Århus, eller i en anden stor by, så havde det bare ikke været det samme. Så havde der - fortjent eller ej - været en bismag af smart markedsføring over det hele. En uafrystelig fornemmelse af, at det her ikke var arrangeret af hjertens grund men på konkurrenceparametrenes fundament. Sådan er det ikke med vores Brugs, ved vi her i Mårslet. Eller rettere: Selv om det nok ikke er Brugs-Niels en ukær tanke, at han med alle aktiviteterne kan holde kunderne herude også den dag, så var det ikke den der fornemmelse af at blive lokket, der faldt mig og familien først ind, da vi trådte gennem døren.

HVILKET HAR AT gøre med, at Brugsen er den eneste butik i Mårslet - ud over døgnkiosken, bageren

og noget i en lille by så sælsomt som en musikforretning. Blandt andet fordi Brugsen er den eneste rigtige dagligvarebutik, så er den også meget mere end et lokale, hvor man kan forsyne sig med alt fra 1 kg. sukker til en møggreb. Den er også stedet, hvor byens liv afspejles på den flittigt benyttede opslagstavle. Den er stedet, hvor man render ind i bekendte. Dens forplads er den eneste naturlige base for ungdomsorganisationernes udadvendte arrangementer. Og så er Brugsen byens største forening med flere hundrede deltagere til den årlige generalforsamling og udbetaling af dividende

KORT SAGT: Brugsen er en væsentlig del af livet i Mårslet. Den er med til at gøre byen til en by og ikke blot en adresse for overnatning. Måske kunne Brugsen lige så godt have været en købmandsbutik, og alligevel have haft samme funktion. men en ting er sikkert: Det har været en kæmpe fordel for butikken, at byen siden 1960-erne har haft vokseværk. Så meget, at Mårslet med sine knap 4000 indvånere i sognet vel egentlig ikke længere er berettiget til at optræde i et landsbyblad. Når byen alligevel gør det, skyldes det denne histories pointe, som vi her omsider kommer frem til. Nemlig

at en butiks overlevelse betyder langt mere for et lokalsamfund, end at det bliver besværligt at købe ind. Måtte somme have det in mente, når de skal overveje, om der skal gøres noget - og i givet fald hvad - for at hjælpe butikkerne i de små samfund, hvor kundegrundlaget ikke har udviklet sig så heldigt som i Mårslet. Det tror jeg for øvrigt også, at Brugs-Niels er enig i.

Trafikministeriet kører parallelløb

af Barbara Diklev

30-1-92 havde trafikministeriet indkaldt til konference om alternative betjeningsformer for den kollektive transport i landområderne. Som eneste lægmand var Landsforeningen Af Landsbysamfund inviteret. Konferencen var første led i en opfølgning af regeringens trafikhandlingsplan, og luften svirrede med gode ideer og forskningsresultater. Rapporter fra Bornholm, Nordjylland, Holland, England og Norge fortalte meget om måder, man kan løse transportproblemerne på i landdistrikterne.

Det var derfor helt oplagt at spørge trafikminister Kaj i kast, hvorfor trafikministeriet ikke er med i det tværministerielle udvalg. „Vi bliver glemt“, sagde han. Men til trafikministeriet noget, som landdistrikterne straks kan få gavn af: 25 mio. kr. er der at bruge af i 1992.1 alt er der af sat 70 mio. kr., stadig iflg. trafikministeriet, så der kan blive perspektiver i de forsøg, som nu får en chance for at blive til noget over hele landet.

Da de 25 mio. kr. er afsat som et led i regeringens transporthandlingsplan, der er en følge af Brundtland-rapporten, drejer sagen sig også om forurening og energi. Udstødningsgas af alle slags, kaldet emissioner, bliver beregnet pr. personkilometer, og målet er selvfølgelig at opnå en

ringere grad af emissioner pr. personkilometer.

Torkil Eriksen fra Trafikministeriets 8. kontor, som var et fund af en mødeleder, og en fond af viden, gav mange gode råd:

1. Søg så vidt muligt til første frist, d. 1-4-92.

2. Hvis forsøget tænkes kørt over flere år, max. tre, så beskriv længden af forsøget og planerne med hvert år, men søg kun om penge til første år.

3. Der er ingen overførselsmulighed for penge fra 1992 til 1993.

4. De typiske ansøgere vil være trafikelskaber i samarbejde med konsulenter og busejere, men andre kan også søge! Hvis ansøgerne er udenfor trafikelskaberne, så ring og forhør hos Trafikministeriet.

5. To faktorer er vigtige ved ansøgning: medfinansiering, altså penge, der ikke er fra Trafikministeriet, men måske dog fra en pulje der, eller transportgeneraldirektoratet, fonde, der støtter energibesparende initiativer eller private: EF har nok for lang behandlingstid til dette års ansøgninger. Den anden faktor, som man i trafikministeriet også lægger vægt på, er i hvor høj grad, projektansøgningerne afspejler trafikelskabernes interesse for sagen.

Ansøgning sendes til Trafikministeriet, Frederiksholms Kanal 27, 1220 København K. senest 1-4-92.

Pressemeddelelse

Endelig landområdernes tur !

Landsforeningen af Landsbysamfund hilser med glæde, at der som led i regeringens transporthandlingsplan er afsat 25 mio kr. til forsøg med nye muligheder for kollektiv transport i landdistrikterne.

Landsforeningen af Landsbysamfund opfordrer trafikelskaberne til at gribe chancen og forbedre transportmulighederne i de tyndt befolkede områder.

Landsforeningen af Landsbysamfund peger på de muligheder, der ligger i at udvikle ny brugerstyret trafikordning, som vil være Delydelig billigere, end det nuværende rutestyrede system.

Teletaxaordninger vil f.eks. tilføre landsbyer og landdistrikter en højere grad af service.

EN LOV TIL SEJERØ

-og til andre øer og spredte bebyggelser

3-1-92 kom en lov om privat bortskaffelse af spildevand. i første omgang loven lavet til Sejerø, men nu Sejerø specielle forhold er gennemgået, står der i paragraf 8 stk.1: Miljøministeren kan fastsætte tilsvarende regler om etablering af private spildevandsanlæg på småøer med ikke over 1000 indbyggere og i områder med spredt bebyggelse. Paragraf 8, stk.2: Ved spredtbebyggelse forstås områder, hvor der ikke findes samlet bebyggelse med over 200 indbyggere, og hvor spildevandsanlægget ikke forventes at skulle dimensioneres til at modtage mere spildevand end svarende til 1.000 person-ekvivalenter. Paragraf 9: Loven træder i kraft 15-1-1992.

Ifølge loven overføres kloakfonde fra kommunen til de private spildevandsanlæg (herunder også fællesanlæg). Kloakfondene er et ømtåleligt emne: indtil 1/1-92 har kommunalbestyrelserne haft kloakfondene som en slags rentefrie lin. Deter nu ophørt, og hvad der herefter indbetales, får renter tilskrevet.

i Miljøministeriets medfølgende brev står der bl.a., at man skal prioritere anlægsarbejder på kloakeringsområdet som hidtil, og kun fremme stærkt investeringskrævende kloakeringer, hvis der er afgørende miljømæssige grunde til det.

Som noget nyt nævner miljøministeren alternative spildevandsløsninger. Alt spildevand behøver altså ikke at gå i rør til et stort, fælleskommunalt rensningsanlæg. Her er plads for gode, nye måder at rense spildevandet på, såsom større forstielser for alternative løsninger og penge at spare for kommunerne.

Se artiklen efterfølgende.

Kilde: Lov nr. 8 af 3. januar 1992, brev til samtlige kommuner og amtekommuner af 28-1-1992.

LAVTEKNOLOGISKE RENSEANLÆG

af kommuneingeniør i Videbæk Kommune, Erling Damgaard.

Der er stadig mange landsbyer, husklynger på landet, fritidshusområder og forlystelsesanlæg, hvor miljøforholdene og spildevandsrensningen er uafklarede og utilfredsstillende.

Det gælder **også** i Danmark, hvor vi i høj grad forsøger med centrale løsninger ved anvendelse af højteknologiske anlæg. i en række andre lande forsøgs der i langt højere grad med lavteknologiske anlæg, hvor naturen selv løser en stor del af renseopgaven. Ved en række anlægstyper bringes vandet ind i et naturligt kredsløb og der kan samtidig høstes „non food“ afgrøder.

ikke alle steder kan lavteknologiske anlæg med fordel tages i anvendelse, bl.a. på grund af for store spildevandsmængder, mangel på areal, recipientkrav og modstand fra godkendelsesmyndighederne. Heldigvis er det få steder i Danmark, at der i det åbne land ikke kan anvendes lavteknologiske anlæg, og det bør derfor altid undersøges, om der ikke kan anvendes en eller anden form

for lavteknologisk anlæg, **hvor der** er tale om små spildevandsmængder eller hvor belastningerne i perioder er meget lille.

For at fastholde befolkningen i landdistrikterne er det vigtigt at forsyningsudgifterne holdes på et rimeligt niveau. Det gælder ikke mindst at udgifterne til anlæg og drift af kloak- og renseanlæg holdes nede på acceptable priser.

Det er selvfølgelig også vigtigt at tilføre landsbyerne miljøfremmende aktiviteter og anlæg samt at bevare naturen omkring landsbyerne og forbedre kulturlandskabet.

i Videbæk Kommune har vi i et tæt samarbejde med beboerforeninger, **sgne- og** borgerforeninger forsøgt at tilføre landsbyerne noget nyt og samtidig bevare egnens særpræg.

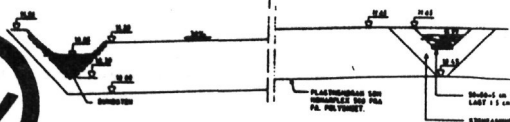
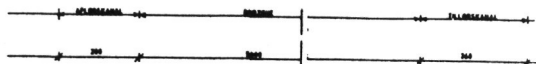
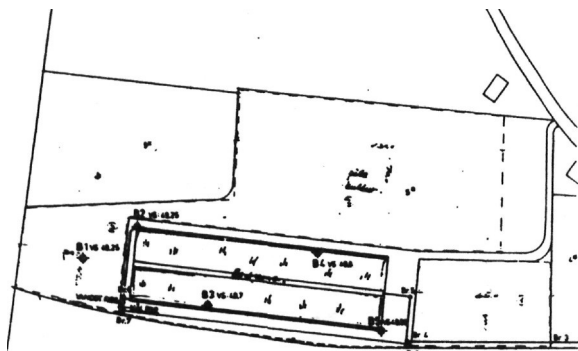
Derfor får byerne hvert år tilført et mindre beløb til specielle projekter, som **foreningerne** ønsker at fremme. Det kan blive til ret store projekter, når borgerne og kommunen er enige om at bidrage yderligere til et godt projekt for landsbyen.

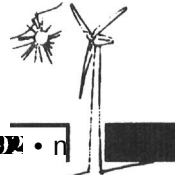
Det er sket ved at tilføre miljøfremmende aktiviteter og byforbedringer. Derudover har kommunen forsøgt at tilføre og bibeholde service af forskellig art i disse landsbyer.

På miljøområdet er der i **kommunen** etableret eller forbedret og udbygget vandværker og spildevandsanlæg.

Både vandforsyning og spildevandsrensning er forholdsvis decentralt med en del små anlæg.

Da kommunen er meget erhvervsaktiv, ar der meget spildevand, tom skal **renses**. Ialt fra private og offentlige anlæg vil vi meget hurtigt nå op på en kapacitet på 200.000 p.e.

Langt den overvejende del er fra spildevandsproducerende virksomheder og renses i private anlæg.

Det sker i store, meget avancerede **anlæg**, der renser spildevandet mekanisk-biologisk-kemisk.

De mindre anlæg er mekanisk-biologiske eller rodzoneanlæg.

Vi har tiltro til at mindre anlæg kan virke fortrinligt, og at der kan være god økonomi i at vælge decentralte løsninger med lavteknologiske renseanlæg. Det gælder små mekanisk-biologiske anlæg med **videregående** rensning og det gælder rodzoneanlæg.

Når man skal vælge løsninger på spildevandsområdet, er der behov for at **undersøge** både centrale og decentralte løsninger af forskellige metoder.

i Videbæk Kommune er vores erfaringer med rodzoneanlæg positive, men ligesom med andre anlægstyper ikke uden problemer.

Vi har erfaringer med anlæg fra mindre gårdanlæg til et anlæg til **1000** p.e.

inden vi valgte et **rodzoneanlæg**, var vi rundt ved flere danske **anlæg**, der på det tidspunkt ikke var lige imponerende. Flere anlæg var for primitive med dårlige planter og en alt for ringe fordeling af spildevandet til rodzonen. Vi var også i Tyskland for **at** se om vore læremestre på området var bedre til at etablere rodzoneanlæg, hvilket på det tidspunkt var tilfældet, fordi der bl.a. blev anvendt naturområder med tagrør, der var i god vækst.

Vi valgt at gennemføre et meget omhyggeligt opbygget anlæg med gode vækstbetingelser og velegnede planter, men alligevel var starten **ikke** for god. Renseeffekten var dog forholdsvis fin allerede det første år. De erfaringstal, vi havde fået fra Danmark og Tyskland, var dog altfor optimistiske.

Vi har alligevel de første år kunnet rense spildevandet meget fint, især

Guld OG Grønne Skove !

Det er dejligt at bo på landet - og dyrt !

af ingeniør Ebbe Münster, tlf. 98 39 24 00

Og det er ikke kun på grund af det store transportbehov. Den sindrige måde energigifterne er skruet sammen på i Danmark trækker kraftigt i samme retning.

To huse med samme varmebehov (3000 l olie) betaler helt forskellige energigifter, hvis det ene er så heldigt at ligge i et fjernvarmeområde med kraftvarme og det andet ligger i en **land**by og opvarmes med almindelig fyringsolie.

Typiske varmeregnskaber for de to huse kunne se sådan ud:

Udgifter 1991	Landsby Kraftvarme	
Brændsel (uden afgift)	5.100	4.000
Drift udg.	1.200	200
Energigift	5.300	2.000
Moms	2.600	1.400
I alt	14.200	7.600

Landsbyfamilien betaler altså i energigift og moms ca 4.500 kr mere om året end familien i byen. En ganske betragtelig ekstra skat på frisk luft !

Nuvel, **men** på landet kan man **jo** bare fyre med træ og iøvrigt putte lidt mere halm i træskoene ! Ja for 30 - 40 år siden måske, men i dag har begge forældre i den typiske familie på landet udearbejde, og har ikke tid og **krafter** til at gå syngende rundt i skoven med en økse.

i dette sorte billede er der dog lys forude!

Det skyldes dels et GENNEMBRUD for en række grønne teknikker, der kan være med **ti** i at vende **bi** ledet ved at give nogle billigere opvarmningsformer, og dels et TØBRUD på Christiansborg, der måske kan fjerne nogle af de nuværende politiske forhindringer for disse teknikker.

De teknikker, der i øjeblikket er ved at bryde igennem på samme måde som vindmøllerne gjorde det for en halv snes år siden er f.eks. BIOGAS. Både

de små **gårdanlæg** og de store fællesanlæg er nu ved at have så gode ydelser og så stor driftssikkerhed, at de kan konkurrere med naturgas. På de første store **anlæg**, der indgik i Projekt Landsbyenergi i Nordjylland kørte man i de første mange år med under-skud. i dag **investerer** man i nye **gas**-motorer for at kunne behandle de stærkt forøgede gasmængder. især opdagelsen af mulighederne for at øge gasudbyttet ved at tilsætte forskellige former for organisk affald har medvirket til denne gode udvikling. Herved slås tre fluer med et smæk: gasudbyttet øges, anlægget **får** en ekstra indtægt fra affaldsafgiften og værdifulde næringsstoffer føres tilbage til landbruget.

Også på HALMFYRiNGENS område sker der noget netop nu. Meget tyder på at en ændret teknik, hvor halmen snittes og lagres i store markstakke giver en væsentlig billigere varmepris end den nu benyttede, hvor halmen presses i store baller. Omkostningerne ved **presning**, lagring og oprivning af ballerne har været en væsentlig årsag til at der stadig er enorme uudnyttede halmmængder på markerne. i samme retning trækker også et prisfald på etablering af fjernvarmenet forårsaget af nye rørtyper og metoder til nedlægning.

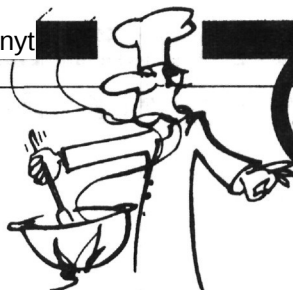
For de individuelle huse kan peges på udviklingen af små kedelanlæg med effektiv forbrænding og automatisk **indfyring** af TRÆPILLER OG TRÆFLIS. En af de største hindringer for udbredelsen af de grønne teknikker har været den aftale, der blev indgået mellem S og KVR i 1990 angående bl.a. omstilling af kulfyrede varmeværker til naturgas.

Den har virket efter hensigten: en stærkt forøget afsætning af naturgas. Men den har givet biomasseteknikkerne urimelige vanskeligheder

Artiklen fortsætter på side 15

Artiklen fortsætter på næste side

Landsbynyt

medat finde egnede afsætningsmarkeder for varme.

På det sidste har det givet årsag til en del uro i geledderne bag aftalen fra 1990. information kan således 3-2-92 citere Jens Bilgrav-Nielsen (R) for det synspunkt at elbesparelser, små kraftvarmeanlæg og vindkraft skal prioriteres over nye centrale kraftværker og „hvis der herefter skønnes at være behov for ny elproduktionskapacitet, skal denne etableres i form af kraftvarmeværker baseret på biobrændsler eller - til nød - naturgas.“

i lyset af den traditionelle forbrødring mellem elværkerne og Socialdemokratiet er det måske endnu mere sigende at Karen Jespersen, medlem af partiets energiudvalg, udtaler Jeg er meget glad for, at der sker noget i denne sag, for der er vigtigt at få taget hul på anvendelsen af de miljøvenlige biobrændsler“.

Også C02 afgiften er et skridt i den rigtige retning. Men på samme måde som den kun ridser lidt i overfladen på drivhuseffekten, ændrer den ikke meget ved den skævhed i afgifter, som blev beskrevet ovenfor.

Afgiften på fyringsolie ændres ikke, men afgiften på kul stiger, så forskellen mellem afgifterne reduceres til ca. 4.000 kr. Det vil dog også komme landdistrikterne til gode, at elafregningen til vindmøller, biogas m.v. stiger med 4 øre/kWh.

Med andre ord: På landsplan er der en vis bevægelse i tingene, men der er langt igen. På det lokale plan bør man følge denne udvikling. Er der nogle muligheder for os i det her?

Der er ingen nedre grænse for fjernvarmeanlæg. Det er mere et spørgsmål om byens »tæthed« og f.eks. tilstedeværelse af en enkelt større varmemeforbruger, end det er et spørgsmål om størrelse.

Det er rimeligt at forlange af kommunen, at forsyningsselskaberne ikke kun interesserer sig for de større byer. Og det er lovligt at benytte en lokal prisudjævning indenfor kommunen. Adskillige kommuner praktiserer allerede dette.

Forsamlingshusene - OGSÅ EN DEL AF LANDSBYLIVET

8-11-91 vedtog folketetinget „Brugerbetalning af Levnedsmiddelkontrollen“ til ikrafttræden d. 1-1-1992.

ifølge loven skelnes der mellem typer af forsamlingshuse. Selvfølgelig, for levnedsmiddelstyrelsen er kun interesseret i de forsamlingshuse, hvor der laves mad.

1. Nøglehus uden kokekone gratis. 2. Nøglehus med lejlighedsvis kokekone: 1500 kr. pr.år.

Så langt, så forståeligt. Forsamlingshusene vil også gerne have levnedsmiddelstyrelsens kontrol. Det der er sværere at forstå kommer nu:

3: Huse med vært: under 250 m2 årligt gebyr på 6000 kr. 4: Huse med vært over 250 m2: årligt gebyr på 12.000 kr.

ifølge landsforeningens formand, Lars Barkholt, er der ingen opgørelse i foreningen over, hvor mange forsamlingshuse, der har vært på. Han anslår, at det drejer sig om ca. halvdelen af de sønderjyske forsamlingshuse og ca. 1/3 af de fynske. Ca. 40% på landsplan.

Det, der gør det svært at forstå for Landsforeningen Af Forsamlingshuse er, at forsamlingshuse med vært nu rangerer på linje med almindelige restauranter, trods det at restauranter har åbent hver dag og forsamlingshuse kun lejlighedsvis. Det nedsatte udvalg, som

afgav indstilling til sundhedsministeren, havde i deres indstilling, at der skulle være retfærdighed i betalingen, at der skulle være betaling efter behov. „indstillingen er ikke blevet fulgt“, lød det fra det ekstraordinære landsstyrelsesmøde i Landsforeningen Af Forsamlingshuse d. 1-2-1992.

Landsforeningen Af Forsamlingshuse har aftalt møde med sundhedsminister Esther Larsen d. 21-2-1992. Landsforeningen Af Landsbysamfund venter spændt på udfaldet, for forsamlingshusene er et vigtigt element i landdistrikternes muligheder for at mødes.

i sundhedsministeriets forklarende pjese er der i indledningsafsnittet mulighed for at gøre forsamlingshusenes skræk til en storm i et glas vand: "Der skal være rimelig sammenhæng mellem virksomhedernes betaling og kontrolbehovet i den enkelte virksomhed..." Fortsættelse af det afsnit tyder bare på, at der er tænkt på de rigtig store virksomheder, og ikke på forsamlingshusene: "For den enkelte virksomhed vil der derfor ikke nødvendigvis være tale om en fuldstændig overensstemmelse mellem betaling og de faktiske kontrolomkostninger i forhold til netop denne virksomhed."

Medlemsblad for **Landsforeningen** at Landsbysamfund

Fællesskabet er et fælles ansvar

af Karen Ellen Spannow, Etnograf **mag.** art.
Hovedgaden 5, 8832 Skals. 86 69 48 58

Jeg vil vove den påstand, at danskerne i dag har historiens bedste muligheder for at skabe velfungerende vidtfavnende fællesskaber i lokalsamfundet. Det vil jeg gøre på trods af, at jeg for mit indre øre kan høre den storm af protester, som min påstand vil vække. Jeg møder hyppigt opfattelsen af, at der i „gamle dage“ var meget mere medmenneskelig omsorg end nu. Men når jeg dykker ned i faglitteratur eller skønlitteratur fra ældre tid eller udspørger folk om deres konkrete erfaringer med fællesskabet, springer medmenneskeligheden og fællesskabets omsorg ikke ligefrem i øjnene. Derimod er den ulige fordeling, ikke blot af penge, men også af muligheder for åndelig udvikling, uddannelse og arbejde, skrevet med store bogstaver i vor sociale historie.

Der er flere grunde til, at de objektive betingelser for at starte fælles aktiviteter i lokalsamfundet **erså** exceptionelt gode lige nu.

For det tørste har vi for længst forladt det gamle system, hvor forsørgelsen af individer udelukkende påhvilede familien. Det indebærer, at alle principielt er frit stillet, og har chancen for selv at vælge, hvilke fællesskaber de vil tilknyttes.

For det andet er det generelle uddannelses- og informationsniveau i befolkningen højt selv om der er pinlige lommer af intolerance, f.eks. i forhold til indvandrere, er der bred accept af social adfærd, som ville være blevet mødt med dyb misbilligelse for ikkesa mange år siden. Det er især kommet kvinderne til gavn. Kun meget få rynker i dag på næsen af en ugift mor eller en pige, der går alene i byen. Sådanne handlinger fører normalt ikke til udstødning af det fællesskab, man tilhører.

Disse to forhold medfører, at en lang række normative småborgerlig krav,

som familien og lokalsamfundet tidligere kunne plage individerne med, ikke længere udgør et stort problem. Den nidkære kontrol og truslen om udstødelse, der skæmmede landsbyfællesskabet før i tiden, har ikke mere så gode betingelser.

For det tredje er vore fælles organer staten, amtet og kommunerne stærkt interesseret i at støtte initiativer, hvor enkeltpersoner kan hente og give støtte til hinanden. Det offentlige interesse hænger ganske vist sammen med ønsket om besparelser i den offentlige sektor, og kan alene af den grund blive uglesete. Det bør imidlertid ikke fa os til at glemme, at mange forandringer - og ikke nødvendigvis til det dårligere - er forbundet med ændringer i økonomien. „Nød lærer nogen kvinde at spinde“ siger et gammelt ordsprog. Hvis den skrantende økonomi kan fa os til at spinde mere med i det lokale netværk ville vi bade kunne forbedre de småsamfund og økonomien.

For det fjerde er der på grund af arbejdsløsheden en mængde menneskelige ressourcer i ethvert lokalsamfund. Ressourcer, som der nu synes at være bred politisk enighed om at frisætte til frivillige aktiviteter. Det betyder, at der er folk, der kan fungere som de nødvendige tovrækkere i de lokale initiativer.

For det femte er der et væld af ideer at tage op. Ikke mindst den lokale/regionale radio- og TV-stationer sikrer, at vi hver eneste dag hører om nye initiativer som er iværksat på betingelser, der ligner vore egne. Har vi selv ideer, giver medierne os også mulighed for, at udbrede kendskabet til dem, så vi kan fa kontakt med andre interesserede.

For det sjette har vi i det danske lokalsamfund en lang tradition for fælles projekter og foreninger. vi behøver ikke engang at gå til bagetiltiden, hvor

brugserne, forsamlingshusene og andelsmejerierne blev skabt. Mange af de sportshaller, der er opført rundt i landet, er et murfast vidneudsagn om fælles vilje og handlekraft lokalsamfundet. Mange af de skoler, der er nedlagt på grund af det faldende børnetal, huser nu andre fælles funktioner. Det er også resultatet af en ihærdig fælles indsats lokalsamfundet.

Der er da heldigvis også mange, der benytter sig af de historisk set enestående muligheder og er aktivt engageret i aktiviteter i lokalsamfundet. Det ses tydeligt i den lokale ugeavis, som hver uge dumper ind af min brevsprække. Beretninger om, hvad der er sket, og hvad der vil ske, syder i spalterne. Masser af muligheder for at møde andre og dyrke de mest forskelligartede interesser. Noget koster penge, men der er også mange gratis tilbud. Til den mangfoldighed af begivenheder, som annonceres i ugebladet, må lægges en lang række mindre fælles initiativer, som der informeres om via mund- til øremetoden.

De gode betingelser til trods, må vi, hvis det lokale fællesskab skal være noget alle kan lune sig i, stille bade moralske og praktiske krav til os selv og hinanden. Fællesskab og samhørighedsfølelse kommer ikke af sig selv, men opstår ved, at vi gør ting sammen. Enten vi danser, spiller bingo, synger, syer, snakker eller sammen løser problemer og lokale opgaver kræver et velfungerende fællesskab vor interesse og engagerede medvær. Magter vi ikke det, fuser fællesskabet ud i skønne hensigter og gølge vedtagelser. Fællesskabets mark ligger åben og der er plads til - ja endda brug for - nye tiltag, men vi må selv se til, at der bliver sået, før vi kan høste.

Vaarst Vestervang fortsat fra side 6

fraktioner, hvorved renovationsafgiften er sat ned fra ca. 18.000 kr./år (hvis hver bolig skulle have sin egen affaldsspand) til ca. 6.000 kr./år.

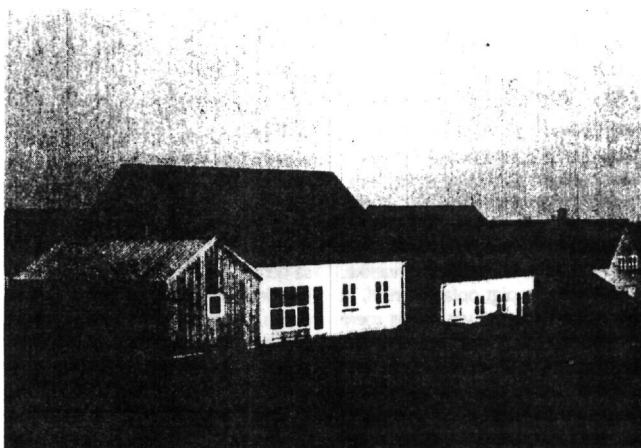
Spørgsmålet er om sådanne byggerier vil kunne øge befolkningen i landsbyerne **også** andre steder end i Vaarst. Hvis politikerne ønsker at fremme en sådan udvikling, er det vores oplevelse at der bør ændres på et par love og regler.

Andelsbolig-financieringsformen

Når man bygger parcelhuse og finansierer dem ved lån i kreditforeningen og i banken, yder staten et betydeligt bidrag til huslejen over rentefradraget. Det samme kan ikke lade sig gøre, hvis man som i en andelsboligforening ejer boligerne sammen. Så er det nemlig foreningen, der betaler renterne, og så kan de ikke trækkes fra på selvangivelsen hos den enkelte.

Til gengæld tilbydes andelsboligerne en **fordelagtig indeksfinansiering**, hvor kommunen og staten i sin tid deltes om at betale renteudgifterne. Beløbsmæssigt svarede dette til det tilskud, parcelhusejerne får over rentefradraget. Med almindelig inflation ville indeksslånet være tilbagebetalt over ca. 30 år, hvilket også svarer til lånene i et parcelhus.

Rent psykologisk har staten tilsyneladende langt sværere ved at acceptere en udgift (Rentestøtte til andelsboliger) end en manglende indtægt (Rentefradrag på selvangivelsen). Dette har således medført, at staten først indførte en optrappingsordning, hvor nye andelsboligprojekter skulle betale op til 25% af renteudgifterne selv, siden en ændring, hvor staten slet ikke bidrager med noget rentetilskud, hvorved lå-

Efter mange genvordigheder kunne Vaarst Vestervang-byggeriet sættes igang.

nenes afdragsperiode med almindelig inflation **forlænges** til ca. 50 år.

Denne ændring blev introduceret **mens vi var midt i** forberedelserne til Vaarst Vestervang, hvilket betød at vi kraftigt overvejede andre former end andelsboligformen. Vi overvejede at bygge boligerne i et kommanditselskab, men henlagde ideen, idet vi ikke ønskede at rode os ud i det rene skattetænkning. Vi overvejede også at opføre boligerne som parcelhuse. Dette ville være det billigste i det lange løb, og kunne vi have fået 30 **-årige** annuitetslån, ville vi have valgt denne løsning. Man kan imidlertid kun få 30 årige mixlån og så bliver ydelsen de første par år for stor til, at vi havde nogen mulighed for at få solgt alle 16 boliger.

Konklusionen for os blev: Det dyrt at være fattig. Vi var nødt til at vælge den samlede set dyreste løsning, fordi den er billig i starten.

Hvis politikerne ønsker at fremme byggerier som vores, bør andelsboligbyggerier kunne **opnå** den samme rentestøtte, som parcelhuse opnår ved fradrag på selvangivelsen. 50 år

er en ualmindelig lang periode at afdrage sit hus over.

Lokalplanprocedure

På et tidligt tidspunkt i projektet tog vi kontakt med Aalborg kommune for at høre deres holdning til placeringen af vores projekt. ifølge landsbyzone-loven skal nybyggeri ligge i umiddelbar tilknytning til byområder. Aalborg kommune indgår i en frikommuneordning, hvorfor det er dem, der skal vurdere om **det** er tilfældet eller ej.

Vores første forslag til placering vurderede kommune, at det ikke kunne opfylde dette krav. Sammen med kommunen udpegede vi tre placeringsmuligheder, hvor kravet efter kommunens opfattelse var opfyldt. **Det lykkedes os at** få køberet **ti** den ene af disse placeringsmuligheder.

Senere, da lokalplanen var i offentlighedsfase, **og hvor** vi ikke havde en jordisk chance for at skifte **placering**, indløb der to indsigelser, der satte hele projektet i stå. Den ene kom fra Nordjyllands amt, der sag-

Medlemsblad for Landsforeningen af Landsbysamfund • 1992 • nr.2

Vi holdt et møde med amtets teknikere, hvor det viste sig at det i virkeligheden handlede om det forhold, som Aalborg kommune skulle vurdere, nemlig om vi var tæt nok på **byområde**.

Det mente kommunen jo, men det mente amtets teknikere altså ikke. Efter et par nervepirrende uger gik amtets politikere (heldigvis for os) ind og trak indsigelsen tilbage, idet de henviste ti i, at de gerne så et grønt „Brundtland-projekt“ som vores realiseret

Langt besværligere viste landbrugsministeriets indsigelse sig at være. Den skyldtes, at en nabolandmand til byggeriet, som selv ønskede at købe jorden, havde henvendt sig til den lokale jordbrugskommission, som består af en landmand, en husmand og en embedsmand. Lokale landbrugsinteresser har imidlertid ikke opsættende virkning for vedtagelsen af en lokalplan med mindre der er så vægtige argumenter, at kommunen vælger ikke at vedtage lokalplanen endeligt. Derfor havde den lokale jordbrugskommission henvendt sig til jordbrugsdirektoratet i København og bedt dem indsende en indsigelse, hvor de påberåbte sig, at der stod statslige interesser på spil.

i andelsboligforeningen har vi den holdning, at lokale konflikter bør løses lokalt. Derfor henvendte vi os til naboen.

Han ville imidlertid ikke snakke med os om den sag. Så henvendte vi os ti den lokale jordbrugskommission. De sagde, at vi byggede for tæt på en gård (der er 250 meter til gården, og over 100 meter til de pågældende jorder) og at vi ikke var tæt nok på byområde (det er der åbenbart mange offentlige myndigheder, der skal vurdere).

Vi havde et møde med jordbrugskommissionen, hvor vi fremlagde

dokumentation i form af billeder og lokalplaner, der viste at man andre steder byggede tilsvarende lige så tæt på gårde og med en ringere bytilknytning end vores, uden at der stod statslige interesser på spil. Jordbrugskommissionen forholdt sig ikke til disse faktiske forhold, men fastholdt uargumenteret deres indstilling til jordbrugsdirektoratet.

Det blev mere indviklet af, at jordbrugsdirektoratet ikke havde fundet sine egne ben i forhold til en ny landbrugslov, der var trådt i kraft et halvt år tidligere. Desuden var vi i en

Lavteknologiske rensningsanlæg fortsat fra side 11.

for stof, mens rensningen for kvælstof og fosfor er mindre imponerende. Her er kravene heller ikke så skrappe, så derfor er resultaterne tilfredsstillende.

Hvis det kommer til at knibe med fosforrensninger, hvilket kan blive aktuelt efter nogle år, er det muligt at lave en **æorfældning** inden rodzoner, simultant eller efter rodzonen. Ud over det traditionelle **rodzoneanlæg** har vi lavet et anlæg med pilekulturer i et tæt samarbejde med skovteknisk institut, energi- og miljøstyrelsen.

Dette anlæg er udført ved den kendte forlystelsespark og dyrehave, Jyllands Mini Zoo, hvor der med 300.000 årlige gæster er en ret stor sommerbelastning, mens belastningen om vinteren er ret beskeden. Pilerensningen afprøves flere steder i landet og i Videbæk Kommune har flere ejendomme plantet pilekulturer, hvortil der ledes spildevand.

tidsmæssig knibe, idet vores byggeri skulle igang inden en bestemt dato, hvis **vi ville beholde vores tilsagn** om andelsboligkvote.

Det lykkedes **jordbrugskommissionen** at trække sagen i langdrag i et halvt år, hvorved det næsten lykkedes dem at spænde tidsmæssigt ben for os. Kun takket være en behjertet sjæl i miljøministeriet, der til sidst skar en **sagsbehandlingstid** ned fra en måned til en **dag**, lykkedes det at få indsigelsen trukket tilbage i sidste sekund, og vi kunne starte byggeriet.

Vi forventer meget af de nye pilekultur/renseanlæg til specielle opgaver.

Det sidste anlæg, vi er gået i gang med, er et nyt, mindre anlæg til 300 p.e. Vi forventer os meget af denne anlægstype, **der** også kan være velegnet i landsbyer.

Der vil altid kunne diskuteres om anlægs- og driftspriser, men en sammenligning kan opstilles.

Det kan ske efter erfaringer og oplysninger fra leverandører.

Red.: Videbæk Kommune blev i 1991 tildelt æren som **Årets Miljøkommune** p.g.r. af sine initiativer med spildevandsrensning og flere miljøtiltag, der har forskønnet egne af kommunen.

Tilbud på anlæg til 300 p.e. (kr:)

Anlægstype	Anlæg (300 p.e.)	1 p.e.	Drift (p.e.)	1 p.e.
Lavteknologisk rodzoneanlæg	150.000	500	24.000	80
Mekanisk/biologisk filterlagune	900.000	3.000	54.000	180
Højteknologisk Mek./biologisk/kemisk	1.200.000	4.000	60.000	200

**BESTYRELSEN
i L.A.L. 1991-1992**

FORMAND:

Jan Michel
Fjaltring
7620 Lemvig
97 88 71 18

NÆSTFORMAND:

Christen Keld Hansen
Landsmosevej 17,
Pjedsted
7000 Fredericia
75 95 45 35

KASSERER:

Finn Ottesen
Lynggårdsbakken 6
4400 Kalundborg
53 5012 90

SEKRETÆR:

Barbara Diklev
Nørved 4, Nysum
9610 Nørager
98 56 93 93

BESTYRELSES-

MEDLEMMER:
Erling Nielsen
V. Thorupvej 17
9330 Dronninglund
98 85 70 38

Finn Kaasgaard
Tytvadvej 8, Skirup
6900 Skjern
97 36 20 55

Preben Rosenlund Mikkelsen

C.I. **Fønsvej 4**
5580 Nr. Åby
64 42 36 05

1. SUPPLEANT:

Gitte Cormsen
Tøstrupvej 2 F
8581 Nimtofte
86 39 82 47

2. SUPPLEANT:

Bodil Gravsholt
Østerled 7
6731 Tjæreborg
75 17 53 08

Kontingent

Enkeltmedlemmer: 165 kr.

Foreninger: 475 kr.

Kollektivt medlemsskab for
sammenslutning af foreninger:
475kr. plus abonnement enkeltvis på
medlemsbladet **LANDSBYNYT**, hvis
man ønsker det tilsendt.

Abonnement plus forsendelse koster
100 krom **året**.

Firmaer: 475 kr.

Henvendelse om medlemskab og
abonnement til kassereren:

Finn Ottesen.

Landsforeningen af
Landsbysamfund
Lynggårdsbakken 6

DK-4400 Kalundborg
Gironummer: 5 32 43 43

INDLÆG
TIL LANDSBYNYT
MODTAGES **GERNE**

Konference i Susålandet:
**Fællesskab, fornyelse, firmaer og folk
i landområderne**

Konference i Broby gi. Skole, Suserupvej 55, Sorø
28/3 kl. 8.30-16.30.

Pris: 95 kr. med mad og kaffe.

Thorkil Juul

Afdelingschef i
indenrigsministeriet

Anton Fiandbo Petersen

Dyrlæge, vinder af landbrugets

Kulturfonds prisopgave

Poul Bjerre

Arkitekt, forfatter

Rabia Specht og Jens Riss Jørgensen

Arkitekter ved Bornholms Amt

Jan Michel

Seminarietadjunkt,
formand for L.A.L.

Om regeringens tværministerielle ud-
valg vedrørende en bæredygtig udvikling
i landdistrikterne.

Bevar os vel - en drøm og en
virkelighed

individualisme contra fællesskab.

Nye bud på genbrug af tomme bygninger

„Fornyelsen kommer fra landsbyerne -
udviklingen skal vendes!"

Arrangør: Susålandets initiativråd

Nærmere oplysninger: Næstved -Egnens Erhvervskontor - blf. 63 73 66 99

**OPLÆG FRA LIBERALT
OPLYSNINGSFORBUND - LOF**

Notat om

Folkeoplysningen og en bæredygtig udvikling i landdistrikterne

i LOF ser vi mange muligheder for at bidrage til en bæredygtig udvikling i landdistrikterne (jvf. kommissionens formål). Folkeoplysningen/aftenskolerne spiller en ikke ubetydelig rolle landdistrikternes kultur- og fritidsliv, og med den nye folkeoplysningslovs friere rammer for virksomheden kan denne betydning øges væsentligt, forudsat at såvel brugerne som kommunalbestyrelserne er opmærksom på det:

Aftenskolerne er åben for enhver henvendelse m.h.p. rekvireret undervisning. Det kan være iværksætter-, VUS- eller andre erhvervsmæssige kurser. Undervisningen kan tilpasses de lokale behov. Den foregår i lokalområdet og benytter sig ofte af de samme lærerkræfter, som man finder "i byen". Det er altså ikke nødvendigt at søge til bycentrenes relativt dyre uddannelsesinstitutioner for at blive uddannet - med mindre man skal have et kompetencegivende eksamensbevis! Aftenskolerne kan nemlig ikke tilbyde kompetencegivende undervisning.

Aftenskolerne kan bistå f. eks. landboturismen med at arrangere udflugter og kulturene arrangementer for gårdturisterne.

Aftenskolerne kan være et led i den omstillingsproces, der er igang inden for den offentlige sektor: Skrankerne mellem forvaltningerne indbyrdes er under nedbrydning, ligesom "skranken" mellem det offentlige og det private og frivillige arbejde vakler. Kun der er i stigende grad opmærksom på at involvere både brugerne(klienterne) og den frivillige indsats i løsningen af kommunale opgaver, ikke mindst på det sociale område. Ideen er at bruge lokalsamfundets egne ressourcer - og dermed flytte en del af omsorgsarbejdet væk fra institutionerne med de generelle regler og tilbage til lokalsamfundet med de mere individuelle løsninger.

Mange aftenskoler er allerede involveret i socialt arbejde: Selvhjælpsgruppearbejde, i studiekredsvirksomhed og andre aktiviteter for ældre medborgere, og i "væresteder"/forsamlings-/aktivitetshuse m.v. i lokalsamfund, der hungre efter "levende fællesskaber". Aftenskolerne deltager også mange steder i projekter omkring "Skolen som lokalt kulturcenter".

Barrieren mod at udbygge dette arbejde ligger i, at kommunerne ikke alle steder er opmærksomme på at bruge aftenskolerne, men også i en vis træghed inden for aftenskolerne m.h.t. at omstille sin virksomhed fra det traditionelt folkeoplysende til en mere socialpædagogisk indsats. Endelig ligger der en barriere i, at arbejdsløse er forhindret i at gå ind i et organiseret, frivilligt arbejde.

Både uddannelsesmæssigt, kulturelt og socialt ligger der altså mange ressourcer i folkeoplysningen. Forudsætningen for, at disse ressourcer bliver aktiveret er imidlertid, at lokalsamfundet, herunder ikke mindst kommunalbestyrelserne, er opmærksom på mulighederne.

Da folkeoplysningsloven trådte i kraft 1. januar 1991 benyttede en del kommuner

lejligheden til skære i bevillingerne til området. Det er imidlertid vores opfattelse, at man kan løse en række lokalsamfundsopgaver både bedre og billigere ved at sikre folkeoplysningen rimelige arbejdsvilkår.

i flg. folkeoplysningsloven skal de nyetablerede Folkeoplysningsudvalg uo me en "integreret kultur- og fritidspolitik" i kommunerne. Disse udvalg kan få en central placering i arbejdet for at sikre en bæredygtig udvikling i landdistrikterne).

/esp, nov. 91

**HENVENDELSE FRA LANDSFORENINGEN
FOR LANDBOTURISME**

Udvalget vedrørende en bæredygtig
udvikling i landdistrikterne

Indenrigsministeriet
2. økonomiske kontor
Christiansborg Slotsplads 1
1218 Kbh. K

**Landsforeningen for
Landboturisme**

Låsbyvej 20
8660 Skanderborg
Tlf. 86 52 41 50
Telefax 86 52 13 50

Att. Thorkil Juul (formand)

Oen 9. marts 1992

Jeg vil indledningsvis viderebringe Landsforeningen for landboturismes giede over det initiativ, der har ført til nedsættelse af udvalget.

De fleste af landsforeningens medlemmer fardes til daglig på landet, og vi mi erkende, at aktivitetsniveauet mange steder er faldende. Her kan navnes forhold som lukning af skoler og lokale forretninger, faldende tilbud af sportsfaciliteter, generel faldende offentlig servicering samt mange ejendomme der står tomme (60 mill. m2 på landsplan) m.m.

Vi må således erkende, at der er behov for nye ideer og tiltag, der kan vare med til at genskabe det liv, der førhen udspandt sig i lokalsamfundene.

Derfor hilser vi udvalgets arbejde velkomment, og mener at netop landboturisme kan vare et af de tiltag, der kan fremme vaksten i lokalsamfundet, selvom der er tale om et sæsonpræget erhverv p.t. Der arbejdes dog på, bl.a. sammen med Danmarks Turistråd at opbygge nye sæsoner, temaferie m.m.

Som formand for Landsforeningen for Landboturisme skal jeg derfor henlede udvalgets opmærksomhed på en række forhold, der er med til at bremse landboturismens udvikling i landdistrikterne, og som derfor bør andres for at skabe mulighed for en øget vakst.

Der er således behov for:

at der findes ensartede og forenklede regler omkring skat-/ og momsopgørelsen i forbindelse med landboturisme

at der findes mulighed for, og ensartede regler vedr. skiltning med landboturisme

at der indføres en mindstegransø i forbindelse med indførelse af brugerbetaling for levnedsmiddelkontrol

at der i forbindelse med at gasterne har adgang til vartsfamiliens stuehus sker en reduktion i den beregnede lejevardi for vartsfamilien.

Der er således en række forhold, der medfører, at potentielle kommende landboturismeværter ikke tør starte op i de tomme landbrugsbygninger og stuehuse, der ligger rundt omkring.

Vedr. opgørelse af skat og momsregnskab

Den skat og momsmæssige side af landboturisme behandles uens fra kommune til kommune. Hvilket bl.a. også skyldes de meget store forskelle der er imellem de enkelte varter.

Landsforeningen for Landboturisme skal først og fremmest opfordre til at momsen på nattesøvn fjernes, som der er gældende for store dele af EF.

Sekundært opfordre til, at der kommer ensartede regler på området, således at det er muligt at planlægge sine investeringer uden frygt for, at der sker praksisændring fra år til år.

I dag skal mange varter selv argumentere for hvilke procentsatser, der skal benyttes omkring momsregningen. Således kan nogle varter kun få godkendt et momsnedslag på 40 pct. af salgsmomsen, hvor et mere ønskeligt niveau vil være en generel regel om 60 pct. nedslag (se nedenfor).

Der er behov for, at der indføres regler for momsopgørelsen, således at driftsinvesteringer i landboturisme kan opgøres i momsregnskabet efter samme principper som investeringer i traditionel landbrugsproduktion. Samtidig skal der være en enkel og let administrerbar regel for beregning af moms på omsætningen i forbindelse med gasterne.

Der findes i øjeblikket to forskellige ordninger pi onridet:

1. Værtsfamilien kan vælge at opgøre investeringer son en driftsudgift, hvorved den kan indgå i momsregnskabet, hvilket dog samtidig medfører, at der skal føres momsregnskab over indtægter og udgifter vedr. gxsteomsætningen. Dette er meget vanskeligt at opgøre, idet det er de samme produkter, der bruges i værtsfamiliens private husholdning og i gæsteomsætningen. En adskillelse er derfor ofte forbundet med en lang række praktiske problemer.

2. Værtsfamilien kan vælge at benytte en 50 pct.-regel vedrørende moms. Reglen gir ud pi at udgiende afgift beregnes pi baggrund af halvdelen af gæsteomsætningen incl. afgift eller gebyrer til turistbureau m.v. Nir den-ne ordning benyttes kan der ikke fratrækkes moms af indkøb, investeringer m.m. vedr. gæsteomsætningen.

Denne 50 pct.-regel er dog i enkelte kommuner vurderet til at være for fordelagtig for værtsfamilien og er ændret til en 40 pct.-regel, der for-ringer værtsfamilien situation.

der er således behov for en ensartet behandling af momsproblematikken.

Den samme problematik gør sig gældende for skatte-forholdene. Det er forbundet med stor usikkerhed at adskille udgifter til privatforbrug og erhvervsforbrug, nir landboturisme udbydes, (hvor skal et indkøbt kg. sukker bogføres).

Der er siledes behov for en let administrerbar ordning omkring opgørelse af skatteregnskabet, i stil med den foresliede 50 pct. ordning for momsomridet. D.v.s. at det skattemæssige overskud af landboturismen er 50 pct. af indtæg-terne.

Skiltning

Der er behov for ensartede regler vedr. skiltning, ligesom Landsforeningen skal opfordre til, at der mi skiltes, idet mange girde ligger placeret væk fra de trafikerede veje, og det derfor kan være svært for turister at finde girde-ne.

Der bør siledes ibnes mulighed for, at alle landboturismeværter som minimum kan anvende færdselsskilt M 42 med en undertekst der hedder "bondegird".

Brugerbetaling ved levnedsmiddelkontrol

Det ved lov nr. 220 af 10 april 1991 indførte brugerbetalingsprincip om, at virksomheder, der tilbereder eller forarbejder levnedsmidler, skal betale et godkendelsesgebyr, samt en årlig kontrolafgift, rammer en lang række af forningens medlemmer.

Landboturisme er et meget heterogent turismeprodukt både hvad angår antallet af senge, tilbuddet af aktiviteter på de enkelte landbrugsbedrifter, og mulighederne for bespisning.

Der er således landbrugsbedrifter, der ikke tilbyder forplejning, andre steder er der mulighed for, at gæsten selv tilbereder sin mad, da der er adgang til køkken, og endelig de landbrugsbedrifter der bliver berørt af loven, hvor der tilbydes "bed and breakfast" eller 1/2 pension.

Den i loven vedtagne brugerbetaling (godkendelsesgebyr og årlig kontrolgebyr) vil for en række landboturismeværter ikke stå i forhold til den forholdsvis beskedne omsætning, de har. Ligesom det bør påpeges, at der som oftest er tale om en kort sæson på 3-4 måneder, hvor disse aktiviteter udøves. Andre udbydere af bespisning har normalt en sæson på 12 mdr. (hoteller, cafeterier, kroer m.v.).

Der er således behov for, at der i loven tages et større hensyn til landboturismens specielle forhold. Da der ellers kan være frygt for, at landboturismeværterne vælger at stoppe disse aktiviteter, og vælger kun at tilbyde en seng at sove i. Dette vil dog mindske interessen for ferieformen hos turisterne, og en ikke uvæsentlig omsætning på landsplan vil forsvinde.

Beregning af lejeværdi

Mange værtsfamiliers indgang til at tilbyde "bondegårdsferie" og "Ferie på landet" er de store stuehuse, der findes på landet.

Værtsfamilien vil på et tidspunkt ikke kunne udnytte hele beboelsen, og derved vælger nogle at udleje værelser til turister. En aktivitet der så ofte udbygges med at andre bygninger indrettes til værelser eller lejligheder.

Da gæsterne på denne måde bor i stuehusene, og derved som oftest benytter de samme stuer og lokaler som værtsfamilien, de lever med i værtsfamiliens dagligdag, er lejeværdi beregningen ikke længere udtryk for den reelle værdi som værtsfamilien har af beboelsen.

Derfor er der behov for, at der i sidanne tilfælde kan ske reduktion i den beregnede lejeværdi. Det kan f.eks. være en reduktion i den stuehusværdi, der ligger til grund for lejeværdiberegningen, eller i selve den procentsats, der er gældende for lejeværdi beregningen.

Landsforeningen for Landboturisme blev dannet i 1988, med det formål at udbrede kendskabet til de to ferieformer "Bondegårdsferie" og "Ferie på Landet". Dette skulle hovedsageligt sikres ved årligt at udsende et katalog over de bondegårde, der tilbyder ferieformerne.

Landsforeningen har oplevet en stor vækst siden sin etablering, således er der i dag 170 annoncører i landskataloget, med ca. 2100 senge. Landsforeningens medlemmer havde i 1991 ca. 80.000 overnatninger.

Ferieformen tiltaler et stadigt større publikum, idet en bondegård kan tilbyde mange forskellige aktiviteter, hvor turisten selv indgår som en aktiv del af oplevelsen.

Landboturisme spåes da også et meget stort udviklingspotentiale i de kommende år.

Det er Landsforeningen for Landboturismes håb, at de her påpegede forhold kan indgå værdifuldt i de overvejelser som udvalget vil fremkomme med.

Hvis der ellers er forhold, som udvalget ønsker at få uddybet eller mere generelt at høre landsforeningens holdning til, er udvalget velkommen til at kontakte undertegnede, der er landsforeningens formand.

tel. 74613622

Med venlig hilsen

Landsforeningen for landboturisme

Gerda Loff

Bilag 2.6

HENVENDELSE FRA 0 - FORENINGEN

Tværpolitisk interesseorganisation for danske smøer

Sekretariatet
Emmasvej 9
2820 Gentofte

Tlf. 31 681978

Fax 31 681029

Indenrigsministeriet
økonomisk afd.
Christiansborg slotsplads 1
1218 København K

6. september 1992

Til: Udvalget vedrørende en bæredygtig udvikling
af landdistrikterne

Vedlagt fremsendes til Udvalgets orientering kopi af skrivelse af d.d. til Landbrugsministeriet, idet O-foreningen samtidig skal udbede sig Udvalgets bemærkninger.

Hvidbogsudkast indeholdende beskrivelse af medlemsøerne og med kort over øernes beliggenhed vedlægges. Endvidere vedlægges foreningens vedtægter.

Det er kendetegnende for foreningens medlemsoer, at de er "netto-bidragydere" til det øvrige samfund. Alle de opgaver, som typisk i det øvrige samfund varetages af kommune, amt eller stat, løses på medlemsoerne af @ejerne/øboerne selv. Det gælder f.eks. havneanlæg og -vedligeholdelse, transport til fastlandet, el-forsyning, vejanlæg og -vedligeholdelse, vandforsyning, kloakering. Alle disse opgaver løses af medlemsoerne selv uden nogen form for tilskud. Den eneste kontakt til fastlandet er betaling af ejendomsskatter.

Foreningen finder det rimeligt - som et minimum - at der åbnes mulighed for, at dokumenterede udgifter til disse "offentlige

.../2

indenrigsministeriet

arbejder" kan modregnes i ejendomsskatterne. **På den måde kan** det offentliges manglende vilje til at løse disse opgaver på medlemsøerne kompenseres.

Foreningen hører gerne Udvalgets bemærkninger hertil.

Med venlig hilsen

Ø-foreningen

John B. Kjær

Bilag.

Bilag 2.7

HENVENDELSE FRA FORENINGEN BOFÆLLESSKABER FOR ÆLDRE

Foreningen
BOFÆLLESSKABER FOR ÆLDRE
Søndre Fasanvej 62
2000 Frederiksberg
Telf. 36 44 14 85

29. januar 1992

Det tværministerielle udvalg vedrørende en bæredygtig udvikling
i landdistrikterne,
indenrigsministeriets 2. økonomiske kontor
Christiansborg Slotsplads 1,
1218 København K.

For Foreningen BOFÆLLESSKABER FOR ÆLDRE skal vi herved foreslå udvalget at overveje mulighederne for oprettelse af bofællesskaber for ældre på landet og i landsbyerne.

Sådanne bofællesskaber for ældre vil have interesse for ældre og kommende ældre både i by og på land, men de praktiske muligheder for at oprette disse bofællesskaber er efter vor mening større i landdistrikterne end i byerne. Og dette gælder navnlig, hvis der ønskes aktiviteter ud over dette "at bo".

Vi tænker her ikke mindst på tomme bygninger som nedlagte skoler, plejehjem, andelsmejerier, brugsforeninger og købmandsforretninger hvortil kommer bygninger fra nedlagte og sammenlagte landejendomme.

Mange af disse bygninger ligger i dag og forfalder, men ville kunne bevares og indgå i en landskabsbevaring ved at blive omdannede til bofællesskaber for ældre.

Med den højere levealder, bedre helbredstilstand og lavere pensionsalder er der i Danmark opstået en helt ny befolkningsgruppe: Den tredje alder, nemlig den aldersgruppe, der er ophørt med erhvervs-mæssigt arbejde i en alder af 60 - 70 - og som stadig har 10 - 20 eller flere gode år tilbage, hvor de stadig kan - og ofte gerne vil yde en indsats. Men det kan være svært at få lov.

i denne gruppe mennesker ligger der en reserve, som samfundet ikke har råd til at lade gå til spilde.

Mange mennesker, der "går på pension", hvad enten det er en arbejds-

pension eller en social pension, mister identitet og sociale kontakter og kommer derved til at sidde ensomme og isolerede, længst muligt i eget hjem. Derved bliver de tit omsorgskrævende, længe før det burde være nødvendigt.

Denne udvikling ønsker vi indenfor Foreningen BOFÆLLESSKABER FOR ÆLDRE at modvirke gennem etablering af bofællesskaber for ældre. Derved opnår de pågældende et netværk, så ingen kan ligge syg og hjælpeløs ret længe før det bliver opdaget, samt sociale kontakter, ligesom beboerne holder hinanden i vigør, både fysisk og psykisk, og derved udsætter de - måske for stedse - det tidspunkt, hvor de bliver omsorgskrævende.

Blandt fordelene for de ældre ved at etablere bofællesskaberne på landet vil vi nævne følgende - i tilfældig rækkefølge:

Ejendomspriserne er lavere end i byerne - og der er flere ejendomme, der egner sig til ombygning til bofællesskaber.

Der er ofte udbygninger af forskellig art, der kan bruges til værkstede i produktion, hobby m. v.

Der er mulighed for selvforsyning i det omfang, det enkelte bofællesskab ønsker det.

Der vil ofte være bedre muligheder for kontakt med familie og venner - allerede på grund af de bedre pladsforhold. Men her ud over vil beliggenheden på landet ofte være en særlig attraktion. Ligeså belastende, det kan være for børn at besøge bedsteforældre og andre ældre familiemedlemmer i en lejlighed i byen, ligeså attraktivt vil det være at besøge dem på landet, hvor der er flere - også aktive - ældre, er mulighed for ture i omegnen, og hvor der kan være høns, får og måske endog en lille pony.

Dette vil også være af betydning for forståelsen mellem land og by.

Der kan sikkert nævnes flere fordele.

Men også for landdistrikterne vil bofællesskaber for ældre være en gevinst - idet vi ser bort fra fordelingen af sociale udgifter mellem den tidligere og den senere opholdskommune. Disse problemer må løses ved en form for mellemkommunal refusion - hvorved det bør bemærkes, at beboerne i et bofællesskab vil have langt mindre behov for støtte end ældre, der sidder ensomme og isolerede, længst muligt i eget hjem.

Som fordele for landdistrikterne kan nævnes - ligeledes i tilfældig

rækkefølge:

Befolkningstallet vil stige - og derved grundlaget for både offentlige og private servicetilbud. Desuden vil en del af beboerne være pensionister med evne til at betale skat.

Ejendommene bevares fra forfald, og deres omgivelser - og dermed det landskabelige indtryk - bevares.

Bofællesskaberne medbringer også aktivitet - det er jo ikke gamle, men blot ældre mennesker - og hvis de har dynamik til at flytte på landet, har de sikkert også dynamik til mere.

Blandt dogmerne om ældres boligønsker er blandt andet, at de absolut skal bo nær diverse forskellige butikker og servicetilbud, og derfor bør bo centralt i byerne. Det er sikkert rigtigt for enkeltboende ældre. Men i dag vil et sådant bofællesskab på landet uden tvivl have en eller flere fælles biler - og i øvrigt kender man fra aldersintegrerede bofællesskaber oprettelse af en fælles brugs, hvortil bofællesskabet kan foretage storkøb af dagligvarer til eget brug.

Men hvorfor indskrænke sig til eget brug? Hvorfor ikke overtage den nedlagte brugsforening eller købmandsforretning? Den behøver måske ikke at have åbent hele dagen - beboerne skal nok hurtigt lære åbnings-tiderne - som måske også burde ligge sent af hensyn til pendlerne.

Mulighederne er mange. Foruden en gammel købmand er der måske også tidligere cykel- og bilmekanikere, en frisør og andre professioner repræsenterede i bofællesskabet. Uden ønske om en åbningstid fra 7-17 - men dog med ønske om en begrænset professionel aktivitet. Bofællesskabet kan også danne grundlag for anden erhvervsmæssig aktivitet, afhængig af bofællernes ønsker og uddannelse.

Med de indskrænkninger og rationaliseringer, der sker i erhvervslivet i dag, er der også mange fuldt kvalificerede endnu-ikke-ældre, der ikke kan vente at få et nyt job. Mange af dem har også fået en fratrædelsesgodtgørelse eller anden kompensation. For dem kan det være aktuelt at slutte sig sammen i en bofællesskabsgruppe med kolleger, de kender og måske har arbejdet sammen med i en årrække, og på det grundlag starte sammen som iværksættere.

Men det behøver ikke at være erhvervsrettet alt sammen.

Måske er der i bofællesskabet en pensioneret lærer, der kan virke som vikar og måske være med til at holde liv i en friskole. Eller en pensioneret præst, der både kan vikariere for og supplere den faste, kirkelige betjening. Det gør heller ikke noget med en ældre læge eller sygeplejerske i en snæver situation.

Og hvad med 4 ældre musikere, der danner en kvartet, der kan spille op til folkedans og ved andre lejligheder? Og måske indføre lokalsamfundets unge i aktiv musikudfoldelse?

Mulighederne er ubegrænsede.

Men hvordan kan vi få begyndt?

For den ældre, der ophæver sit hidtidige hjem og flytter i bofællesskab, er det den sidste frivillige flytning. Det er en stor beslutning, hvor man gerne vil se nogle erfaringer først.

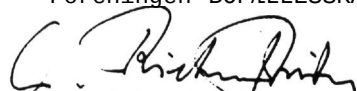
Og med de indskrænkninger, der findes i landbrugslovgivningen, **kan** det blive meget svært i landzone.

På Fyn har vi et praktisk eksempel med en ejer af en lille rest-landejendom, der vil indskyde sin friværdi i ejendommen i et bofællesskab for ældre. Men ejendommen ligger i landzone, og både Miljøankenævnet og Jordbrugskommissionen for Fyns Amt har sagt nej - til trods for, at ejendommen ligger op ad et sommerhusområde og tæt på bygrænsen.

Også derfor kan det være svært at få begyndt - og der er endnu ingen der har reageret på vort spørgsmål om hvem, der tegner sig for den første million.

Med venlig hilsen

Foreningen BOFÆLLESSKABER FOR ÆLDRE

A. Richard Møller

**HENVENDELSE FRA
FORENINGEN "FYN - TOUR"**

FYN·TOUR

Det Gule Pakhus, Havnepladsen
DK - 5700 Svendborg
Tlf. 62 22 25 33 – Int. +45 62 22 25 33
Telefax 62 20 13 33

I 842

Svendborg, d..14.10.92.

Vedr. Lovgivningsmæssig lempelse hvad angår udlejning af nedlagte landbrugsejendomme til turistformål

Mange tak for behagelig telefonsamtale forleden.

Med udgangspunkt i det fynske netværksprojekt "Fynsk idyl på landet" (se bilag) vil Fyntour som netværksprojektets sekretær gerne henlede udvalget for "Bæredygtig udvikling af landsbysamfundet"'s opmærksomhed på nogle af de lovgivningsmæssige begrænsninger, som vores projekt støder på.

For det første vil vi gerne anmode om, at byfomyelsesmidler også kan tildeles istandsættelse af de helårsboliger og fritidshuse, der bliver benyttet til udlejning til turister. Alternativet er jo, at mange landbrugsejendomme bliver revet ned og en vigtig del af vores kulturarv forsvinder, idet det er svært at skaffe faste lejere i regionale yderområder. i Fyns Amt er det netop i disse, kystnære områder, som turisterne gerne vil bo - og i stigende grad også hele året rundt.

Da man i projektet i høj grad er interesseret i at "skabe liv på landet" hele året, anmoder vi samtidig om, at udlejningen af nedlagte landbrugsejendomme er muligt hele året rundt

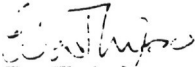
Når dette er sagt, så skal der afslutningsvis gøres opmærksom på, at en af de vigtigste planlægningsmæssige begrænsninger for projektet er ophævet, iflg. Fyns Amts 2 redegørelser (se bilag).

Vi håber, at det tværministerielle udvalg har mulighed for at tage sagen op i sin helhed, idet vi er af den formodning, at en mere lempelig lovgivning på området vil få stor betydning ikke blot for turismen, men især for det danske kulturlandskab og de små landsbysamfund. Desuden er der iflg. Byggeriets Arbejdsgivere en stor beskæftigelsesmæssig effekt på dette område (se bilag).

Vi glæder os til at høre udvalgets behandling af sagen og er i øvrigt altid rede til at komme med yderligere oplysninger, hvis nødvendigt.

Med venlig hilsen

Fyntour

Eva Thybo

Projektleder

Bilag:

- Beskrivelse af det samlede netværkssamarbejde, der overvejes
(Netværksstøtte bevilget til Fase 1 d.14.9.92)
- Fyns Amts redegørelse og behandling af sag om praksis for landzoneadministration
vedr. helårsbeboelse
- Fyns Amts redegørelse og behandling af sag om praksis for zonetovsadministration
vedr. lejligheder og værelser til ferieformål
- Artikel af 17.8.92. om BYGs syn på byfornyelsesmidler

c.e. Turismens Fællesråd, att. Ane Melchior og Jørgen Hansen

**HENVENDELSE FRA LØGSTØR KOMMUNE
ANG. LUKKELOV**

LØGSTØR KOMMUNE

Indenrigsministeriet
Christiansborg Slotsplads 1
1218 København K

ØKONOMIUDVALGET

Den 7. januar 1992.

J. nr. 73-2-4.

cj/

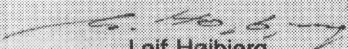
Tilsynsrådet for Nordjyllands amt har i brev af 28. oktober 1991 meddelt, at det er rådets opfattelse, at der ikke har været den fornødne lovhjemmel til at foretage en udvidelse af områdeafgrænsningen i henhold til loven om butikstid til også at omfatte Salling-området, og Tilsynsrådet finder det kritisabelt, at Løgstør kommune derved har truffet en ulovlig beslutning.

Kopi af tilsynsrådets brev af 28. oktober 1991 vedlægges.

Udvalget er ikke enig i Tilsynsrådets opfattelse, og forinden videre foretages har udvalget ønsket oplyst, hvorvidt det tværministerielle udvalg, der arbejder med ideer og forslag til de små lokalsamfunds beståen, er så langt fremme i sit arbejde, at der kan forventes taget snarlige initiativer til, at de begrænsninger butikstidslovgivningen lægger for de små lokalsamfund, søges bragt til ophør.

Som baggrund for udvalgets forespørgsel skal ikke alene ses uenighed med Tilsynsrådet i fortolkningen af butikstidsloven, men også det faktum, at såfremt den sidste dagligvareforretning i Salling-området må lukkes, vil det være overvejende sandsynligt, at der ikke igen bliver tale om en dagligvareforretning i området til skade for såvel de mange turister i området, som de få fastboende.

P. u. v.

Leif Højbjerg

/ Jakob Theil Nielsen

AFSNiT 3

TABELAFSNiT

Bilag 3.1

**Kommunaløkonomisk konsekvens af
en forhøjelse af tilskud til kommuner
med særligt svagt beskatningsgrundlag.
Forhøjelse af grænse fra 85 pct. til 87 pct.
af landsgennemsnit.
Beløb i 1.000 kr.**

INDENRIGSMINISTERIET

Kommunalekonomisk konsekvensberegning

København og Frederiksberg

Kommunekode og -navn	Samlet udligning og tilskud basis- kørsel	Samlet udligning og tilskud ændrings- kørsel	Samlet virkning (+ = gevinst, - = tab) (2)-(1) (3)	Ændring i beskat- nings- niveau (- = gevinst, + = tab) (4)
	(1)	(2)	(3)	(4)
101 København	2.022.060	2.008.512	-13.548	0,03
147 Frederiksberg	85.140	82.596	-2.544	0,03
I alt (2 enheder)	2.107.200	2.091.108	-16.092	0,03

0,85-grænsen for kommuner med svagt beskatningsgrundlag ændres med 0,02

Basiskørsel er foreløbig udmelding for 1993.

Kommunalekonomisk konsekvensberegning

Københavns amt

Kommunekode og -navn	Samlet udligning og tilskud basis- kørsel	Samlet udligning og tilskud ændrings- kørsel	Samlet virkning (+ = gevinst, - = tab) (2)-(1) (3)	Ændring i beskat- nings- niveau (- = gevinst, + = tab) (4)
	(1)	(2)	(3)	(4)
151 Ballerup	79.536	78.204	-1.332	0,03
153 Brøndby	121.224	120.240	-984	0,03
155 Dragør	-33.588	-33.936	-348	0,02
157 Gentofte	-350.832	-352.836	-2.004	0,02
159 Gladsaxe	133.692	131.916	-1.776	0,03
161 Glostrup	39.648	39.084	-564	0,03
163 Hørlev	79.512	78.732	-780	0,03
165 Albertslund	145.752	144.876	-876	0,03
167 Hvidovre	170.892	169.464	-1.428	0,03
169 Høje-Tåstrup	162.588	161.268	-1.320	0,03
171 Lødøje-Smørum	-3.876	-4.164	-288	0,03
173 Lyngby-Tårnbæk	-111.048	-112.524	-1.476	0,02
175 Rødovre	74.004	72.984	-1.020	0,03
181 Søllerød	-203.160	-204.096	-936	0,02
183 Ishøj	134.892	134.292	-600	0,03
185 Tårnby	25.344	24.168	-1.176	0,03
187 Vallensbæk	-26.532	-26.892	-360	0,03
189 Værløse	-47.616	-48.132	-516	0,02
I alt (18 enheder)	390.432	372.648	-17.784	0,03

0,85-grænsen for kommuner med svagt beskatningsgrundlag ændres med 0,02

Basiskørsel er foreløbig udmelding for 1993.

Kommunalekonomisk konsekvensberegning**Frederiksborg amt**

Kommunekode og -navn	Samlet udligning og tilskud basis- kørsel	Samlet udligning og tilskud ændrings- kørsel	Samlet virkning (+ = gevinst, - = tab) (2)-(1) (3)	Ændring i beskat- nings- niveau (- = gevinst, + = tab) (4)
	(1)	(2)	(3)	(4)
201 Allerød	-16.020	-16.688	-668	0,03
205 Birkerød	-76.728	-77.352	-624	0,02
207 Farum	480	-12	-492	0,02
208 Fredensborg-Humlebæk	27.036	26.484	-552	0,03
209 Frederikssund	50.798	50.304	-492	0,03
211 Frederiksværk	94.956	94.428	-528	0,04
213 Græsted-Gilleleje	73.668	73.152	-516	0,03
215 Helsingør	30.168	29.664	-504	0,03
217 Helsingør	192.636	190.980	-1.656	0,03
219 Hillerød	47.448	46.488	-960	0,03
221 Hundested	43.824	43.560	-264	0,04
223 Hørsholm	-93.540	-94.248	-708	0,02
225 Jægerspris	27.228	26.988	-240	0,03
227 Karlebo	65.316	64.764	-552	0,03
229 Skibby	37.068	36.888	-180	0,04
231 Skævinge	14.400	14.268	-132	0,03
233 Slangerup	23.316	23.088	-228	0,03
235 Stenløse	-2.580	-2.952	-372	0,03
237 Ølstykke	21.360	20.952	-408	0,03
I alt (19 enheder)	560.832	550.776	-10.056	0,03

0.85-grænsen for kommuner med svagt beskatningsgrundlag ændres med 0.02
Basiskørsel er foreløbig udmelding for 1993.

Kommunalekonomisk konsekvensberegning**Roskilde amt**

Kommunekode og -navn	Samlet udligning og tilskud basis- kørsel	Samlet udligning og tilskud ændrings- kørsel	Samlet virkning (+ = gevinst, - = tab) (2)-(1) (3)	Ændring i beskat- nings- niveau (- = gevinst, + = tab) (4)
	(1)	(2)	(3)	(4)
251 Bramsnæs	19.608	19.380	-228	0,03
253 Greve	78.800	75.456	-1.344	0,03
255 Gundsø	9.132	8.760	-372	0,03
257 Hvalsø	26.868	26.664	-204	0,03
259 Køge	169.800	168.744	-1.056	0,03
261 Lejre	9.168	8.916	-252	0,03
263 Ramsø	20.892	20.640	-252	0,03
265 Roskilde	116.172	114.744	-1.428	0,03
267 Skovbo	40.788	40.404	-384	0,03
269 Solrød	3.684	3.144	-540	0,03
271 Vallø	28.788	28.524	-264	0,03
I alt (11 enheder)	521.700	515.376	-6.324	0,03

0.85-grænsen for kommuner med svagt beskatningsgrundlag ændres med 0.02
Basiskørsel er foreløbig udmelding for 1993.

Kommunalekonomisk konsekvensberegning

Vestsjællands amt

Kommunekode og -navn	Samlet udligning og tilskud basis- kørsel (1)	Samlet udligning og tilskud ændrings- kørsel (2)	Samlet virkning (+ = gevinst, - = tab) (2)-(1) (3)	Ændring i beskat- nings- niveau (- = gevinst, + = tab) (4)
301 Bjergsted	37.908	38.712	804	-0,16
303 Dianalund	33.468	34.200	732	-0,16
305 Dragsholm	54.948	54.672	-276	0,03
307 Fuglebjerg	33.468	34.128	660	-0,16
309 Gørlev	24.276	24.144	-132	0,03
311 Hashøj	27.624	27.480	-144	0,03
313 Haslev	54.888	54.576	-312	0,03
315 Holbæk	110.196	109.440	-756	0,03
317 Hvidebæk	26.856	27.420	564	-0,15
319 Høng	35.604	35.436	-168	0,03
321 Jernløse	21.612	21.492	-120	0,03
323 Kalundborg	67.176	66.720	-456	0,03
325 Korsør	79.404	78.960	-444	0,03
327 Nykøbing-Rørvig	26.376	26.232	-144	0,03
329 Ringsted	102.000	101.316	-684	0,03
331 Skælskør	47.928	47.676	-252	0,03
333 Slagelse	128.808	128.016	-792	0,03
335 Sorø	48.996	48.648	-348	0,03
337 Stenlille	21.444	21.336	-108	0,03
339 Svinninge	26.136	26.004	-132	0,03
341 Tornved	42.648	42.768	120	-0,02
343 Trundholm	46.224	46.008	-216	0,03
345 Tølløse	33.552	33.348	-204	0,03
I alt (23 enheder)	1.131.540	1.128.732	-2.808	0,01

0,85-grænsen for kommuner med svagt beskatningsgrundlag ændres med 0,02

Basiskørsel er foreløbig udmelding for 1993.

Kommunalekonomisk konsekvensberegning

Storstrøms amt

Kommunekode og -navn	Samlet udligning og tilskud basis- kørsel (1)	Samlet udligning og tilskud ændrings- kørsel (2)	Samlet virkning (+ = - tab) (2)-(1) (3)	Ændring i beskat- nings- niveau (- = gevinst, + = tab) (4)
351 Fakse	50.844	50.592	-252	0,03
353 Fladså	31.718	31.572	-144	0,03
355 Holeby	22.392	22.848	456	-0,15
357 Holmegård	23.712	23.580	-132	0,03
359 Højreby	25.212	25.668	456	-0,16
361 Langebæk	26.244	26.268	24	-0,01
363 Maribo	58.700	57.744	1.044	-0,13
365 Møn	64.560	65.736	1.176	-0,16
367 Nakskov	75.900	75.564	-336	0,03
369 Nykøbing-Falster	105.758	105.204	-552	0,03
371 Nysted	34.560	35.160	600	-0,17
373 Næstved	157.524	158.456	-1.068	0,03
375 Nørre-Aleslev	53.376	54.396	1.020	-0,16
377 Præstø	32.556	32.520	-36	0,01
379 Ravnsborg	42.708	43.368	660	-0,17
381 Rudbjerg	19.704	20.100	396	-0,15
383 Rødby	34.644	35.388	744	-0,16
385 Rønnede	25.728	25.596	-132	0,03
387 Sakskøbing	47.448	48.420	972	-0,16
389 Stevns	46.452	46.224	-228	0,03
391 Stubbekøbing	39.372	40.092	720	-0,16
393 Suså	34.248	34.092	-156	0,03
395 Sydfalster	25.596	25.452	-144	0,03
397 Vordingborg	80.424	79.992	-432	0,03
I alt (24 enheder)	1.157.376	1.162.032	4.656	-0,02

0,85-grænsen for kommuner med svagt beskatningsgrundlag ændres med 0,02
 Basis-kørsel er foreløbig udmelding for 1993.

Kommunalekonomisk konsekvensberegning

Bornholms amt

Kommunekode og -navn	Samlet udligning og tilskud basis- kørsel (1)	Samlet udligning og tilskud ændrings- kørsel (2)	Samlet virkning (+ = - tab) (2)-(1) (3)	Ændring i beskat- nings- niveau (- = gevinst, + = tab) (4)
401 Allinge-Gudhjem	56.112	56.976	864	-0,19
403 Hasle	35.184	35.892	708	-0,17
405 Neksø	51.624	52.572	948	-0,17
407 Rønne	61.848	61.512	-336	0,03
409 Åkirkeby	42.816	43.548	732	-0,17
I alt (5 enheder)	247.584	250.500	2.916	-0,10

0,85-grænsen for kommuner med svagt beskatningsgrundlag ændres med 0,02
 Basis-kørsel er foreløbig udmelding for 1993.

Kommunalekonomisk konsekvensberegning

Fyns amt

Kommunekode og -navn	Samlet udligning og tilskud basis- kørsel (1)	Samlet udligning og tilskud ændrings- kørsel (2)	Samlet virkning (+ = gevinst, - = tab) (2)-(1) (3)	Ændring i beskat- nings- niveau (- = gevinst, + = tab) (4)
421 Assens	54.924	56.052	1.128	-0,16
423 Bogense	32.148	32.784	636	-0,16
425 Broby	30.888	31.548	660	-0,16
427 Egebjerg	44.604	45.540	936	-0,17
429 Ejby	48.924	49.980	1.056	-0,16
431 Fåborg	80.160	81.708	1.548	-0,13
433 Glamsbørg	29.352	29.952	600	-0,15
435 Gudme	34.068	34.728	660	-0,17
437 Hårby	22.548	22.752	204	-0,06
439 Kerteminde	39.600	39.372	-228	0,03
441 Langeskov	21.612	21.488	-144	0,03
443 Marstal	28.652	27.036	384	-0,20
445 Middelfart	64.680	64.248	-432	0,03
447 Munkebo	24.624	24.492	-132	0,03
449 Nyborg	68.040	67.632	-408	0,03
451 Nørre-Åby	22.968	22.860	-108	0,03
461 Odense	711.324	707.400	-3.924	0,03
471 Ottarup	48.156	49.164	1.008	-0,13
473 Ringe	50.028	51.180	1.152	-0,15
475 Rudkøbing	38.376	39.120	744	-0,16
477 Ryslinge	34.512	35.280	768	-0,16
479 Svendborg	178.860	177.960	-900	0,03
481 Sydangeland	29.880	30.336	456	-0,16
483 Sønder sø	52.056	52.944	888	-0,12
485 Tommerup	31.920	31.776	-144	0,03
487 Tranekær	22.056	22.440	384	-0,16
489 Ullerslev	20.160	20.184	24	-0,01
491 Vissenbjerg	27.048	27.000	-48	0,01
493 Ærøskøbing	29.244	29.688	444	-0,17
495 Ørbæk	32.592	33.300	708	-0,16
497 Årslev	31.488	31.284	-204	0,03
499 Årup	24.720	25.280	540	-0,16
I alt (32 enheder)	2.008.212	2.016.468	8.256	-0,02

0,85-grænsen for kommuner med svagt beskatningsgrundlag ændres med 0,02
 Basis-kørsel er foreløbig udmelding for 1993.

Kommunalekonomisk konsekvensberegning**Sønderjyllands amt**

Kommunekode og -navn	Samlet udligning og tilskud basis-kørsel (1)	Samlet udligning og tilskud ændrings-kørsel (2)	Samlet virkning (+ = gevinst, - = tab) (2)-(1) (3)	Ændring i beskætnings-niveau (- = gevinst, + = tab) (4)
501 Augustenborg	22.548	22.416	-132	0,03
503 Bov	33.456	33.204	-252	0,03
505 Brødbro	21.840	22.164	324	-0,13
507 Broager	27.600	28.224	624	-0,15
509 Christiansfeld	44.580	45.564	984	-0,16
511 Gram	27.936	28.464	528	-0,16
513 Gråsten	27.504	27.372	-132	0,03
515 Haderslev	129.444	128.772	-672	0,03
517 Højer	18.468	18.792	324	-0,17
519 Lundtoft	34.824	35.484	660	-0,17
521 Løgumkloster	40.536	41.100	564	-0,13
523 Nordborg	58.584	58.260	-324	0,03
525 Nørre-Rangstrup	63.024	63.972	948	-0,16
527 Rødding	55.880	56.820	1.140	-0,16
529 Rødekro	57.900	58.908	1.008	-0,14
531 Skærbæk	42.552	43.284	732	-0,14
533 Sundeved	22.716	22.596	-120	0,03
535 Sydals	26.544	26.412	-132	0,03
537 Sønderborg	107.532	108.896	-836	0,03
539 Tinglev	63.504	64.560	1.056	-0,16
541 Tønder	50.964	50.876	-288	0,03
543 Vojens	70.788	70.428	-360	0,03
545 Åbenrå	88.596	88.128	-468	0,03
I alt (23 enheder)	1.137.120	1.142.496	5.376	-0,03

0,85-grænsen for kommuner med svagt beskætningsgrundlag ændres med 0,02
 Basis-kørsel er foreløbig udmelding for 1993.

Kommunalekonomisk konsekvensberegning**Ribe amt**

Kommunekode og -navn	Samlet udligning og tilskud basis-kørsel (1)	Samlet udligning og tilskud ændrings-kørsel (2)	Samlet virkning (+ = gevinst, - = tab) (2)-(1) (3)	Ændring i beskætnings-niveau (- = gevinst, + = tab) (4)
551 Billund	21.780	21.552	-228	0,03
553 Blåbjerg	38.028	38.724	696	-0,17
555 Blåvandshuk	14.796	14.700	-96	0,03
557 Bramming	62.652	64.020	1.368	-0,16
559 Brørup	33.132	33.780	648	-0,15
561 Esbjerg	301.908	299.976	-1.932	0,03
563 Fanø	11.496	11.424	-72	0,03
565 Grindsted	73.980	73.620	-360	0,03
567 Helle	42.300	43.188	888	-0,16
569 Holstед	40.572	41.292	720	-0,17
571 Ribe	79.716	79.344	-372	0,03
573 Varde	75.060	74.640	-420	0,03
575 Vejle	73.248	74.784	1.536	-0,14
577 Ølgod	59.016	60.012	996	-0,13
I alt (14 enheder)	927.684	931.056	3.372	-0,02

0,85-grænsen for kommuner med svagt beskætningsgrundlag ændres med 0,02
 Basis-kørsel er foreløbig udmelding for 1993.

Kommunalekonomisk konsekvensberegning**Vejle amt**

Kommunekode og -navn	Samlet udligning og tilskud basis-kørsel (1)	Samlet udligning og tilskud ændrings-kørsel (2)	Samlet virkning (+ - gevinst, - tab) (2)-(1) (3)	Ændring i beskatnings-niveau (- - gevinst, + - tab) (4)
601 Brædstrup	41.316	42.192	876	-0,16
603 Børkop	40.188	39.960	-228	0,03
605 Egtved	58.152	57.840	-312	0,03
607 Fredericia	164.004	162.900	-1.104	0,03
609 Gedved	43.128	42.924	-204	0,03
611 Give	80.064	81.504	1.440	-0,17
613 Hedensted	55.824	55.500	-324	0,03
615 Horsens	207.516	206.280	-1.236	0,03
617 Jelling	27.492	28.032	540	-0,16
619 Juelsminde	59.148	58.848	-300	0,03
621 Kolding	200.016	198.684	-1.332	0,03
623 Lunderskov	21.708	21.744	36	-0,01
625 Nørre-Snede	40.248	41.004	756	-0,16
627 Tørring-Uldum	61.128	62.352	1.224	-0,16
629 Vamdrup	30.336	31.056	720	-0,15
631 Vejle	173.508	172.260	-1.248	0,03
I alt (16 enheder)	1.303.776	1.303.080	-696	0,00

0,85-grænsen for kommuner med svagt beskatningsgrundlag ændres med 0,02
 Basiskørsel er foreløbig udmelding for 1993.

Kommunalekonomisk konsekvensberegning**Ringkøbing amt**

Kommunekode og -navn	Samlet udligning og tilskud basis-kørsel (1)	Samlet udligning og tilskud ændrings-kørsel (2)	Samlet virkning (+ - gevinst, - tab) (2)-(1) (3)	Ændring i beskatnings-niveau (- - gevinst, + - tab) (4)
651 Aulum-Haderup	32.892	33.588	696	-0,16
653 Brande	43.548	44.472	924	-0,16
655 Egved	51.948	52.956	1.008	-0,16
657 Herning	197.892	196.572	-1.320	0,03
659 Holmsland	17.040	16.908	-132	0,03
661 Holstebro	146.232	145.380	-852	0,03
663 Ikast	88.440	87.984	-456	0,03
665 Lønvig	89.784	91.776	1.992	-0,15
667 Ringkøbing	77.480	77.100	-380	0,03
669 Skjern	64.452	65.784	1.332	-0,16
671 Struer	75.816	75.396	-420	0,03
673 Thyborøn-Harboøre	17.940	17.820	-120	0,03
675 Thyholm	25.584	25.992	408	-0,19
677 Trehøje	48.012	48.996	984	-0,16
679 Ulfborg-Vemb	40.128	40.884	756	-0,17
681 Videbæk	81.896	83.180	1.284	-0,16
683 Vinderup	52.788	53.616	828	-0,17
685 Askov	36.732	37.452	720	-0,16
I alt (18 enheder)	1.168.584	1.175.856	7.272	-0,04

0,85-grænsen for kommuner med svagt beskatningsgrundlag ændres med 0,02
 Basiskørsel er foreløbig udmelding for 1993.

Kommunalekonomisk konsekvensberegning

Århus amt

Kommunekode og -navn	Samlet udligning og tilskud basiskørsel (1)	Samlet udligning og tilskud ændringskørsel (2)	Samlet virkning (+ = gevinst, - = tab) (2)-(1) (3)	Ændring i beskatningsniveau (- = gevinst, + = tab) (4)
701 Ebeltoft	48.948	48.636	-312	0,03
703 Galten	33.624	33.396	-228	0,03
705 Gjern	35.208	35.988	780	-0,16
707 Grenå	72.504	72.096	-408	0,03
709 Hadsten	38.508	38.256	-252	0,03
711 Hammel	38.028	37.812	-216	0,03
713 Hinnerup	35.844	35.604	-240	0,03
715 Hørning	23.280	23.100	-180	0,03
717 Langå	34.512	35.124	612	-0,11
719 Mariager	42.408	43.272	864	-0,17
721 Midt-Djurs	42.720	43.536	816	-0,17
723 Nørhald	44.256	45.180	924	-0,16
725 Nørre-Djurs	44.256	45.072	816	-0,17
727 Odder	72.204	71.772	-432	0,03
729 Purhus	41.784	42.696	912	-0,16
731 Randers	241.740	240.420	-1.320	0,03
733 Rosenholm	37.320	37.104	-216	0,03
735 Rougsø	46.596	47.460	864	-0,17
737 Ry	40.524	40.308	-216	0,03
739 Rønde	25.056	24.936	-120	0,03
741 Samsø	28.704	29.184	480	-0,16
743 Silkeborg	173.688	172.548	-1.140	0,03
745 Skanderborg	76.800	76.368	-432	0,03
747 Sønderhald	35.436	35.280	-156	0,03
749 Them	29.196	29.064	-132	0,03
751 Århus	878.688	872.196	-6.492	0,03
I alt (26 enheder)	2.261.832	2.256.408	-5.424	0,01

0,85-grænsen for kommuner med svagt beskatningsgrundlag ændres med 0,02
Basiskørsel er foreløbig udmelding for 1993.

Kommunalekonomisk konsekvensberegning

Viborg amt

Kommunekode og -navn	Samlet udligning og tilskud basiskørsel (1)	Samlet udligning og tilskud ændringskørsel (2)	Samlet virkning (+ = gevinst, - = tab) (2)-(1) (3)	Ændring i beskatningsniveau (- = gevinst, + = tab) (4)
761 Bjerringbro	52.320	52.032	-288	0,03
763 Fjends	47.172	48.036	864	-0,16
765 Hanstholm	31.368	32.004	636	-0,16
767 Hverslev	29.508	30.192	684	-0,15
769 Karup	27.480	27.468	-12	0,00
771 Kjellerup	65.280	66.624	1.344	-0,15
773 Morsø	134.292	136.788	2.496	-0,17
775 Meldrup	45.252	46.056	804	-0,18
777 Sallingsund	31.344	31.988	624	-0,15
779 Skive	109.392	108.816	-576	0,03
781 Spøttrup	47.208	48.072	864	-0,16
783 Sundsøre	42.048	42.780	732	-0,17
785 Sydthy	80.940	82.236	1.296	-0,19
787 Thisted	144.612	147.756	3.144	-0,16
789 Tjele	42.480	43.344	864	-0,16
791 Viborg	144.468	143.556	-912	0,03
793 Ålestrup	44.784	45.456	672	-0,15
I alt (17 enheder)	1.119.948	1.133.184	13.236	-0,08

0,85-grænsen for kommuner med svagt beskatningsgrundlag ændres med 0,02
Basiskørsel er foreløbig udmelding for 1993.

Kommunalekonomisk konsekvensberegning

Nordjyllands amt

Kommunekode og -navn	Samlet udligning og tilskud basis- kørsel	Samlet udligning og tilskud ændrings- kørsel	Samlet virkning (+ = gevinst, - = tab) (2)-(1) (3)	Ændring i beskat- nings- niveau (- = gevinst, + = tab) (4)
	(1)	(2)	(3)	(4)
801 Arden	46.488	47.352	864	-0,17
803 Brovst	53.580	54.492	912	-0,19
805 Brønderslev	112.572	114.708	2.136	-0,17
807 Dronninglund	90.036	91.668	1.632	-0,17
809 Farsø	51.408	52.272	864	-0,19
811 Fjerritslev	52.284	53.196	912	-0,18
813 Frederikshavn	147.900	147.144	-756	0,03
815 Hadsund	47.904	49.020	1.116	-0,15
817 Hals	47.592	48.288	696	-0,09
819 Hirtshals	62.988	62.676	-312	0,03
821 Hjørring	146.592	145.880	-732	0,03
823 Hobro	62.760	62.448	-312	0,03
825 Læsø	17.460	17.724	264	-0,18
827 Løgstør	62.880	63.996	1.116	-0,17
829 Løkken-Vrå	54.288	55.236	948	-0,18
831 Nibe	39.240	40.056	816	-0,16
833 Nørager	33.276	33.852	576	-0,17
835 Pardrup	44.424	44.208	-216	0,03
837 Sejflod	47.736	48.708	972	-0,17
839 Sindal	59.184	60.216	1.032	-0,18
841 Skagen	49.200	48.900	-300	0,03
843 Skørping	42.528	42.456	-72	0,01
845 Støvring	55.872	57.144	1.272	-0,15
847 Sæby	100.800	102.720	1.920	-0,17
849 Åbybro	47.772	48.672	900	-0,12
851 Ålborg	593.748	590.268	-3.480	0,03
861 Års	66.072	67.416	1.344	-0,16
I alt (27 enheder)	2.236.584	2.250.696	14.112	-0,04

0.85-grænsen for kommuner med svagt beskatningsgrundlag ændres med 0.02
 Basiskørsel er foreløbig udmelding for 1993.

Kommunalekonomisk konsekvensberegning

Kommuner i hovedstadsområdet

	Samlet udligning og tilskud basis- kørsel	Samlet udligning og tilskud ændrings- kørsel	Samlet virkning (+ = gevinst, - = tab) (2)-(1) (3)	Ændring i beskat- nings- niveau (- = gevinst, + = tab) (4)
	(1)	(2)	(3)	(4)
København og Frederiksberg	2.107.200	2.091.108	-16.092	0,03
Københavns amt	390.432	372.648	-17.784	0,03
Frederiksborg amt	560.832	550.776	-10.056	0,03
Roskilde amt	521.700	515.376	-6.324	0,03
I alt	3.580.164	3.529.908	-50.256	0,03

0.85-grænsen for kommuner med svagt beskatningsgrundlag ændres med 0.02
 Basiskørsel er foreløbig udmelding for 1993.

Kommunalekonomisk konsekvensberegning*Primærkommuner ekskl. Kbh. og Frb.*

	Samlet udligning og tilskud basis- kørsel	Samlet udligning og tilskud ændrings- kørsel	Samlet virkning (+ = gevinst, - = tab) (2)-(1) (3)	Ændring i beskat- nings- niveau (- = gevinst, + = tab) (4)
	(1)	(2)	(3)	(4)
Københavns amt	390.432	372.648	-17.784	0,03
Frederiksborg amt	560.832	550.776	-10.056	0,03
Roskilde amt	521.700	515.376	-6.324	0,03
Vestsjællands amt	1.131.540	1.128.732	-2.808	0,01
Storstrøms amt	1.157.376	1.162.032	4.656	-0,02
Bornholms amt	247.584	250.500	2.916	-0,10
Fyns amt	2.008.212	2.016.468	8.256	-0,02
Sønderjyllands amt	1.137.120	1.142.496	5.376	-0,03
Ribe amt	927.884	931.056	3.372	-0,02
Vejle amt	1.303.776	1.303.080	-696	0,00
Ringkøbing amt	1.168.584	1.175.856	7.272	-0,04
Århus amt	2.261.832	2.256.408	-5.424	0,01
Viborg amt	1.119.948	1.133.184	13.236	-0,08
Nordjyllands amt	2.236.584	2.250.696	14.112	-0,04
I alt	16.173.204	16.189.308	16.104	0,00

0,85-grænsen for kommuner med svagt beskatningsgrundlag ændres med 0,02
 Basis-kørsel er foreløbig udmelding for 1993.

Kommunalekonomisk konsekvensberegning*Primærkommuner i hele landet*

	Samlet udligning og tilskud basis- kørsel	Samlet udligning og tilskud ændrings- kørsel	Samlet virkning (+ = gevinst, - = tab) (2)-(1) (3)	Ændring i beskat- nings- niveau (- = gevinst, + = tab) (4)
	(1)	(2)	(3)	(4)
København og Frederiksberg	2.107.200	2.091.108	-16.092	0,03
Københavns amt	390.432	372.648	-17.784	0,03
Frederiksborg amt	560.832	550.776	-10.056	0,03
Roskilde amt	521.700	515.376	-6.324	0,03
Vestsjællands amt	1.131.540	1.128.732	-2.808	0,01
Storstrøms amt	1.157.376	1.162.032	4.656	-0,02
Bornholms amt	247.584	250.500	2.916	-0,10
Fyns amt	2.008.212	2.016.468	8.256	-0,02
Sønderjyllands amt	1.137.120	1.142.496	5.376	-0,03
Ribe amt	927.884	931.056	3.372	-0,02
Vejle amt	1.303.776	1.303.080	-696	0,00
Ringkøbing amt	1.168.584	1.175.856	7.272	-0,04
Århus amt	2.261.832	2.256.408	-5.424	0,01
Viborg amt	1.119.948	1.133.184	13.236	-0,08
Nordjyllands amt	2.236.584	2.250.696	14.112	-0,04
I alt	18.280.404	18.280.416	12	0,00

0,85-grænsen for kommuner med svagt beskatningsgrundlag ændres med 0,02
 Basis-kørsel er foreløbig udmelding for 1993.

